

„Търговска банка Д“ АД

Индивидуален годишен
финансов отчет и доклад
за дейността за 2023

Надзорен съвет:

**Фуат Гювен
Бахатин Гюрбюз
Валери Борисов Борисов**

Управителен съвет:

**Анна Иванова Аспарухова
Мартин Емилов Ганчев
Пламен Иванов Дерменджиев
Валентина Димитрова Борисова
Захари Димитров Алипиев**

Изпълнителни директори:

**Анна Иванова Аспарухова
Мартин Емилов Ганчев**

**Директор дирекция "Планиране, контрол,
финансова отчетност и главно счетоводство":**

Милена Дунева

**Директор дирекция "Правна" и главен
юрисконсулт:**

Теодора Матеева

Адрес на управление:

**гр. София
бул. „Ген. Тотлебен” № 8**

Одитори:

**БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ЕООД

РСМ БГ ООД**

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
И
ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

НА
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

за 2023 г.

декември 2023

I. Профил на банката

Търговска Банка Д АД е акционерно дружество, притежаващо универсален банков лиценз за извършване на банкова дейност на територията на страната и на сделки в чужбина.

Основната дейност на банката през 2023 г. е свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

II. Собственост и управление

Към 31.12.2023 г. капиталът на банката е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 55,52 % от капитала, а останалите 44,48 % - чрез компанията ФОРТЕРА АД с ЕИК 175194303.

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД има двустепенна система на управление с Надзорен и Управителен съвети. Надзорният съвет (НС) избира членовете на Управителния съвет (УС), одобрява овластяването на изпълнителни членове - Изпълнителни директори, и определя възнаграждението на членовете на УС.

Към 31 декември 2023 г. Надзорният съвет на Банката е в състав:

- Фуат Гювен – Председател на НС;
- Бахатин Гюрбюз – член на НС;
- Валери Борисов Борисов – член на НС.

Към 31 декември 2023 г. съставът на Управителния съвет е:

- Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Главен изпълнителен директор;
- Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор;
- Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС;
- Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

През периода 01.01.2023 год. – 31.12.2023 год. не са извършвани промени в управлението и по регистрацията на Банката.

1. Информация за лицата, управляващи и представляващи Банката

Към 31.12.2023 г. Банката има двама изпълнителни директори и пет члена на Управителния съвет:

- г-жа Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Главен изпълнителен директор;
- г-н Мартин Емилов Ганчев – Член на УС и Изпълнителен директор;
- г-н Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС ;
- г-жа Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- г-н Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на “Търговска банка Д” АД и търговската регистрация на дружеството, банката се представлява от всички членове на УС колективно или заедно от двама изпълнителни директори.

Изпълнителните директори и членовете на УС нямат участие в акционерния капитал на Банката.

2. Информация по чл. 39, т. 6 от Закона за счетоводството и чл. 187д и чл. 247 от Търговския закон

2.1 по чл. 39, т. 6 от ЗС – не е приложимо;

2.2 по чл. 187д от ТЗ – не е приложимо;

2.3 по чл. 247, ал. 2 от ТЗ:

- т. 1 - Възнагражденията, получени общо през 2023 г. от членовете на НС и УС на Банката, са в размер на 3,004 хил. лева;
- т. 2 - Няма такива сделки през 2023 год.;
- т. 3 - Не съществуват ограничения на правата на членовете на съветите да придобиват акции и облигации на дружеството (Банката);
- т. 4 – По наше най-добро знание участията на членовете на НС и УС на Банката като неограничено отговорни съдружници, притежаването на повече от 25 % от капитала на други дружества, както и участието им в управлението на други дружества или кооперации като прокуристи, управители или членове на съвети са:

Валери Борисов Борисов – Член на НС (за периода от 01.01.2023 до 31.12.2023 г.):

1. Елкабел АД, ЕИК 102008573 – Член на Надзорния съвет;

2. Адвокатско дружество "Борисов и Борисов", БУЛСТАТ 175640079 – управляващ;
3. Интерюс ООД, ЕИК 831644428 – съдружник с дял в капитала повече от 25 %.

Фуат Гювен – Член на НС, избран за Председател на НС (за периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г.):

1. Фортера АД, ЕИК 175194303, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
2. Гама Инвест АД, ЕИК 831283821, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
3. Елкабел АД, ЕИК 102008573, гр. Бургас, ул. «Одрин» № 15 - акционер с около 98 % участие в капитала и Председател на Надзорния съвет;
4. Аидатур АД, ЕИК 836143710, гр. Хасково, пл. «Атлантически» № 1 – член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор, краен собственик на капитала;
5. ЕТ Магазин Шипка Фуат Гювен, Република Турция, рег. № на Търговски регистър Истанбул 192291, Истанбул, Селимие Искеле Джад. № 37, Юскюдар;
6. Емелда Дери Конфексийон Туризм Иншаат Санаи Ве Дъш Тиджарет Аноним Ширкети, Република Турция, рег. № на Търговски регистър Истанбул 281 558, Истанбул, Зейтинбурну, Казлъчешме, Демирхане Джаддеси, Бешкардешлер Сок 8-10 – мажоритарен акционер и представляващ;
7. Магазин Шипка Фуат Гювен ООД, ЕИК 175205415, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала, както и управител;
8. Емелда ЕООД, ЕИК 175205365 гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала и управител;
9. Тракия 97 ЕООД, ЕИК 126073031, гр. Свиленград, кв. Гарата, Свободна безмитна зона – краен собственик на капитала и управител;
10. Стил 93 ООД, ЕИК 831303003, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала и управител;
11. Елефорс ООД, ЕИК 131237742, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 - краен собственик на капитала и управител;
12. Кърджали-Табак АД, ЕИК 108024351, гр. Кърджали, ул. „Републиканска” № 1– краен собственик на капитала , член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;

13. ШИПКА-ФУАТ-ГЮВЕН-ВАРНА ООД, ЕИК 000100591, гр. Варна, к.к. СВ.СВ.Константин и Елена, Търговски център обособена част от СВ.СВ.Константин и Елена АД - краен собственик на капитала и управител;
14. Свиленград-Газ АД, ЕИК 200462966, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – мажоритарен акционер;
15. ШИПКА ОЙЛ ЕООД /с предходно търговско наименование Свиленград Газ Сервиз ЕООД/, ЕИК 201025058, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – едноличен собственик на капитала и управител;
16. БРАТЯ ВАСИЛЕВИ ООД, ЕИК 010752510, гр. София, район Изгрев, бул. Щерю Атанасов № 5 – собственик на капитала – лично и чрез Ле Рой Ентърпрайсиз Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия и управител на дружеството;
17. „Алфа Дери Конфексион Туризъм“, Турция, регистрирано в търговския регистър на Република Турция, Турция, град Истанбул, кв. Зейтинбурну, Казлъ чешме 8-10, Бешкардешлер 2, мажоритарен дял от капитала;
18. „Интер Ким Петрол Ве Петрокимия“ ЕООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
19. „Плас Ким Петрол Ве Петрокимия Юрунлери Дъш Тидж.“ ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
20. „Бета Туристик Тесислер Ишл.“ ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
21. „Делта Балончулук Хаванджалък Туризъм ве Енерджи Тиджарет“, Турция, град Истанбул – управител;
22. „Гама Туристик Тесис Ишл. АШ“, Турция, град Истанбул – управител;
23. „Фрегат“ АО, гр. Москва, кв. Измайлово, бул. „Уралска“ №1 - едноличен собственик на капитала, представляващ и управляващ;
24. Ле Рой Ентърпрайсиз Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия – едноличен собственик на капитала и управител на дружеството;
25. Елматериали ЕООД, ЕИК 205149060, гр. Бургас, ул. Одрин № 15 - краен собственик на капитала;
26. „Иванчов хан“ ЕАД, ЕИК 206801576, гр. София, бул. Черни връх № 12 – краен собственик на капитала, член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;

27. „Иванчов стан“ ЕООД, ЕИК 207148740, гр. София, бул. Едуард Тотлебен № 8, ет. 5
-28. „Ловни хълмове“ ЕООД, ЕИК 200521126, сед. и адрес на управление: гр. София, бул. Черни връх № 12 – управител;

28. „Ловни хълмове“ ЕООД, ЕИК 200521126, сед. и адрес на управление: гр. София, бул. Черни връх № 12 – управител;

29. „ФОРХЪНТ“ АД, ЕИК 200966005, сед. и адрес на управление: гр. София, бул. Черни връх № 12 – Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;

30. „ФОРХЕД“ АД, ЕИК 200378646, сед. и адрес на управление: гр. София, р-н Изгрев, ул. „Ген. Щерю Атанасов“ № 5 - Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;

31. „ФОРЛАНД“ АД, ЕИК 200285067, сед. и адрес на управление: гр. София, р-н Изгрев, ул. „Ген. Щерю Атанасов“ № 5 - Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор. краен собственик на капитала и управител.

*Г-н Фуат Гювен се явява и краен собственик на капитала на дъщерните дружества на Банката: «Д ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН БРОКЕР» ЕООД с ЕИК 175001373, гр. София, район Красно село, бул. «Ген. Тотлебен» № 8; «Д ИМОТИ» ЕООД с ЕИК 202773186, гр. София, район Красно село, бул. «Ген. Тотлебен» № 8; «Д ЛИЗИНГ» ЕАД с ЕИК 203159604, гр. София, район Красно село, бул. «Ген. Тотлебен» № 8 и «Д ИНВЕСТ ПАРК» ЕООД с ЕИК 206722972, гр. София, район Красно село, бул. «Ген. Тотлебен» № 8.

Пламен Иванов Дерменджиев - Член на Управителния съвет (за периода 01.01.2023 – 31.12.2023 г.):

1. "ФОНД ЗА УСТОЙЧИВО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ" ЕАД, ЕИК 202033232 – Член на Надзорния съвет.

- т. 5 – По наше най-добро знание през 2023 год. няма сключени договори по чл. 240б от Търговския закон.

3. Адрес

Седалището и адресът на управление на „Търговска банка Д“ АД е в гр. София, Столична община, район “Красно село”, бул. „Ген. Тотлебен” № 8.

4. Отговорност на ръководството

Съгласно българското законодателство Ръководството на “Търговска банка Д” АД е задължено да изготвя годишни финансови отчети за всяка финансова година, които да

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
отразяват достоверно имущественото и финансово състояние на Банката към края на съответния отчетен период, както и финансовите резултати за този период.

При изготвянето на тези отчети Ръководството потвърждава, че:

- използваната счетоводна политика е подходяща и е прилагана последователно;
- направените необходими преценки и предложения са в съответствие с принципа на предпазливостта;
- са използвани последователно приложимите счетоводни стандарти по закон;
- годишният финансов отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие.

Ръководството декларира, че:

- където е необходимо, е направило най-добри приблизителни преценки и решения;
- се е придържало към всички Международни стандарти за финансови отчети, приложими съгласно националното счетоводно законодателство за банките в България;
- годишният финансов отчет разкрива състоянието на Банката с разумна степен на точност;
- е предприело всички възможни мерки за опазване на активите на Банката и предотвратяване на измами.

III. Съучастия и членство в организации

- Асоциация на банките в България;
- Българска фондова борса – София АД;
- Борика АД;
- Национална Картова Схема Bcard;
- Централен депозитар АД;
- MasterCard International;
- S.W.I.F.T.;
- European Payments Council - SEPA Credit Transfer Scheme;
- Асоциация за сигурност на банковите разплащания (БАСКР);
- Българско-турска търговско-индустриална камара (БУЛТИШАД);
- Дружество на български и турски бизнесмени (БУЛТИШ);
- Българска Стопанска Камара;
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ).

Търговска банка Д АД участва или е агент в следните платежни системи и доставчици на платежни услуги:

- Банкова организация за разплащания с използване на карти (БОРИКА);

- Банкова интегрирана система за електронни разплащания (БИСЕРА и БИСЕРА7-EUR);
- Системата за брутен сетълмент в реално време (РИНГС);
- Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в евро в реално време (TARGET2);

Агент на WESTERNUNION

IV. Дъщерни дружества

Търговска Банка Д АД притежава четири дъщерни дружества:

„Д Застрахователен Брокер” ЕООД

През 2013 г. Търговска Банка Д АД придоби 100 % от дружествените дялове на еднолично дружество с ограничена отговорност „Виза Консулт ЕООД“. Банката е направила промени в търговското му наименование на „Д Застрахователен брокер” ЕООД и адреса на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Дружеството е с предмет на дейност: застрахователен брокер, осъществяване на посредничество по възлагане при сключване на застрахователни и презастрахователни договори и свързаните с тях консултантски услуги.

„Д Имоти” ЕООД

Дружеството е учредено през месец октомври 2013 г. от Търговска банка Д АД. Същото е със седалище и адрес на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Предметът на дейност включва покупко-продажби на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане, строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем. Към 31 декември 2023 г. дружеството е с основен капитал от 19.4 млн. лева.

„Д Лизинг” ЕАД

„Д Лизинг” ЕАД е създадено през 2014 г. и е регистрирано като финансова институция с пълнен лиценз от БНБ. Д ЛИЗИНГ ЕАД е учредено като акционерно дружество с едноличен собственик на капитала ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД. Към 31 декември 2023 г. дружеството е с акционерен капитал от 2.2 млн. лева.

„Д Инвест Парк” ЕООД

„Д Парк” ЕООД е създадено през 2021 г. като еднолично дружество с ограничена отговорност с едноличен собственик на капитала ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД. През 2023 г. дружеството е преименувано на Д ИНВЕСТ ПАРК ЕООД. Към 31 декември 2023 г. дружеството е с капитал от 17,6 млн. лева.

V. Клонова мрежа

В съответствие с чл.39 т.7 от Закона за счетоводството Банката представя структурните звена и промените, които са правени през 2023 година.

През 2023 са направени структурни промени в клоновата мрежа. Закрито е едно структурно звено – ИРМ Паспортна служба към ФЦ Кърджали.

Към 31.12.2023 г. Банката осъществява своите функции с 44 структурни звена, в това число: ЦУ, 4 Регионални центъра (РЦ), 29 Финансови Центъра (ФЦ), 4 Офиса и 6 Изнесени работни места (ИРМ), разположени в различни градове на страната. Регионалните центрове (РЦ) са насочени към работа в сегмент средни и големи корпоративни клиенти – РЦ София, РЦ Пловдив, РЦ Бургас и РЦ Варна.

VI. Финансови показатели

В съответствие с чл.39. т 1 и 2 от Закона за счетоводството Търговска банка Д АД представя финансови и нефинансови показатели, представящи развитието на банката.

Геополитическата ситуация около войната в Украйна и събитията в Близкия Изток остава нестабилна, с възможни значителни отрицателни ефекти за икономиката на ЕС и на България. Започналият цикъл на увеличаване на лихвените проценти, както и пазарните очаквания за по-нататъшно затягане на паричните условия в еврозоната е предпоставка за значително повишение на лихвите, както по кредитите, така и по депозитите.

“Търговска банка Д” АД успя да насочи своята бизнес стратегия основно към:

- продължаване на работата по оптимизиране на управлението на активите и пасивите;
- запазване на отлични бизнес взаимоотношения и осигуряване на компетентно съдействие и подкрепа на корпоративните и индивидуалните клиенти на банката в светлината на новата икономическа реалност;
- по-нататъшно повишаване на качество и ефективността от предлаганите банкови услуги и продукти;
- близък и непрестанен мониторинг на качеството на кредитния портфейл;
- повишаване на ефективността при управление на риска;
- предоставяне на конкурентно обслужване чрез развитие на информационните технологии и дигитални канали;
- грижа за здравето и безопасността на клиенти и служители;

Финансовото състояние на банката през 2023 година остава стабилно и устойчиво, с повишена ефективност и профитабилност. Негативните икономически ефекти са добре адресирани, мониториран и управлявани в посока тяхното минимизиране и/или елиминиране.

ОСНОВНИ ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ

Финансови резултати (хил.лв)	2022	2023
Нетен доход от лихви	34 187	63 157
Нетен доход от такси и комисионни	10 923	10 416
Нетен доход от търговски операции	4 637	2 776
Нетна загуба от обезценка на финансови активи	(192)	(1 556)
Оперативен доход	49 555	74 793
Административни разходи за дейността	(30 005)	(34 113)
Други доходи от дейността, нетно	4 564	8 322
Печалба преди данък върху печалбата	24 115	49 002
Разход за данък върху печалбата	(2 426)	(4 886)
Нетна печалба за годината	21 688	44 116

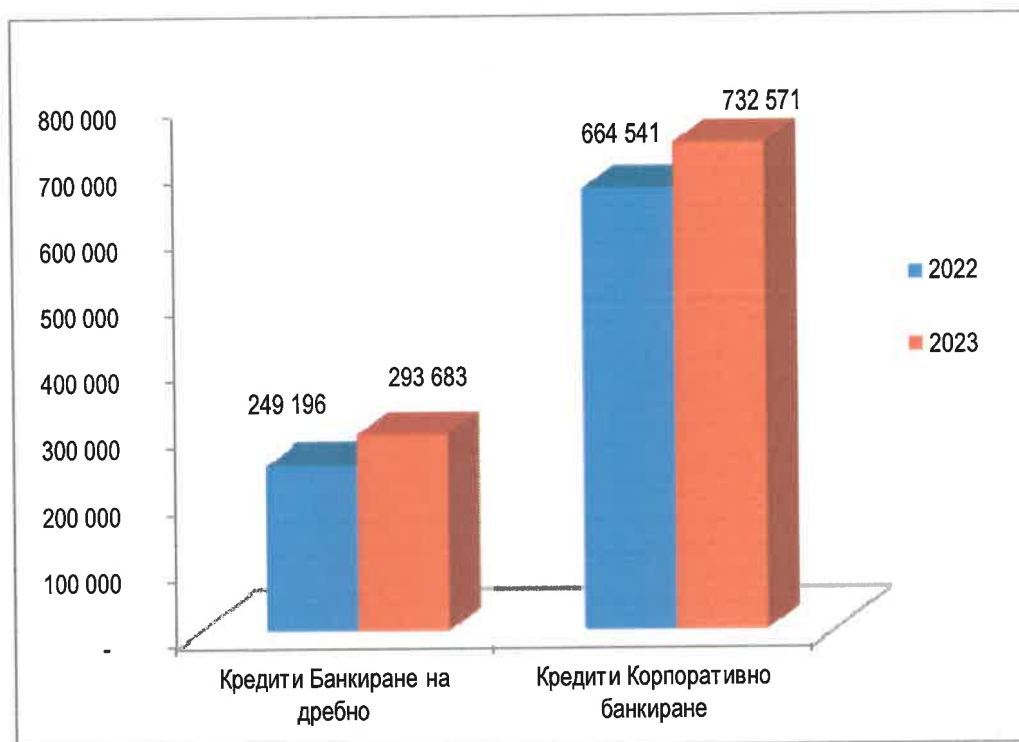
Балансови показатели (хил.лв)	2022	2023
Общо Активи	1 582 528	1 660 030
Предоставени кредити и аванси на клиенти(брутни)	934 978	1 047 419
Вземания от банки	43 889	39 195
Ценни книжа	160 883	191 952
Задължения към клиенти	1 394 326	1 433 305
Задължения към банки	4 997	3 004
Собствен капитал	171 554	212 259

Основни съотношения (%)	2022	2023
Съотношение кредити спрямо депозити	67.1	73.1
Балансови провизии спрямо кредити	2.3	2.2
Нетен лихвен марж	2.3	3.8
Съотношение на обезценка към кредити	0.0	0.1
Възвръщаемост на активите	1.5	2.6
Възвръщаемост на собствения капитал	13.4	23.4
Обща капиталова адекватност	16.9	20.4%
Коефициент за краткосрочно ликвидност LCR	271.1	258.9

През 2023 г. банка отчита печалба преди данъци в размер на 49 милиона лева като възвръщаемостта на капитала е 23.4 %, а възвръщаемостта на активите 2,6 %.

Общият размер на активите на Търговска банка Д към края на 2023 година достигна 1 660 милиона лева, като отбелязва увеличение спрямо 2022 година от 5%.

Брутният размер на предоставените кредити и аванси на клиенти нараства с 12% или 112 млн. лева на годишна база. Размерът на привлечените средства от клиенти към 31.12.2023 година е 1 433 млн. лева или увеличение с 3% на годишна база.

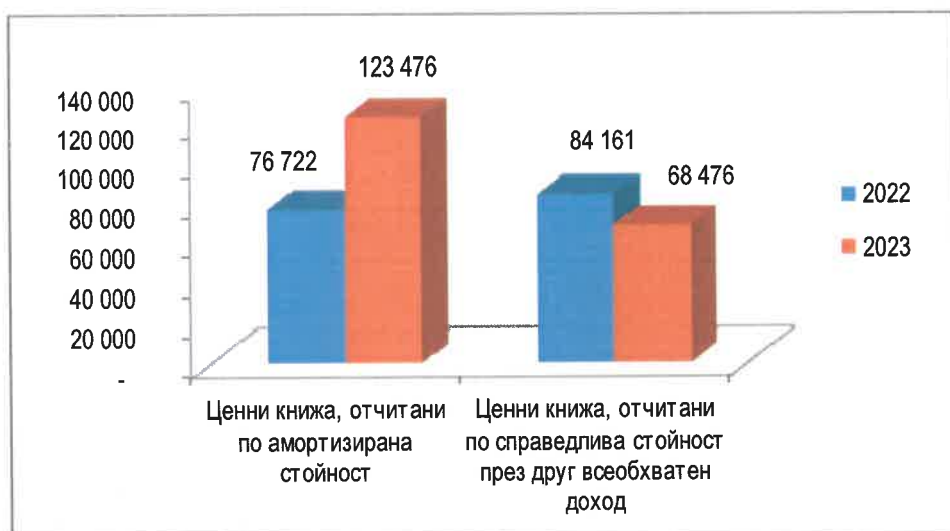

*Корпоративно банкиране включва бюджетни и публични клиенти (изключени съдебни и присъдени). Класификацията е направена по вътрешнобанкова сегментация, различна от оповестяванията в Годишния отчет.

*Банкиране на дребно включва граждани и малки бизнес клиенти (изключени съдебни и присъдени)

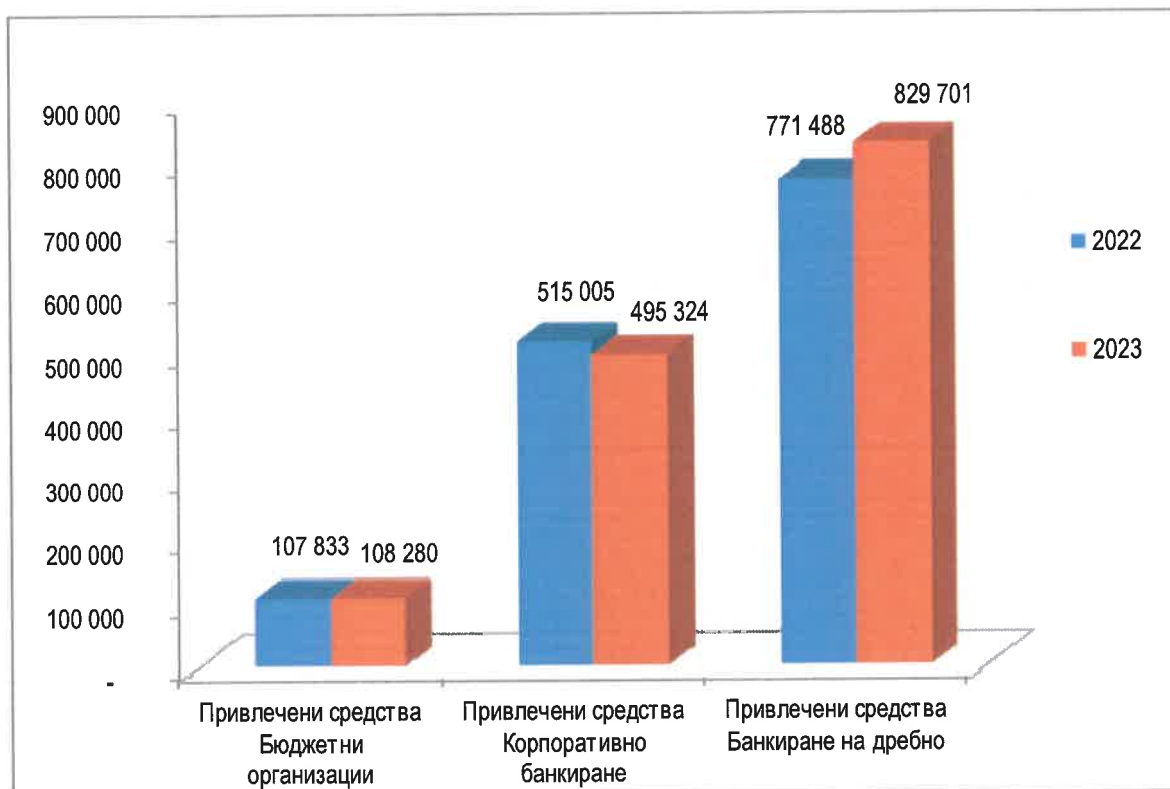
През 2023 година делът на корпоративните кредити на Банката представлява 70,0% от портфейла на Банката. Корпоративният портфейл бележи ръст на годишна база от 10,2% или 68 млн. лв.

Кредитите Банкиране на дребно нарастват със 17,9% на годишна база, водени основно от ръст в жилищните кредити и потребителските кредити с ипотека.

През 2023 година Банката увеличи портфейла си от ценни книжа с 31 млн. лева, като увеличи портфейла от ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност с 47 млн. лева и намали с 16 млн. лева книжата, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Привлечени средства

- Класификацията е направена по вътрешнобанкова сегментация, различна от оповестяванията в Годишния отчет.

Банката води балансирана политика по отношение на управлението на активите и пасивите, с цел оптимизация на постигнатите резултати.

Привлечените средства в корпоративно банкиране намаляват на годишна база с 4% или 20 млн. лева..

Привлечените средства от бюджетни организации се увеличават с 0,4% на годишна база.

Увеличението в привлечените средства Банкиране на дребно на годишна база е 58 млн. лева или 8%.

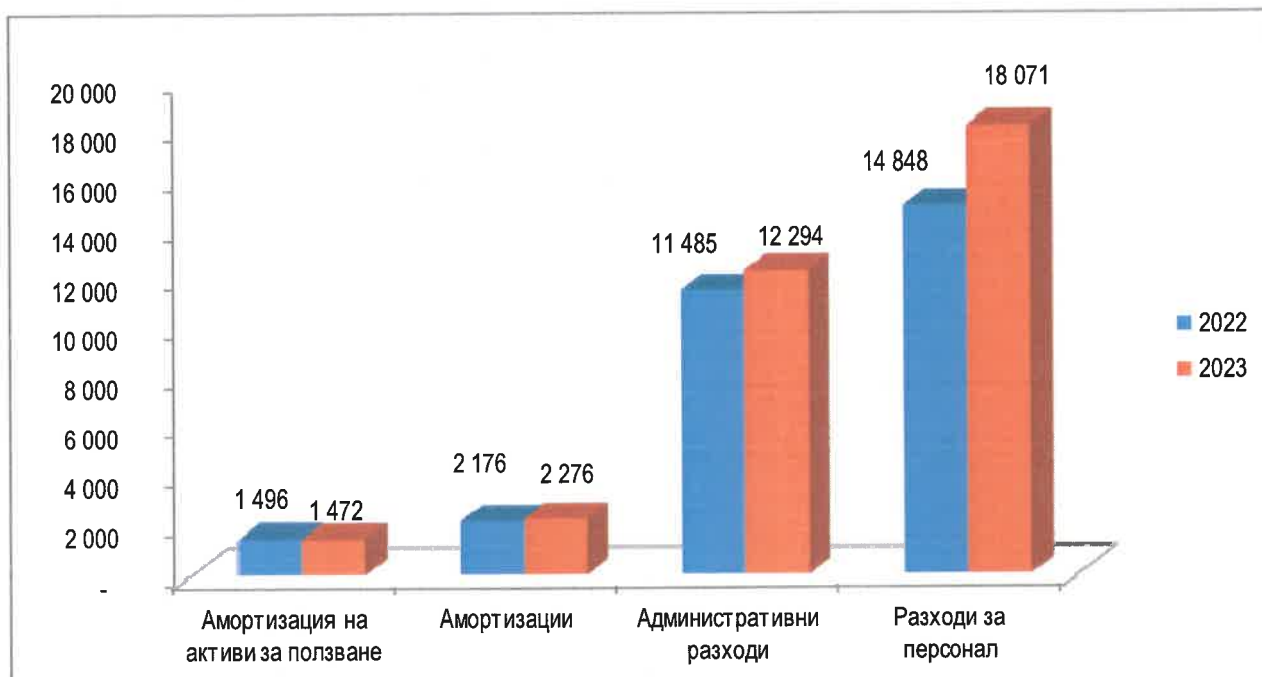
Оперативен доход

Оперативният доход на банката без обезценка на финансови активи през 2023 година достигна 75 млн. лева нараствайки с 51% годишно .

За отчетения период нетния доход от лихви се увеличава до 63 млн. лева, бележейки 85% ръст на годишна база.

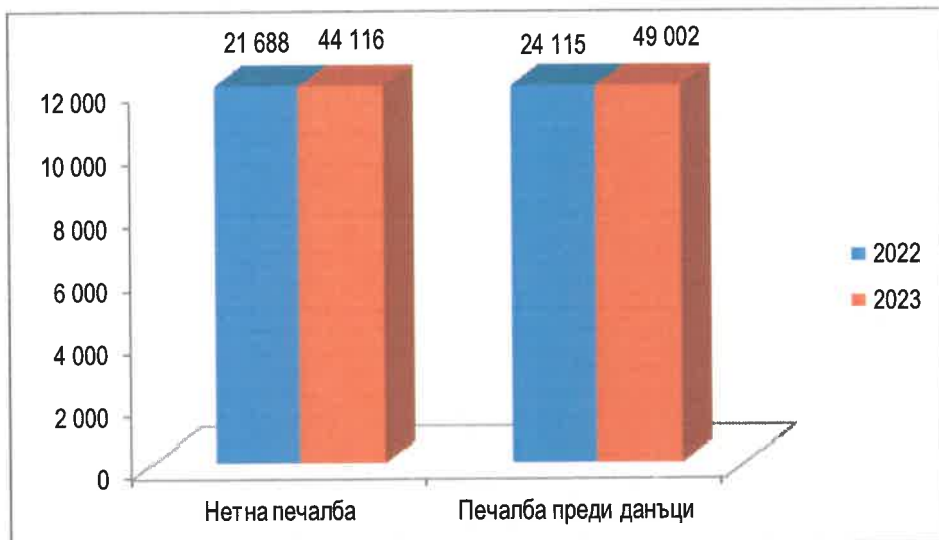
Нетният доход от такси и комисионни достига 10 млн. лева или 5% намаление на годишна база.

Оперативни разходи

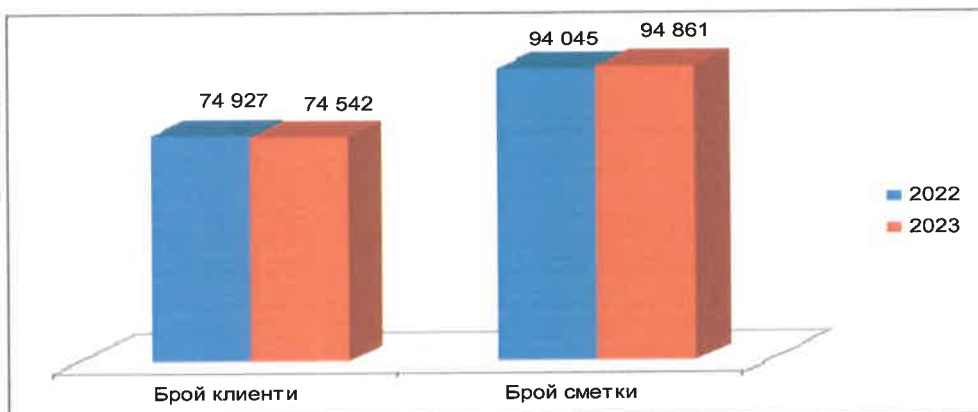

В резултат на стриктната политика за контрол и поддържане на висока ефективност, оперативните разходи нарастват с 14% на годишна база.

Нетен резултат

Брой клиенти и сметки

VII. Управление на риска

В съответствие с чл.39 т 8 от Закон за счетоводството, банката представя политиката си по отношение на управлението на рисковете и експозицията на предприятието към съответния риск.

1. Кредитен риск

Кредитен риск и риск от контрагента е текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от невъзможността на длъжника да изпълни изискванията, по който и да е сключен договор с банката и/или невъзможността да действа в съответствие с договорните условия. Кредитният риск включва транзакционния риск, риска от обезпечението (остатъчен риск), държавния риск и риск от концентрация. Кредитният риск произтича основно от кредитната дейност на Банката, включващи Корпоративно банкиране и Банкиране на дребно. Банката е изложена на кредитен риск,

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД произтичащ от други дейности, като например инвестиции в дългови ценни книжа, търговски дейности, капиталови пазари и други споразумения. Кредитният риск е най-големият риск, пред който Банката е изправена. Той е управляван и се контролира чрез централизирани специални рискови звена в Банката.

Транзакционният риск се отнася до отделните кредити и по същество се оценява вероятността кредитополучател да не бъде в състояние да изплати задължението си, както и на крайната загуба в случай на неплатежоспособност на кредитополучателя след като бъде реализирано обезпечението по кредита и бъдат приложени други смекчаващи фактори.

Рискът от обезпечението най-вече се състои от:

- Риск от рязък спад в стойността на обезпеченията;
- Обезпеченията стават неликвидни и непродаваеми;
- Недостатъчни процедури или неизпълнение на правилните стъпки, потвърждаващи приложимостта на договорите за обезпечение във всички относими юрисдикции.

Риск от влошаване на кредитния рейтинг или финансовото състояние на кредитополучател е текущият или потенциален риск за приходите и капитала на Банката, възникващ в следствие на влошаване на финансовото състояние на кредитополучател и/или намаляване на вътрешната или външна кредитна оценка на кредитополучател.

Рискът от концентрация засяга експозициите (преки или непреки), които могат да възникнат в рамките на отделна категория риск или между различни категории риск в Банката и които могат да предизвикат достатъчно големи загуби, застрашаващи финансовото състояние и/или способността на Банката да поддържа основните си дейности или съществена промяна в рисковия профил на банката.

Банката определя рискът от концентрация като един от важните потенциални източници на големи загуби, които могат да окажат съществено влияние върху финансовия й резултат и капитала.

Рискът от концентрация се разглежда както от гледна точка на балансовите експозиции на Банката, така и от гледна точка на задбалансовите й експозиции и експозиции, произтичащи от различните финансови инструменти. Рискът от концентрация по актива е тясно свързан с кредитния риск, анализиран и измерван като част от общия процес на управление на кредитния риск, но може да се прояви във всеки друг вид риск.

Банката структурира нивата на кредитния риск, който поема, чрез поставяне на определени лимити за приемлив риск по отношение на един кредитополучател или група кредитополучатели, по отношение на отрасли. Експозицията към банки и финансови институции, се ограничава допълнително чрез подлимити, обхващащи балансовите и задбалансовите експозиции. Ефективната диверсификация на кредитния портфейл на Банката е основен приоритет.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитета за очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

Ръководството на "Търговска банка Д" АД текущо следи кредитния риск от концентрация на финансовите активи по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Регулаторните лимити и вътрешно банковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т. ч. към банки-контрагенти, се оценяват и анализират периодично. Общата кредитна експозиция към отделен отрасъл като процент от общо рисково претеглени активи се проследява периодично и се разглежда от Управителния съвет на Банката.

Максималната експозиция към кредитен риск на банката, включваща финансови активи, признати в отчета за финансовото състояние и условни ангажименти, отчетени задбалансово, е оповестена в *Приложение № 3.1 Кредитен риск* към индивидуалния годишен финансов отчет на банката за 2023 г.

2. Пазарен риск

Пазарен риск е рискът, при който стойността на даден инструмент се колебае в резултат на промени в пазарните цени, независимо дали тези промени са причинени от фактори, характерни за отделните инструменти или за техния издател (контрагент), или от фактори, отнасящи се до всички инструменти търгувани на пазара и вероятността, тези промени да повлияят отрицателно на финансовото състояние на банката. Най-често срещани рискови фактора за пазарен риск са лихвените проценти, валутните курсове, цените на борсовите стоки, цените на капиталовите съучастия и други пазарни променливи. Пазарният риск може да е функция на един, на няколко или на всички фактори и в много случаи той може да е изключително сложен.

Една от целите на "Търговска банка Д" АД е да се определи нивото на пазарния риск, който институцията е готова да поеме. Рисковият апетит по отношение на пазарния риск следва да се оценява с оглед запазване на капитала на институцията, както и възможността за излагане на други рискове. Основната насока е да се увеличи възвращаемостта, като същевременно експозициите изложени на пазарен риск се поддържат в или под предварително определено ниво.

Банката е дефинирала рисковата рамка по отношение на сделките и инвестициите във финансови инструменти чрез въвеждане на лимити по видове финансови инструменти, лимити по контрагенти, лимити по държави, VaR лимит за портфейла от ценни книжа, лимит за модифицирана дюрация, индивидуални лимити. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията от пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигане на

поставените пред банката инвестиционни цели. Управлението на пазарния риск има за цел да:

- предпазва Банката срещу непредвидени пазарни загуби и допринася за стабилността на печалбата чрез независими идентификация, оценка и разбиране на пазарните рискове, присъщи на бизнеса;
- разработване на прозрачна, обективна и последователна информация за пазарния риск, като основа за начина за вземане на решения;
- определят рамката и минималния стандарт за контрол и управление на пазарния риск в цялата банка;
- осигуряване на съответствие с нормативните изисквания на местни и чуждестранни регулатори;
- създаване на рамка, която ще позволи на Банката да получи конкурентно предимство чрез основано на риска вземане на решения.

Пазарната ситуация през 2023 г. бе сложна и трудна за прогнозиране. В последните няколко години се материализираха рискове, които преди това, се считаха, като слабо вероятни или по-скоро хипотетични. Разразилата се здравна криза през 2020 г. постави сериозни предизвикателства пред глобалната общност, препятства икономическите процеси в световен мащаб, но приложените решителни мерки и механизми за ликвидна подкрепа на бизнес и потребители, ограничиха негативните влияния. И ако проблемите с пандемията са вече преодоляни на повечето места в света, то инвазията на Русия в Украйна, а впоследствие и войната в Близкия изток, ще продължи да изостря геополитическото напрежение, без яснота към момента за възможния подход за разрешаване на конфликта и преустановяването на военните действия. Затегнатите условия за финансиране в еврозоната, след поредицата от повишения на основните лихвени проценти от страна на ЕЦБ, продължават да оказват силно отражение в икономиката, като потискат търсенето, което допринася за понижаването на инфлацията. Очаква се икономическият растеж да остане слаб в краткосрочен план, а впоследствие икономиката да се възстанови (средно 0.6% през 2023 г. до 0.8% през 2024 г. и 1.5% през 2025 г. и 2026 г.) поради нарастването на реалните доходи. В контекста на устойчиви пазари на труда тези фактори водят до силен подем на частното потребление. Въпреки това, оттеглянето на мерките за фискална подкрепа за компенсиране на енергийните цени и инфлацията, въведени от 2022 г. насам, ще окаже леко отрицателно въздействие върху растежа през периода 2024–2026 г. С отзвучаването на енергийната криза правителствата би следвало да продължат да оттеглят свързаните с нея мерки за подкрепа, за да не се допусне засилване на инфлационния натиск в средносрочен план, което би наложило дори по-голямо затягане на паричната политика. Фискалните политики следва да бъдат насочени към постигане на по-голяма производителност в икономиката на еврозоната и постепенно намаляване на високия публичен дълг. ЕЦБ предвижда да продължи да реинвестира в пълен обем погашенията по главници на ценните книжа с настъпващ падеж, придобити по програмата за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия (PEPP) през първата половина на 2024 г. През втората половина на годината се предвижда намаляване на портфейла на PEPP със 7,5 млрд. евро месечно и

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД прекратяване на реинвестициите по РЕЕР в края на 2024 г. Структурните реформи и инвестициите за увеличаване на капацитета на еврозоната в областта на предлагането, които се очаква да бъдат подкрепени от пълното прилагане на програмата „ЕС от следващо поколение“, имат потенциал да допринесат за намаляването на ценовия натиск в средносрочен план, подпомагайки същевременно екологичния и цифровия преход. За тази цел е важно да се постигне споразумение за реформата на рамката на ЕС за икономическо управление, както и да се ускори напредъкът към създаването на съюз на капиталовите пазари и доизграждането на банковия съюз.

Рисковете за икономическия растеж са той да бъде по-нисък, ако ефектът от паричната политика на централните банки се окаже по-силен от очакваното. По-слаба световна икономика или по-нататъшно забавяне на търговията в глобален мащаб също биха могли да окажат неблагоприятно влияние.

Войната на Русия срещу Украйна и конфликта в Близкия изток са основни източници на геополитически риск, в резултат на който доверието на предприятията и домакинствата по отношение на бъдещите перспективи би могло да се понижи. Възможно е растежът да бъде по-висок, ако увеличението на реалните доходи доведе до по-голямо потребление и/или ако световната икономика отбележи по-силен от очаквания растеж.

Банката изцяло следваше консервативна политика през 2023 г. по отношение на инвестиции в ценни книжа. Покупките бяха на държавни ценни книжа на Република България и Република Франция, високо ликвидни и с нисък риск.

2.1. Лихвен риск

Лихвен риск е текущият и прогнозен риск за приходите и икономическата стойност на една институция, произтичащ от неблагоприятни движения в лихвените проценти, който влияе върху чувствителните към изменение на лихвения процент инструменти.

Банката е изложена на лихвен риск, когато лихвената чувствителност на нейните активи не съответства на лихвената чувствителност на пасивите. Посредством управлението на лихвения риск Банката се стреми към стабилизиране на разликата между лихвените приходи и лихвените разходи, с цел осигуряване адекватна рентабилност и висока стойност, при приемливо ниво на риск.

При управление на лихвения риск Банката спазва насоките относно управлението на лихвения риск, по начин, пропорционален на размера, сложността и интензивността на дейността си. Основна цел на анализа на лихвения риск е да се идентифицират рисковите области и в частност конкретните подвидове лихвен риск, на които е изложена Банката и да се установи, дали те са съобразени с целите, стратегията и политиката на финансовата институция. Анализът на лихвения риск се извършва по отношение на всички бизнес процеси, всички продукти и услуги, предлагани и предоставяни от Банката.

Разглеждането на лихвения риск от гледна точка както на дохода, така и на икономическата стойност е с особена важност. Променливостта на доходите е отправна точка за лихвения анализ, тъй като значително намаление в доходите може да застраши нивото на капиталовата адекватност. Измерването на ефекта върху икономическата

стойност (настоящата стойност на очакваните нетни входящи парични потоци в банката), обаче дава по-изчерпателна представа за потенциалните дългосрочни ефекти върху цялостната експозиция на банката. Разликата между лихвочувствителните активи и лихвочувствителните пасиви в отделните матуритетни зони е така наречения метод на дисбаланс или GAP.

В зависимост от конкретните условия се използват следните подходи при управлението на лихвения риск, прилагайки метода на дисбаланса:

- Балансираност - осигуряване на паритет между лихвочувствителните активи и пасиви на банката;
- Преструктуриране на портфейлите от активи и пасиви при възникването на циклични изменения на лихвените проценти;
- Определяне размера на лихвените проценти, както и техния вид (фиксиран или променлив), по активите и пасивите на банката в зависимост от тенденциите на развитие на вътрешния и международни финансови пазари.

Банката е разработила точна и конкретна методология за целите на оценката на рисковете, произтичащи от потенциални промени в лихвените проценти, които засягат както икономическата стойност на собствения капитал, така и нетен лихвен доход на дейностите на банката извън търговския портфейл. Банката има ясна политика, определяща аспекти на идентифицирането, оценката, управлението и смекчаването на рисковете, произтичащи от потенциални промени в лихвените проценти и на оценка и мониторинг на дейностите.

Банката извършва наблюдение и оценка на риска на кредитния спред CSRBB. Риска от кредитния спред представлява, промяната в пазарното възприятие, относно кредитното качество на групи от различни кредитно-рискови инструменти, поради промени в очакваните нива на изпълнение или поради промяна в пазарната ликвидност.

- Експозицията на банката по отношение на лихвения риск към 31.12.2023 година е оповестен в *Приложение № 3.2.1. Лихвен риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2023 г.

2.2. Валутен риск

Валутният риск е риск от настъпване на загуби, свързани с позициите на банката в чуждестранна валута. Тези позиции предизвикват специфичен риск, произтичащ от равнището на обменния курс на различните видове валути спрямо националната валута. Той се определя от обстоятелството, че когато Банката има открита позиция в чуждестранна валута (активите във валута не са равни на пасивите в същата валута), процесът на преоценка на същите формира положителни или отрицателни курсови разлики за Банката. Банката контролира валутния риск чрез стриктен ежедневен мониторинг и система от лимити.

Експозицията на банката по отношение на валутния риск към 31.12.2023 година е оповестен в *Приложение № 3.2.2 Валутен и ценови риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2023 г.

2.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск представлява рискът от невъзможността на банката да посрещне текущите и потенциалните си задължения, свързани с плащания, когато те са дължими, без да понесе неприемливи загуби.

Банката контролира ликвидния риск чрез основни принципи, формални критерии и индикатори за наблюдение на ликвидността на финансовите инструменти и пазари.

За да управлява риска, банката поддържа във всеки момент високо ликвидни активи в различни валути. Контролът и следенето на общата ликвидност се извършват текущо от Комитета за управление на активите и пасивите в банката (КУАП).

Експозицията на банката по отношение на ликвидния риск към 31.12.2023 година е оповестен в *Приложение № 3.3. Ликвиден риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2023 г.

3.Операционен риск

Операционен риск е рискът от загуба, произтичаща от неадекватни или не добре функциониращи вътрешни процеси, хора и системи, или от външни събития, в резултат на вътрешни измами, външни измами, неподходящи практики по отношение на заетостта и/или на безопасността на работното място, клиенти, продуктови или бизнес практики, повреди или унищожаване на материални/нематериални активи, повреди в ИТ системата, телекомуникациите или други технологии и системи, неизправности или грешки в изпълнението на операции, въвеждане, обработка или доставка. Операционният риск включва ИТ риск, правен риск и риск от неспазване на правилата

В банката функционира и се надгражда вътрешна система за анализ и оценка на операционния риск, включваща вътрешно нормативна уредба и специализиран вътрешен орган - Комисията за оценка на рисковите събития, отговорен за координацията на дейностите по управление на операционния риск и подпомагащ процеса за постигане на ефективност и ефикасност на контролната среда в банката.

През изминалата 2023 г. операционният риск остава един от най-критичните рискове поради геополитическите събития, които увеличават вероятността от кибератаки срещу банките. Софтуерната инфраструктура остава уязвима за кибератаки, включително атаки с цел получаване на откуп и заплахи срещу доставчици на услуги от трети страни.

Нарастването на броя и сложността на кибератаките поставя сериозни предизвикателства пред управлението на операционния риск. Технологичният напредък изисква непрекъснато да подобряват киберсигурността и други вътрешни контроли, за да се създадат оперативна устойчивост и да се намали риска банката да претърпи значително прекъсване на обслужването.

Усилията на Банката през годината са приоритетно насочени за засилване сигурността на системите, оценки и тестове на сигурността, идентификация на потенциални уязвимости и редовна оценка на цялостната сигурност на системите и техните компоненти.

Благодарение на своевременното прилагане на мерки за отстраняване на всички установени проблеми през годината не са идентифицирани операционни събития носители на реални загуби в следствие на кибератаки.

Основната цел при управлението на операционните рискове е да опази (съхрани) активите на банката и нейната репутация и да осигури организационна и финансова оптимизация (ефикасност). Приоритет е въвеждане и прилагане на насоки на Европейския банков орган, в частност управлението на операционния риск в областта на информационните и комуникационни технологии и сигурност; извършване на оценка на операционните рискове, във връзка с предоставяните от банката платежни услуги; да се създадат условия за спазване на здравословни, безопасни условия на труд и равно третиране интересите на служителите; да се осигури достатъчност на застрахователното покритие и спазване на изискванията за съответствие с действащата нормативна уредба; да се предприемат мерки по предотвратяване на щети, загуби, наранявания, смърт, както и намаляване на цената на риска; да се осигурят начини и възможности за споделяне, повишаване на осведомеността и обучение на всички служители в банката относно идентифициране на рисковете и тяхното въздействие.

Експозицията на банката по отношение на операционния риск към 31.12.2023 година е оповестена в Приложение № 3.5. Управление на собствения капитал от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2023 г.

VIII. Оперативна дейност

1. Корпоративно банкиране

Големи корпоративни клиенти

Пазарни тенденции и конкуренция

2023 г. беше белязана най-вече от трайната тенденция на поетапно, но непрекъснато повишаване на основните лихвени проценти, както в САЩ, така и от страна на ЕЦБ и БНБ. Това пряко повлия на крайните лихвени проценти по кредитите, в резултат на постоянно растящия Euribor, използван като база за ценообразуването, както на съществуващите кредити, така и на новоодобрените.

От друга страна привлеченият ресурс на Банките в страната и в частност на Търговска банка Д АД се запази висок, като Банката дори отбеляза сравнително висок ръст на депозитите и средствата по разплащателни сметки. В тази връзка и увеличението на

лихвите по депозитни продукти беше плавно и изостана от ръста на цената на кредитните продукти.

- Горното допринесе за очаквано по-висок нетен лихвен марж и респективно печалба за сектора. Това пък от своя страна, предизвика пазарен натиск от страна на по-големите играчи, които започнаха да ценообразуват лихвите по кредити на малки, средни и големи клиенти на база депозитен индекс с цел привличането им на по-добра цена. За да запази клиентите си, Банката често предоговаряше лихвените надбавки и оферираше нови клиенти на сравнително по-ниски надбавки над Euribor, но ценовата конкуренция оказва влияние и Корпоративно банкиране не успя да изпълни заложените цели за обем на портфейла, с изключение на сегмента „Публични и бюджетни клиенти“, където набраната инерция от 2022 г. спомогна за частично компенсиране на негативните тенденции.
- В същото време следва да се отбележи, че постигнатият среден лихвен марж е два пъти по-висок от планирания в сегмента. Подобна е ситуацията и при останалите банки в страната.
- Очакванията за следващата 2024г. са лихвите по депозитни продукти плавно да застигат основните лихвени проценти на централните банки и да започне тенденция на свиване на нетния лихвен марж.
- Може да се каже, че инфлацията беше овладяна посредством интервенцията на основните лихвени проценти на централните банки, но все още не е достигнато желаното ѝ ниво и в тази връзка не е изключено ново увеличаване през идните месеци, но вече с по-малка честота и по-скоро задържане на действащите лихви.
- Продължаващата война в Украйна и новоразгорелият се конфликт в Израел създадоха условия на нестабилност и се очаква през 2024г. компаниите да продължат да работят предпазливо.
- По отношение на отделните отрасли най-осезаема промяна беше отбелязана в строителния сектор, при който покупко-продажбите на жилищни имоти намалява трайно през последните две тримесечия на 2023 г., но средната цена на кв. м в по-големите градове спря да расте, като очакванията са да се задържи и през следващата година. Продължава да се развива и ВЕИ сектора, но вече с по-малка скорост, предвид по-ниската цена на ел. енергия, в сравнение с първите месеци след избухване на войната в Украйна. В тази връзка политиката на Банката изисква вече по-високо собствено участие и други митиганти на риска като привличане на съдължници с независим паричен поток напр. отрасъл земеделие се характеризираше с по-висока волатилност на цената на готовата продукция и в тази връзка редица земеделци задържаха складови количества в търсене на по-голям марж на печалба. Това крие рискове, което предпостави Банката да обследва още по-внимателно и задълбочено финансиранятия на всеки отделен земеделски клиент. Следва да се отбележи, че средната цена на земеделска земя бележи ръст през изминалата година в резултат на засиления интерес за покупки.
- Индустриите с потенциал за развитие остават хранително-вкусова промишленост, леката промишленост, транспортната и спедиторска дейност, както и сектор земеделие, определени в бизнес стратегията на Банката;

Основни цели и задачи

- Умерен ръст на кредитния портфейл, в съответствие със секторните лимити, рисковия апетит на Банката и необходимостта да се компенсира съществения обем на предстоящи погасявания на съществуващи клиенти.
- Предлагање на пълен пакет банково обслужване на кредитни и некредитни клиенти с фокус върху транзакционния бизнес и кръстосаните продажби, целящи повишаване на приходите от такси и комисиони, с цел компенсиране на стесняващите се лихвени маржове;
- Запазване на доброто качество на кредитния портфейл и ранно идентифициране на потенциални проблемни експозиции;
- Кръстосани продажби съвместно с други сегменти в Банката;
- Стремек към постигане на оптимални нива на депозитния ресурс, с цел неговото постепенно нарастване, за да бъдат задоволени ликвидните нужди на Банката и съотношение кредити към депозити да намалява постепенно.
- Насочване на кредитирането към клиенти с устойчив бизнес, експортно ориентирани компании и компании, произвеждащи стоки и услуги със стабилно търсене;
- Активно привличане на срочен и безсрочен ресурс.

Предприети стъпки, политики и действия

- Засилен мониторинг на кредитния портфейл с акцент върху пряко засегнатите от здравната криза отрасли.
- Полагане на специални усилия за стриктен и качествен контрол върху кредитните експозиции на съществуващи клиенти, целящ ранно идентифициране на първите сигнали за потенциално влошаване. Въведен е регулярен детайлен мониторинг на клиентите, по кредитите на които са приложени механизмите за отсрочване на главници и лихви, поради настъпилата пандемия;
- Строго индивидуално анализиране на всички аспекти от дадените кредитни експозиции, вземайки под внимание вредите, причинени от световната пандемия;
- Развитие на кръстосаните продажби с цел увеличаване на доходността без завишаване на риска;
- Постигане на по-голяма гъвкавост при предлагането на специфични за бизнес модела на даден клиент, кредитни продукти;
- Въведена е форма за контрол на времетраенето на кредитния процес с основна цел да се намали срокът за сключване на кредитна сделка;
- Постигане на по-високо качество при обслужването на клиенти от този сегмент;

Средни бизнес клиенти**Пазарни тенденции и конкуренция**

- Сегментът на средните корпоративни клиенти през 2023 година беше повлиян дори повече от този на големите корпоративни компании от ръста на лихвите по кредити и кредитни продукти
- Продажбите и оборотите на компаниите се възстановиха от негативното влияние на пандемията през изминалите две години, но продължаващият конфликт в

Украйна, както и нововъзникналия в Израел ги прави по-предпазливи за нови инвестиции

- Развитието им през 2024г. ще се обуславя от способността им да се адаптират към продължаващите предизвикателства – сравнително намалена, но все още неовладяна инфлация, растящи лихви по финансирането и волатилност на цените на енергия. Ключово предимство ще е усвояването на средства по европейски програми и очакваните средства по Фонда за възстановяване от Европа за инвестиции в нови технологии с цел оптимизиране на процесите и цената на изходните продукти и услуги;
- Използването на банкови продукти и услуги от средния бизнес сегмент продължава да се очертава като изключително важна бизнес линия в управлението на корпоративния бизнес на банките;
- Очаква се запазване на търсенето на финансиране от този сегмент по линия на обратното финансиране, продиктувано от необходимостта от ликвидни средства за текущи разплащания и повишените цени на суровини и материали. При средният сегмент се наблюдава още по-подчертана необходимост от замяна на отложените плащания към контрагенти с незабавни такива, с цел адресиране на риска от трудна събираемост на вземанията;
- Основен двигател на икономическото развитие и секторите с добри перспективи се очертават да бъдат търговията с хранителни стоки, селското стопанство, фармацевтичната индустрия и жилищното строителство в по-големите градове, въпреки че обемите на сделки при последното започват да намаляват;
- Интересът към изграждане на ВЕИ остава сравнително висок, но вече не толкова голям, както през изминалата година, предвид намаляването на цената ел. енергията, спрямо първите месеци на войната в Украйна.

Основни цели и задачи

- Основна насока през 2024 година отново ще бъде привличането на клиенти, ползващи разнообразни банкови продукти с потенциал за транзакционен бизнес. Сегментът ще постави акцент върху нарастване броя на продуктите, ползвани от един клиент и повишаване на интензитета на банкиране от страна на клиентите;
- Детайлен мониторинг на повлияните от здравната криза клиенти;
- Нарастване броя на клиентите чрез предоставяне на пакетни услуги;
- Нарастване на таксите и комисионите по кредитни и некредитни операции за компенсиране на свития лихвен марж;
- Нарастване на броя на кредитите по проекти, финансирани по европейски програми и превръщането им в основен приоритет;
- Нарастване на приходите от такси и комисиони по кредитни и некредитни операции;
- Диверсифициране на портфейла в отделните браншове и недопускане на концентрации с цел избягване на секторен риск.

Предприети стъпки, политики и действия

- Основен приоритет е подобрието на резултатите и ефективността на сегмента, оптимизиране на кредитния процес и на предлаганите услуги на клиентите;

- При финансирането на ВЕИ беше направена актуализация на очакваната цена на ел. енергия, при която се калкулира възвръщаемостта на инвестициите;
- Ясно фокусиране върху списък от потенциално добри клиенти и провеждане на срещи с тях;
- Въвеждане на строг контрол върху кредитния процес с цел редуциране на времето за одобрение и финализиране на кредитните сделки;
- Регулярен мониторинг на финансовото състояние на кредитните клиенти;
- Организация и провеждане на продажбени обучения;
- Активна комуникация и предлагане на пакетни услуги и продукти с цел по-цялостно навлизане в дадена бизнес група.

Резултати 2023 г. на Корпоративно банкиране, вкл. Сегмент „Публични и бюджетни клиенти“ и планирано развитие за 2024 г.

В резултат на горното и в допълнение редица предсрочни погашения по по-големи експозиции, предизвикани основно на увеличените лихви по кредитите, Корпоративно банкиране отбеляза нетен ръст на кредитния си портфейл от 67,267 млн. лв. за годината или 10%, спрямо предходната 2022г. Общата сума предоставени кредити на корпоративни клиенти, в т.ч. публичния сегмент, възлиза на 732 571 хил. лв. към края на периода. Финансовите данни на кредити на корпоративни клиенти са представени съгласно вътрешнобанкова сегментация и се различават от оповестяванията в Годишния отчет.

Разпределението на портфейла между голям, среден и публичен сегмент е в пропорция 14,5%, 57,1% и 28,4%:

- Големи корпоративни клиенти – 106,2 млн. лева
- Средни корпоративни клиенти – 418,6 млн. лева
- Публични и бюджетни клиенти – 207,8 млн. лева

Разпределението между трите сегмента кореспондира с политиката за диверсификация на риска и недопускане на големи концентрации. Корпоративният портфейл, който включва големи и средни клиенти по вътрешна сегментация на ТБ Д АД е разпределен по сектори, както следва: в сектори „Строителство“ (21%), „Търговия“ (20%), следвани от сектор „Земеделие“ (11%), сектори „Лека промишленост“ и „Туризм“ с по 9% всеки, сектор „Недвижими имоти“ (8%) и сектори „Финанси и застраховане“ 6%, както и други браншове с концентрация под 4%. Добрата диверсификация защитава Банката от неблагоприятни промени в състоянието на съответните индустрии, които могат да застрашат качеството на целия портфейл. Освен това, разнообразният клиентски профил позволява да се проследи икономическото представяне в много на брой икономически сектори, със събиране на данни от основните участници, получаване на справки за нови перспективни клиенти, бърза проверка и анализ на пазарния потенциал и други предимства.

С цел запазване и увеличаване кредитите на земеделски производители срещу очаквани субсидии за следваща земеделска кампания, продължава актуализирането на продукта: земеделски кредит срещу субсидии, със съблюдаване новия програмен период. Със създадения продажбен инструмент – калкулатор максимално се улеснява продажбата и изчислява размера на допустимото финансиране.

Изминалата 2023г. беше силно повлияна от започнатата политика на поетапно увеличаване на лихвите от ЕЦБ, което доведе до плавно и постоянно увеличаване на крайните лихви по кредитите, предвид това, че ценообразуването при Банката е базирано на Euribor. В същото време, предвид високата ликвидност и апетит за премерен риск, банковата система в страната запази лихвите по депозити и кредити на своите клиенти или по-плавно следваше тенденцията на увеличаване, спрямо корекцията на ЕЦБ. В края на годината обаче очаквано започна увеличаване на лихвата по пасива и респективно по актива на портфейлите. С цел запазване на клиентската си база, Банката прави корекции в лихвените надбавки по изключение, но въпреки тези отстъпки лихвения марж се увеличи. През изминалата 2023г. средния лихвен процент по кредити на сегмента възлиза на 5,9%, спрямо 4,2% по бюджет. Това донесе брутен приход за Банката в размер на 40,666 млн. лв., което представлява преизпълнение на бюджетирания размер с 10,461 млн. лв. Спрямо предходната 2022г. ръстът на приходите от лихви за 2023г. възлиза на 16,651 млн. лв.

Броят активни кредити за 2023г. достига до 625 бр., спрямо 596 бр. за 2022г.

Новоодобрените кредити на сегмента за годината възлизат на 212,847 млн. лв., но в резултат на извършените планирани и предсрочни погашения нетният ръст остава под бюджетирания с 50 млн. лв.

През предстоящата 2024г. Банката ще продължи да преследва целта си за растеж на корпоративния портфейл и кръстосани продажби на цялата гама продукти и услуги на корпоративните си клиенти. Бюджетът за предстоящата 2024г. предвижда ръст от 10% на кредитния портфейл. За постигане на поставените цели екипите на Дирекция Корпоративно банкиране и Отдел Публични и бюджетни клиенти ще се ръководят както от предоставяне на висококачествено и гъвкаво обслужване на съществуващите си клиенти, така и от привличане на нови, ползващи разнообразни банкови продукти, с потенциал за транзакционен бизнес. Ще продължим с политиката си за акцент върху нарастване броя на продуктите, ползвани от един клиент и повишаване интензитета на банкиране от страна на клиентите. Секторите, с добри перспективи и възможности за развитие през 2024 година, които Корпоративно банкиране ще таргетира, са програми по субсидии, свързани със селското стопанство, хранително-вкусова промишленост, инфраструктурни програми, проекти, обслужващи сектор химическа и фармацевтична индустрия, енергетика и по-специално проекти за зелена енергия, както и земеделски производители – клиенти с история в банката. Традиционно, Корпоративно банкиране ще развива добрия си опит и практики в сектори строителство и туристически бизнес, където има доказани добри резултати.

2. Банкиране на дребно

През 2023 г. в Банката продължи успешното развитие на сегмент Банкиране на дребно, като едновременно с това се фокусирахме върху качеството на обслужване и повишаване на степента на удовлетвореност. Успешно продължихме да съчетаваме в клонова мрежа обслужването на съществуващите клиенти с проактивни продажби на нови продукти и услуги и създадохме условия за привличане на нови клиенти, чрез разнообразни продажбени кампании и маркетингови инициативи. Основен канал за продажби на продукти и услуги през 2023 г. продължи да бъде клоновата мрежа. Банката предлага надеждно и удобно обслужване във ФЦ/Офис/ИРМ, предоставяйки персонализирани клиентски решения, според конкретните потребности и предпочитания.

През 2023 г. в Банкиране на дребно успяхме да постигнем по-висока ефективност на клоновата мрежа, на продуктите и по-ефективното управление на регулаторните промени. През годината продължиха автоматизация и дигитализация на процесите, целта на които е подобряване на клиентското преживяване и удовлетворение при снижаващи се равнища на операционния риск.

През 2023 г. сегмент банкиране на дребно продължи да развива основните си дейности, както следва:

Постоянен анализ на пазара по различни видове продукти и услуги за физически и юридически лица, в т.ч. такси и комисиони и съответно актуализиране на продуктови карти, тарифа за такси и комисиони и лихвени бюлетини на физически лица и юридически лица - малък бизнес. На база на анализите на пазара са направени 7 промени на тарифите по различните раздели, като всички са в посока на увеличения на таксите, 7 изменения на лихвените бюлетини, основно при лихвите по срочни депозити на физически и юридически лица и въвеждане на специфични лихвени нива за сегмент Публични клиенти. Подготвени са 6 промени относно различни параметри по кредитните продукти за физически лица, които обхващат финансовите условия, премахване на периода на фиксирана лихва по ипотечните кредити, въвеждане продажби на бързи кредити и др. елементи на риска и изискванията към кредитоспособността. По кредитните продукти за сегмент Малък бизнес направихме промени в продуктовата карта на Земеделски кредит срещу субсидии съобразно новия програмен период и новите мерки за подпомагане.

Разработихме кампании за различни продукти на ФЛ и ЮЛ МБ и проведохме състезания за стимулиране на продажбите за привличане на клиенти. През годината се проведоха следните продажбени и рекламни кампании - 2 за жилищно кредитиране, 2 за депозити, 1 за потребителско кредитиране, 1 за кредити МБ и 1 за пакетни програми за фирми.

През годината продължихме активното налагане на бранда на Банката и позиционирането ѝ в областта на жилищното и ипотечното кредитиране. През месец януари проведохме обучение на служителите на кредитен посредник Уинърс Груп. През месец април участвахме в първа част от изложение за недвижими имоти Property Show в

гр. Варна, съвместно с Unique Estates и през декември месец реализирахме втората част в гр. София. През месец ноември взехме участие в IX конференция на НСНИ за действията на пазара на недвижими имоти в България. През юли месец се включихме в специализирано събитие за представяне на Банката в годишното събитие на НСНИ и Unique Estates, включително и с интервю в списание за специализирани недвижими имоти в страната. С тези участия осъществихме продуктово позициониране на Д Банк в сегмент жилищно кредитиране. През първото полугодие на 2023 г. продължихме фокуса за работа с кредитни посредници и чрез сдружения с широко представителство на бизнеса в различни сфери. Подкрепихме позиционирането на Банката в областта на жилищните кредити със засилена реклама в таргетираните сайтове и аутдор реклама в големите градове и националната пътна мрежа. Също така през 2023г. участвахме в събитието за земеделски производители – Бата Агро, с цел подкрепа на кредитиране малък бизнес.

През 2023 г. започнахме нови проекти за оптимизиране на процеси и бяха внедрени иновативни финансови решения:

След извършената оптимизация на клиентските документи през 2022 г., през 2023 г. реализирахме следващите фази на проекта за безхартиено обслужване, а именно: Създаване на електронно клиентско досие в БИС Банкер за ФЛ и ЮЛ, автоматизация на искания, бланки и формуляри, които позволиха промяна на процеса на обслужване на клиентите физически лица в офисите на Банката при откриване на нови клиенти и продажба на нови продукти на старите клиенти. През 2023 г. въведохме възможността за подписване на клиентски документи с КУКЕП от физически лица при продажба на пасивни продукти в офисите на Банката като следваща стъпка към намаляване на хартиения печат на документи.

Финализирахме проекта за внедряване на скоринг модел за оценка на риска на ФЛ, както и за въвеждането на калкулация на кредитен рейтинг на ЮЛ МБ.

През изминалата година увеличихме обема на ново отпуснатите кредити при високо ниво на качество на кредитния портфейл. Постигнахме годишно нарастване на кредитния портфейл в Банкиране на дребно в размер на 18,2%, а на привлечените средства с 7,5%.

Пазарът на кредитни продукти за физически лица беше силно конкурентен и при жилищното кредитиране имаше търсене и ръст на продажбите. С цел запазване на добър ритъм на продажби и увеличаване на кредитния портфейл продължихме кампаниите за жилищни кредити, които обвързвахме с увеличаване на кръстосаните продажби.

През 2023г. промените в лихвените нива по привлечени средства бяха чести, като прилагахме постепенно увеличение на лихвите по депозити на физически лица в съответствие с пазарните тенденции. Фокусът беше както към депозитни продукти за привличане на нови клиенти и нови пари, така също и провеждане на кампании за задържане на привлечените средства по падежиращи депозити чрез промоционални лихвени надбавки по някои продукти.

През м. ноември 2023 г. въведохме в продажба нов продукт по пасива - СЕЙФ СМЕТКА. СЕЙФ СМЕТКА е вид спестовна сметка с функционалност за автоматично, редовно спестяване на избрана от клиента сума и период. Клиентът определя сума - спестовна компонента, която ще спестява на избрана от него периодичност и възлага на Банката прехвърляне на сумите.

През 2023 г. продължи активното предлагане на кредити, като в течение на годината бяха правени допълнения и изменения на кредитните продукти:

- Беше премахнат едногодишния период на фиксирана лихва, което наложи преработка на всички клиентски и вътрешнобанкови документи във връзка с жилищни и ипотечни кредити;
- През м. март беше въведена промяна на лихвите на стандартни потребителски кредити, ПК по програма Партньори. Увеличени бяха и максимално допустимите размери на потребителски кредити;
- Актуализирани бяха Правилата за кредитиране на служители и администратори на Банката във връзка с измененията в Закона за кредитните институции и др. промени;
- От м. ноември 2023 г. беше въведен нов продукт за физически лица - потребителски кредит „БЪРЗ КРЕДИТ“ в размер до 10 000 лв. при срок на изплащане до пет години. Въведена беше и нова система LoanBox (LB) за разглеждане и одобрение на кредитни приложения в т. ч. имплементиране на рейтинг и скоринг и автоматизиране/ управление на кредитни процеси в „Търговска Банка Д“ АД
- Подготвихме анализи и обосновахме промените по приложимите нови стойности на базови индекси по кредити на физически лица, договорени на 6 месечен Euribor, считано от 1 март и 1 септември.
- Прецизирани бяха лихвените нива при продуктите за малък бизнес в съответствие с пазарните условия;

Промените в тарифирането през 2023г. следваха пазарните тенденции в посока на увеличаване на таксите и най-вече за съществено увеличаване на таксите при операциите, които се извършват през банковите салони. Увеличени бяха таксите за касовите операции, за разплащанията, извършвани през офисите, за касовите преводи, месечните такси за обслужване на сметки, пакети и др. През 2023 г. постигнахме изпълнение на бюджета за такси и комисиони в сегмент граждани в размер на 96%, а в малък бизнес 97%. Ръстът спрямо предходната година е съответно 7% за гражданите и 13% за малкия бизнес.

Търговският фокус през годината се насочи върху привличането на нови бизнес клиенти с добър финансов профил и ликвидно обезпечение.

Акцентът в кредитирането бе насочен към развитие на портфейла от кредити на малки предприятия с висок потенциал и агробизнес клиенти. Паралелно с финансирането на този профил клиенти разширихме и обхвата от ползваните от тях продукти и услуги. През 2023 г. година продължихме да утвърждаваме позицията на Банката и да развиваме

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
партньорства с клиенти с висок потенциал, чрез създаването на цялостни решения за банково обслужване на този тип клиенти и провеждане на различни търговски инициативи, в т.ч.:

Търговска кампания за финансиране на клиенти Малък бизнес, действаща през последните две тримесечия на 2023 г., с цел привличане на нови, развитие и задържане на съществуващи клиенти на Банката с потенциал.

Въпреки ниската икономическа активност в страната и поддържането на високи стойности на инфлация, през 2023г. в сегмент Малък бизнес реализира ръст на кредитния портфейл в размер на 20%. Привлечените средства по разплащателни сметки и депозити от клиенти Малък бизнес компании намаляха с 2% на годишна база.

Привлечените средства по разплащателни сметки и срочни депозити на клиенти Малък бизнес намаляха спрямо предходната година 2022 година с 1,6%. Този спад се дължи на операция с еднократен ефект в размер на 22 милиона лева. Същите постъпват в последния работен ден на 2022 година по сметка на клиент в Банката и още в първия работен ден на новата 2023 година са преведени от него извън Банката. Без тази операция привлечените средства от Малък бизнес биха нараснали с 10%

През 2023 г. отново се наблюдава устойчив ръст на клиентите, които ползват услугата за отдалечено банкиране Д Банк Онлайн. За една година потребителите с активни права в платформата за интернет банкиране са нараснали с 9 %, като преобладаващият дял продължава да е на физическите лица. Броят на извършените през основния електронен канал операции отбелязват увеличение с 1% спрямо 2022 година.

През 2023 г. се наблюдава спад в броя потребители на Он-лайн канала, устойчива и възходяща е тенденцията към повишаване на операциите през он-лайн канала на Банката. През тази година активните потребители на платформата за интернет банкиране Д Банк Онлайн (ДБО) са намалели 200. Общият брой потребители на Д Мобайл (ДМ) е 5 085 и продължава да расте въпреки ограничените функционалности на мобилната апликация в сравнение с он-лайн канала на Банката. Следва да отбележим, че $\frac{1}{4}$ от активните клиенти на Банката използват и мобилната услуга и прогнозата е техният брой да нараства пропорционално на внедрените нови функционалности, които предоставяме. Броят на извършените през двата канала операции отбелязват ръст до 1 336 430 броя. За сравнение броят операции през 2022 е 878 290 броя.

По отношение на броя транзакции през двата канала, съотношението е, както следва:

- ДБО 2023г – 1 336 430 броя
- ДМ 2023г – 42 000 броя

Устойчивият интерес към платформата за онлайн банкиране спрямо предходните години е в следствие не само на стремежът на клиентите да извършват операции дистанционно, но и на извършените доработки с цел подобряване на системата, така, че да отговаря на нарастващите потребности на клиентите към услугата. През 2023 бяха внедрени нови функционалности в Д Банк Онлайн, свързани с картовите продукти –

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
заявка за нов ПИН, заявка за нова дебитна карта с промяна на офис на получаване. При левовите операции беше добавена възможност за бърз превод Blink. Предоставихме възможност на корпоративните клиенти сами да нареждат файл за масови плащания за заплати на своите служители. С цел удовлетворяване нуждите на клиентите предоставихме възможност за дистанционно откриване на разплащателна сметка през канала на Д Банк Онлайн.

През 2023 в мобилното приложение Д Мобайл, с което предоставихме възможност на клиентите на Д Банк да използват 3D Sec функция в приложението, разработена е и възможност за биометрична автентикация при картови разплащания в уеб среда. Иновативна е реализацията на тези функционалности в мобилния канал на Банката, т.к. практически клиентите ни използват през едно мобилно приложение 3 приложения – Д Мобайл, 3 D Sec и Д токен. Именно това решение за реализация позволява по-добро потребителско изживяване при работата с апликацията.

През 2023 година работата по подобряване и въвеждане на нови функционалности продължи. Мобилното приложение вече разполага с нови възможности, с които се стремим да подобрим клиентската удовлетвореност и от догонващи на пазара на финансови, дигитални услуги да предложим нови възможности за привличане на нови потребители и клиенти на Банката.

През 2023 г., Банката разшири ползваните услуги предоставени от Контактен център на Борика за обслужване на крайни клиенти на Д Банк. По този начин осигуряваме на своите клиенти 24/7 обслужване по теми с по-широк обхват като: блокиране на банкови карти; съдействие при проблеми с банкови карти; казуси свързани с разплащания в Интернет с карта; блокиране на достъп до каналите за онлайн банкиране и други. Разширяването на дейността на Кол центъра на Борика носи безспорни ползи, както при спешна необходимост от блокиране на достъп до услугите за онлайн банкиране и банкови карти, така и по отношение на клиентската удовлетвореност.

През 2023 г. се запазва сериозен положителен тренд в ползването на банковите карти. Извършените плащания са с над 58% с дебитни банкови карти и над 37% с кредитните карти.

Транзакциите с наши карти са 2,57 млн. броя както следва: транзакции на ПОС през 2023 г. – 1 826 392 бр. на стойност на транзакциите 149 810 167 лв. и транзакции на АТМ – 745 657 бр. на стойност 227 536 135 лв.

През 2023 г. се завършиха проекти с Борика които осигуриха:

- нови услуги за карти, с които се предоставя възможност клиент да избере офис за доставка на карта и ПИН;
- нова услуга за експресно издаване на карта и ПИН, с която картата е при клиента за 1 ден в рамките на София и 2 дни за страната;
- нов модел за дистрибуция на карти - картите се пакетират в Борика, като всяка е в отделен плик с индивидуално придружително писмо на бланка на Банката;

- въведен в работещ режим АТМ с депозитна функция – услугата е достъпна за клиенти на Банката;

Продължи се активно работа по проекта с Борика за миграция на картовата програма. По предложение на Картов отдел към проекта се включиха и допълнителни доработки на картовата програма, най-съществените от които са:

- нов модел на обслужване на пакетните програми;
- разработване на нови услуги за карти (таксуване на sms от картовата програма и възстановяване на средства по кредитни карти с програма Bonus cash);
- нов модел за начисляване на такси по сметки с карти;
- спиране превалутирание на трансакции във връзка с изисквания на чл. 50 от ЗПУПС;
- отстранени бяха пропуски в прилагането на тарифата за карти и бяха предприети действия по идентифициране и отстраняване на функционални и системни причини водещи до неравнения по кредитни карти;
- задания за справочна информация от картовата програма и др..

По отношение подобряване на услугите за ПОС предлагани от Банката и следвайки стратегията за развитие на Картовата дейност, беше внедрена функционалност за приемане на плащания с международни карти на ПОС в бюджетни предприятия. През 2023 г. в Картов отдел се предприеха действия по изготвяне на предложение за нова тарифа за комисионни на ПОС и нова процедура за предлагане и обслужване на услуги с ПОС в контекста на стратегическите за Банката проекти за пълноправно членство Acquiring, в МКО VISA и Mastercard. Банката продължава оутсорсинг сътрудничеството си с Борика по отношение на обслужването на нови търговци с ПОС терминални устройства, като част от стратегията да прехвърли към договора за POS Outsourcing с Борика и останалите около 70 бр. ПОС терминала собственост на Банката с цел осигуряване на 24/7 обслужване и инсталация.

3. Финансови пазари и инвестиции

През изминалата 2023 финансова година Дирекция „Финансови пазари и инвестиции“ продължава работа по изпълнение на текущите задачи в качеството ѝ на трейдъри на банката по осигуряване на ликвидност, инвестиране на свободните средства, обезпечаване на бюджетните средства и валутна търговия на международните финансови пазари.

• *Ликвидност*

Дирекцията осигурява оперативната ликвидност, необходима за текущите разплащания чрез сделки на паричния пазар. В следствие на продължилите повишения на лихвите от страна на ЕЦБ (6 пъти за годината) доходността на междубанковия пазар се повиши до 3.80% годишно и ДФПИ се фокусира върху операциите на паричния пазар. Размерът на междубанковите депозити се движеше в диапазона от 83 млн. лева в началото на годината до над 300 млн. лева през втората половина на годината, като през месец септември достигна 410 млн. лева. Поради характера на привлечения ресурс, свободните

средства основно бяха инвестирани в краткосрочни (до 7 дена) депозити. В резултат на това бяха реализирани приходи в размер на 9.4 млн. лева или с 6.05 млн. лева повече от заложените в бюджета.

- **Инвестиции**

През 2023 г. продължи започналата през 2022 г. тенденция за задържането на все по-висока ликвидност. Портфейлът от ценни книжа, който дирекцията управлява, се движеше в размер около 150 млн. лева, а в края на годината достигна 194 млн. лева в резултат на покупка на краткосрочни първокласни облигации. Общата доходност на портфейла се покачи от 1.30 % през предходния период на 1.65 % в размер на 3.16 млн. лева. Бяха реализирани 2.56 млн. лв. приходи от ценни книжа или с 393 хил. лв. повече от заложените в бюджета.

- **Бюджетни средства**

През 2023 размерът на бюджетните средства продължи да се движи в рамките между 90 и 120 млн. лева, които по закон се обезпечават с ДЦК на Р. България от портфейла на банката.

- **FX**

В областта на валутната търговия 2023 г. не беше така успешна, както предходната година. При планирани 3.74 млн. лв., дирекцията реализира 2.78 млн. лв. приходи от покупко-продажба на валута или близо 1 млн. лева по-малко от заложените в бюджета. Спадът в крайния резултат спрямо 2022 г. се дължи на промяната в бизнеса на наши големи публични клиенти в следствие на продължаващите военни конфликти и новата геополитическа обстановка, довели до липсата на сделки с тях. Ефектът обаче изчистен от приходите от търговия с въпросните големи клиенти показва неизпълнение в размер на само 130 хил. лева или 4.4% спрямо предходната година.

Независимо от по-лошия резултат при валутната търговия, може да се каже, че изминалата 2023г. е най-успешната за дирекцията за цялата история на банката. Общият резултат на ДФПИ надхвърли заложените в бюджета показатели и достигна 14.74 млн. лева.

Действия в областта на научноизследователската и развойната дейност;

Банката не е извършвала научноизследователска и развойна дейност през 2023 г.

IX. Планове за развитие

В съответствие с чл.39 т.4 от Закона за счетоводството Банката представя очакваното стратегическо развитие през 2024 година.

През 2024 година Търговска банка Д АД предвижда да насочи усилията си към :

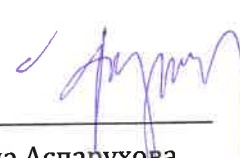
- Устойчив ръст и развитие Банката;
- Модернизация на съществуващите и създаването на нови продукти и услуги, съответстващи на нуждите на клиентите;

- Доразвиване на алтернативните канали за дистрибуция за привличането на допълнителен бизнес, инициативи и продажбени кампании, маркетингова подкрепа;
- Подобряване на вътрешната организация, с цел достигане на пазарните стандарти по отношение на процесите и одобренията на кредитните сделки;
- Интензивно обучение на служителите и отлично ниво на обслужване на клиентите;
- Опростяване и дигитализация на основните процеси във фронт офис и бек офис;
- Инвестиции в техническа и апликационна инфраструктура
- Финализиране на вече стартирали стратегически за банката проекти

Х. Събития след датата на финансовите отчети в съответствие с чл. 39 т. 3 от Закона за счетоводството

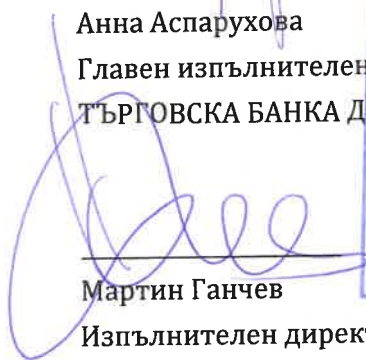
На 27 февруари 2024 г. банката е уведомила БНБ, че е готова да стартира процеса на надзорен диалог във връзка с капиталовите планове и планиране на извършване на разпределение на дивидент в размер на 12 000 000 лева от реализирана печалба след данъци за 2023 год.

Дата: 15.04.2024 г.

Анна Аспарухова

Главен изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Мартин Ганчев

Изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

Състав и функциониране на Ръководния орган на Търговска банка Д АД в лицето на Надзорния съвет и Управителния съвет и комитетите към Ръководния орган.

Търговска банка Д АД има двустепенна форма на управление.

Общото събрание на акционерите избира Надзорен съвет, който от своя страна избира членовете на Управителния съвет, Главен изпълнителен директор, Изпълнителните директори и членовете на Управителния съвет.

Роля и отговорности на **Ръководния орган** в лицето на **Надзорния съвет** и на **Управителния съвет**.

Ръководният орган носи крайната и цялата отговорност за Банката и определя, упражнява контрол и носи отговорност за прилагането на организационните правила и правилата регламентиращи вътрешно управление в Банката, което гарантира нейното ефективно и разумно управление.

Задълженията на ръководния орган са ясно определени, като се прави разграничение между задълженията на Управителния съвет - управленската (изпълнителната) функция и на Надзорния съвет - контролна (неизпълнителната, надзорна) функция.

Отговорностите и задълженията на Надзорния съвет и на Управителния съвет са представени подробно в следните документи.

- Устав на Търговска банка Д АД
- Правила за обхвата на правомощията и отговорностите на администраторите и на лицата, заемащи ключови позиции в банката;
- Правила регламентиращи реда за вземане на решения в Търговска банка Д АД
- Правилник за работата на Управителния съвет на Търговска банка Д АД, одобрен от Надзорния съвет на Търговска банка Д АД
- Правила за дейността на Надзорния съвет като Комитет по риска
- Правила за дейността на Надзорния съвет като Комитет по подбор
- Правила за дейността на Надзорния съвет като Комитет по възнагражденията
- Политика за подбор и оценка на членовете на УС и НС
- Политика за възнагражденията
- Политика за корпоративно управление в Групата Търговска банка Д АД
- Организационни правила на Търговска банка Д АД
- Устав на Д Лизинг ЕАД
- Устав на Д Застрахователен брокер ЕООД
- Устав на Д Имоти ЕООД
- Устав на Д Инвест Парк ЕООД

- Устав на Иванчов стан ЕООД

Всички членове на ръководния орган са напълно запознати със структурата и отговорностите на ръководния орган, както и с разделението на задачите между различните звена на ръководния орган и неговите комитети. С цел да се разполага с подходящи механизми за контрол и противодействие, вземането на решения не трябва да бъде доминирано от един член или от малка подгрупа членове. Контролната и управленската функция на ръководния орган взаимодействат ефективно помежду си. Двете функции предоставят една на друга достатъчно информация, което да им позволява да изпълняват съответните си роли.

Ръководният орган носи отговорност за определяне, одобряване и контролиране прилагането на:

- а. цялостната бизнес стратегия и ключовите политики на институцията в приложимата правна и регулаторна рамка, като се отчитат дългосрочните финансови интереси и платежоспособността на Банката;
- б. цялостната стратегия за риска, включително рисковия апетит на институцията и нейната рамка и мерки за управление на риска, за да се гарантира, че ръководният орган отделя достатъчно време за проблемите, свързани с риска;
- в. адекватно и ефективно вътрешно управление и рамка за вътрешен контрол, която включва ясна организационна структура и добре функциониращи независими звена за вътрешно управление на риска, нормативно съответствие и одит, които имат необходимите правомощия, статут и ресурси, за да изпълняват своите функции;
- г. размера, вида и разпределението на вътрешния и регулаторния капитал, за да обхванат адекватно рисковете на Банката;
- д. цели за управление на ликвидността на Банката;
- е. политика за възнаграждения, която да е в съответствие с приложимото законодателство;
- ж. правила, целящи да гарантират, че индивидуалните и колективните оценки на пригодността на ръководния орган се извършват ефективно, че съставът и планирането на приемствеността на ръководния орган са подходящи и че ръководният орган изпълнява функциите си ефективно;
- з. подбор и процедура за извършване на оценка на пригодността за лица, заемащи ключови позиции;
- и. правила, целящи да гарантират вътрешното функциониране на всеки комитет на ръководния орган, когато бъде създаден, които предоставят подробна информация за:

- ролята, състава и задачите на всеки от тях;
- подходящ информационен поток, включващ документацията относно препоръките и заключенията, и нивата за докладване между всеки комитет и ръководния орган, компетентните органи и други страни;

й. култура на поемане на риск, която се отнася до осведомеността за риска и поведението по отношение поемането на риск на институцията;

к. корпоративна култура и ценности, които насърчават отговорно и етично поведение, включващи кодекс за поведение или подобен инструмент;

л. политика по отношение на конфликти на интереси на институционално равнище и за персонала;

м. правила, целящи да гарантират надеждността на системите за счетоводна и финансова отчетност, включително гарантиращи финансовия и оперативен контрол и спазването на правните изисквания и съответните стандарти;

н. процеси, механизми и методологии за управлението и културата на кредитния риск; апетита за кредитен риск, стратегия и лимити на кредитния риск; политики и процедури за кредитен риск; политики и процедури за вземане на кредитни решения; рамки за управление на кредитния риск и вътрешен контрол.

о. стратегия за необслужвани експозиции, насочена към обвързано със срокове намаляване на необслужваните експозиции, представяща подхода и целите на Банката по отношение ефективното управление на необслужваните експозиции с цел постигане на максимална събираемост и минимизиране броя на необслужваните експозиции;

п. ефективни и ефикасни процеси за вътрешен контрол на рамката за събиране на необслужваните експозиции, за да се осигури пълно съответствие между стратегията за необслужвани експозиции и оперативния план, от една страна, и цялостната бизнес стратегия и рисковия апетит на Банката от друга страна;

Ръководният орган осъществява контрол върху процеса на оповестяване и комуникация с външни заинтересовани страни и компетентни органи;

Всички членове на ръководния орган са информирани за цялостната дейност, финансовото състояние и състоянието на институцията по отношение на риска, като се има предвид икономическата среда, както и за взетите решения, които оказват значително въздействие върху дейността на институцията;

Главен изпълнителен директор - осъществява контрол върху цялостната дейност на Банката и дейността на останалите Изпълнителни директори и членове на УС. Отговаря за въвеждането на взетите решения от УС и НС.

Изпълнителни директори и Членове на УС - организират работата по правилното прилагане на възприетата политика по управлението на рисковете и спазването на утвърдените лимити за дейностите, за които пряко отговарят, контролират работата на отделните структурни звена по отношение анализа и оценката на риска.

Комитети към Ръководния орган на Банката

В банката функционират комитети, които подпомагат дейността на Ръководния орган на банката.

Всеки комитет изпълнява своята работа на база Правила за своята дейност, които са приети от Управителния съвет и одобрени от Надзорния съвет.

Комитети към Надзорен съвет

Надзорният съвет на банката изпълнява функциите на **Комитет по риска**, като съветва и дава указания на Управителния съвет на банката във връзка с цялостната текуща и бъдеща стратегия по отношение на риска и склонността на банката към поемане на риск и подпомага контрола върху изпълнението ѝ от висшия ръководен персонал. Надзорният съвет, като Комитет по риска, може да използва човешки и други ресурси, които счита за необходими и подходящи с оглед осъществяване на неговата дейност, включително външни експерти за получаване на консултации. Надзорният съвет изпълнява функциите на Комитет по риска, съгласно изискванията на Закона за кредитните институции и Наредба 7 на Българската народна банка за организацията и управлението на рисковете в банките. При изпълнение на своите функции като Комитет по риска, Надзорният съвет се придържа към предварително приети правила за работа на Надзорния съвет като Комитет по риска.

Надзорният съвет на банката изпълнява функциите на **Комитет по подбор** и организира и осъществява дейността си в съответствие с разпоредбите на Закона за кредитните институции, Регламент (ЕС) № 575/2013 г. и Наредба № 20 на Българска народна банка за издаване на одобрения за членове на управителния съвет (съвета на директорите) и надзорния съвет на кредитна институция и изисквания във връзка с изпълнение на техните функции, Насоките на ЕБО за оценка на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции (EBA/GL/2021/06). При изпълнение на своите функции като Комитет по подбор, Надзорният съвет се придържа към предварително приети правила за работа на Надзорния съвет като Комитет по подбор.

Надзорният съвет на банката изпълнява функциите на **Комитет по възнагражденията** съгласно изискванията на Закона за кредитните институции и Наредба 4 на Българската народна банка за изискванията към възнаграждения в банките. При изпълнение на своите

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
функции като Комитет по възнагражденията, Надзорният съвет се придържа към предварително приети правила за работа на Надзорния съвет като Комитет по възнагражденията.

Одитен комитет – Функционира съгласно разпоредбите на Закона за независимия финансов одит. Одитният комитет наблюдава процеса на финансово отчитане, с което се осигурява прозрачност, вярно и честно представяне на финансовите отчети на Банката. Наблюдава ефективността на вътрешния контрол на Банката, вътрешната контролна система и системата на управление на риска. Одитният комитет проверява и наблюдава независимостта на задължителните одитори, наблюдава процеса по задължителния одит на годишните и консолидирани финансови отчети и доклада за устойчивост на Групата, взема предвид одиторските доклади и информира Надзорния съвет на Търговска банка Д АД за резултатите от задължителния одит.

Комитети, постоянно действащи органи към Управителния съвет

Комитет за управление на активите и пасивите - орган за управление на ликвидността, компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на Банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях; извършва текущ контрол и анализ на капиталовата адекватност на Банката и при необходимост предлага на УС проект на решение за промяна на структурата на активите и пасивите и възможностите за диверсификацията им; разглежда всички политики, правила, процедури и лимити отнасящи се до управлението на всички видове риск и ги предлага за одобрение на Управителния съвет, анализира текущото състояние на активите и пасивите на "Търговска банка Д" АД, наблюдава рисковете, свързани с управление на ликвидността на Банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити или при извънредни ситуации.

Кредитен комитет - постоянно действащ колективен орган, чиято основна дейност е насочена към оценка на кредитния риск, произтичащ от конкретни кредитни сделки или обща кредитна експозиция на лице или група свързани лица и одобрение на параметрите по тях в рамките на своите компетенции, като със своите предложения и решения съдейства за увеличаване на кредитния портфейл чрез ефективен подбор на кредитните сделки. Анализира качеството на кредитния портфейл и тенденциите в неговото развитие.

Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби - специализиран консултативен и контролен орган към УС на Банката, чиято основна дейност е насочена към минимизиране на риска от загуби на Банката, посредством системата за наблюдение, оценка, класифициране и провизиране на рисковите експозиции; определяне на очаквани кредитни загуби, съгласно МСФО 9 и категоризиране на рисковите експозиции, съгласно Регламент(ЕС)№5752013 общи цели и задачи на Банката, като със своите предложения и

решения съдейства на Управителния съвет за ефективното управление на кредитния риск.

Комисия за оценка на рискови събития - специализиран вътрешен орган на ръководството на Търговска банка Д АД в областта на управлението и контрола на операционния риск; взима решения за окончателно регистриране на настъпили оперативни събития, извършва оценка на евентуално възникналите загуби, анализира регистрираните в счетоводните регистри данни.

Комисия по разглеждане на жалби, сигнали и възражения постоянно действащ вътрешно-банков орган, който отговаря за разглеждане на жалби, сигнали и възражения, подадени до Търговска банка Д АД, като обсъжда, анализира и взима решения по случаите, за които е сезиран.

Длъжностното лице по защита на личните данни има задължение да наблюдава спазването на Общ регламент относно защитата на данните и да информира и съветва служителите за законовите им задължения във връзка с обработването на лични данни. Също така предоставя съвети и наблюдава процеса по оценката на въздействието върху защитата на данните в съответствие с принципите, заложи в регламента. Действа като точка за контакт и си сътрудничи с надзорния орган – Комисия за защита на личните данни, като надлежно отчита рисковете, свързани с операциите по обработване на лични данни и се съобразява с естеството, обхвата, контекста и целите на обработката.

Координационна група по прилагане на мерките срещу изпиране на пари, финансиране на тероризъм и специализиран нормативен контрол, Комитет по условията на труд.

Политика на многообразие, прилагана по отношение на административните, управителните и надзорните органи

Политиката за осигуряване на разнообразие при подбор на членовете на управителния съвет на Търговска банка Д АД описва законовите изисквания към членовете на Управителния съвет, вкл. изпълнителните членове на Управителния съвет на банката, представени са изискванията, целящи осигуряване на разнообразие при подбора на членовете на Управителния съвет на банката, заложи са и подробно описани критерии, на които е необходимо да отговарят и качествата, които е необходимо да притежават членовете на ръководния орган на банката.

Управление на възнагражденията

В Банката функционира Политика за възнаграждения, приета от Надзорният съвет, по предложение на Управителния съвет на Търговска банка Д АД. Политиката въвежда принципите за формиране на възнагражденията в Банката, които трябва да отговарят на мащаб на дейността, бизнес-стратегията, изпълнението на целите и постигнатите средносрочни финансови резултати, ценностите, приетите етични стандарти и дългосрочните интереси на акционерите, като насърчават надеждното и ефективното управление на риска, не стимулират прекомерното поемане на риск и концентрации.

При управление на възнагражденията се гарантират равни възможности за всички служители, независимо от техния пол по отношение на тяхното професионално развитие и се наблюдава развитието на разликата в заплащането за мъжете и жените поотделно за идентифицирания персонал и за членовете на Ръководния орган.

Основни характеристики на системите за вътрешен контрол и управление на риска на предприятието във връзка с процеса на финансово отчитане

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на Търговска банка Д АД е разработена в резултат на проучвания на добри отчетни и контролни практики в България и на големи международни групи, както и при спазване на националните законови изисквания, вкл. за листвани на регулирани пазари компании и групи. Тя е в постоянен процес на наблюдение от страна на ръководството и на доразработване и усъвършенстване.

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на Банката представлява комплекс от поведенчески и технически принципи, правила, средства, процедури и контролни действия, които са специално разработени и приспособени към спецификата на банката, нейната дейност и отчетна система. Тя е насочена към:

- осигуряване на текущо наблюдение и насочване на отчетните дейности спрямо техните цели и очакванията на различните й потребители, и постигане на необходимата им ефективност и ефикасност, вкл. при използването на заетите ресурси; и
- осигуряване на адекватно и своевременно адресиране на установени бизнес рискове, които имат влияние върху финансовата, управленска и оперативна отчетност.

По-специално, тя е разработена по начин, който да създава комфорт на ръководството, че:

- банката спазва приложимите законови изисквания в областта на счетоводството, отчетността и другите пряко свързани с тях области, и особено изискванията на Закона за счетоводството и Международните стандарти за финансово отчитане;
- в банката се спазват инструкциите и насоките на висшето ръководство по отношение на отчетността и документацията;
- налице е изискваната ефективност и ефикасност на финансово-счетоводния процес, вкл. консолидационния и документалната обосновааност;
- налице е висока степен на сигурност по опазването и поддържането на активите на банката, вкл. и превенция от измами и грешки; и
- налице е осигуряване на достоверна, качествена и своевременна финансова и оперативна информация за вътрешни и външни потребители.

Основните компоненти на вътрешната контролна система относно финансовото отчитане и отчетност включва:

- възприемане и спазване на етичните принципи и правила на поведение, които са приети с Етичния кодекс на Търговска банка Д АД и по отношение на финансовото отчитане и отчетност и всички свързани с нея процеси, процедури и действия на целия персонал на банката;
- разработване и определяне на оптимална структура от звена, ангажирани в процесите, свързани с финансовата отчетност, с ясно дефинирани отговорности и делегации, правомощия и задължения, вкл. чрез разработени писмени вътрешни документи;
- разработване на политики за подбор, обучение и развитие на персонала, зает в процесите на счетоводството и финансовата отчетност;
- разработване, внедряване и поддържане на контролни процедури и правила за всеки етап от процесите, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, с приоритетно постепенно въвеждане на формализирани писмени процедури; и
- разработване на процедури по идентифициране, наблюдение и управление на рисковете, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, вкл. разработването на адекватни мерки и действия за тяхното минимизиране;
- разработване и поддържане на адекватна организация на информационната система, вкл. контроли за достъп, въвеждане, обработка и извличане на данни, промени в системата, разпределение на отговорностите на заетите в нея лица, както и съхранение и опазване на целостта и истинността на данните в системата.

Контролна среда

Банката развива и усъвършенства надеждна и всеобхватна рамка за вътрешен контрол, която включва контролни функции с необходимите правомощия и достъп за независимо изпълнение на задълженията от структурните и спомагателни звена, които наблюдават и контролират. Всички процеси в банката, в т.ч. и процесите по управление на риска са структурирани съобразно „трите линии на защита“, които включват в себе си бизнес звената, функциите по управление на риска и съответствие, както и вътрешен одит. Контролните функции са независими от оперативните звена, които наблюдават и контролират, както и са организационно независими една от друга, тъй като изпълняват различни функции. Рамката за вътрешен контрол е в съответствие с приложимите изисквания в тази област, вкл. Наредба № 10 на БНБ за организацията, управлението и вътрешния контрол в банките и Насоките на ЕБО относно вътрешното управление съгласно (ЕВА/GL/2021/05). В Търговска банка Д АД функционира Политика за разкриване на конфликтите на интереси и е установен процес по навременното установяване, управление, предотвратяване или смекчаване на съществуващи и потенциални конфликти на интереси.

Ръководството на различните нива на Търговска Банка Д АД е въвело и постоянно наблюдава спазването на етични ценности като почтеност, независимост и обективност като фундаменти на професионалното поведение на всички лица, заети в процесите, свързани със счетоводството и финансовото отчитане в банката. Те се явяват рамката, спрямо която е изградена контролната среда, и които са повлияли върху ефективността на проектирането на модела, администрирането и текущото наблюдение на останалите компоненти на вътрешния контрол в областта на счетоводната дейност и финансовата отчетност. Почтеността и етичното поведение са продукт на установените общи етични и поведенчески стандарти на банката. Те са ясно комуникирани с целия финансово-счетоводен и контролен персонал, както и те непрекъснато се утвърждават на практика.

Етичните принципи, които ръководят професионалното поведение и които следва да се спазват от всички лица, ангажирани пряко или косвено в счетоводната дейност и процесите по и свързани с финансовото отчитане са: обективност; безпристрастност; независимост; консервативност; прозрачност; методологическа обоснованост; последователност и използване на независими експерти. Тези принципи се прилагат на всички етапи на финансовото отчитане при: избор на счетоводна политика; счетоводно приключване; изготвянето и прилагането на приблизителни счетоводни оценки и изготвянето на публични и управленски финансови отчети, на други публични доклади и документи, съдържащи и финансова информация.

Етичният кодекс регулира и се отнася до професионалното поведение на служителите, взаимоотношенията между служителите и клиентите на Банката, взаимоотношенията между отделните служители, защита на интересите на Банката, предотвратяване на конфликта на интереси, както и начините за разрешаването им, при възникване. Етичният кодекс има за цел:

- да определи етичните стандарти на професионалната дейност на служителите;
- да предложи норми на поведение, които ще помогнат на служителите да управляват своите действия в области, където могат да възникнат конфликти между морала, поставените задачи и индивидуалната култура на служителите;
- да създаде единност чрез преодоляване на конфликтите и споровете;
- да създаде добра атмосфера между всички служители, спомагаща за споделянето на опит и изграждането и развиването на професионализъм.

Чрез спазването на правилата на поведение, заложили в този кодекс и приети от всички служители, се цели изграждането и утвърждаването на положителния имидж на банката. Правилата на поведение, съдържащи се в този кодекс, са неизменна част от ежедневната дейност на служителите от банката като спазването на етичните правила за поведение е гаранция за законността на действията на служителите и защита от необосновани обвинения от страна на клиентите на банката. Дейността на служителите се осъществява при спазване принципите на законност, лоялност, честност, безпристрастност, отговорност и отчетност. При подбора на кандидати за работа в банката се отчита

наличието на качества, отговарящи на изискванията за професионална етика. Всяко лице, което постъпва на работа в банката, се задължава да изпълнява възможно най-добре възложените му служебни задачи.

Органи, отговорни за отделните компоненти на цялостния процес по счетоводство и финансово отчитане

Органите, които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са: Ръководния орган на Банката в лицето на Надзорния съвет и Управителният съвет, Главен икономист - директор дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и Главно счетоводство, и ръководителят на служба „Вътрешен одит“. Техните функции и отговорности могат да се обобщят по следния начин:

- **Ръководният орган на Банката**, в лицето на Надзорния съвет и Управителния съвет приема и потвърждава: счетоводната политика и промените в нея за всеки отчетен период, разработените счетоводни приблизителни оценки към датата на всеки отчетен период, вкл. прилаганата методология; финансовите отчети и доклади, и други публични документи, съдържащи финансова информация; функциите, организацията и отговорностите на всички структурни звена и техните ръководители, заети в процесите по и свързани с финансовото отчитане; разработването, внедряването и текущото наблюдение функционирането на отделните компоненти на вътрешната контролна система; получава своевременна информация от дейността на Служба „Вътрешен одит“;
- **Главен икономист, Директор дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и Главно счетоводство**
 - ✓ организира и ръководи счетоводно отчетната дейност на банката – контролира и методологически направлява текущото счетоводство, отговаря за разработването и внедряването на счетоводно отчетните методики и техники; отговаря за процеса по счетоводно приключване и изготвянето на всички счетоводни приблизителни оценки, предлага и разработва счетоводни политики и промени в тях, следи за текущи промени в МСФО.
 - ✓ осъществява цялостна организация, методологическо обезпечаване и реализация на процеса, свързан с изготвяне на индивидуалните и консолидираните финансови отчети на банката, вкл. текущия контрол, инструктиране, наблюдение и анализи на финансовите отчети за целите на консолидация на дружествата от групата на Търговска банка Д АД, осъществява комуникацията с регулаторните органи, изготвя анализи, прогнози и мениджърска отчетна информация, осъществява контакт с вътрешни и външни експертни органи, консултантски и одиторски компании.
- **Служба „Вътрешен одит“** извършва независима оценка на дейностите, свързани с изготвянето на финансовите отчети на банката и ефективността и спазването на

въведените вътрешни контроли по отделните рутинни и нерутинни процеси. Следи и оказва съдействие за постигане на целите и задачите на банката. Съдейства за ефикасното, ефективно и икономично използване на ресурсите, както и за въвеждане на адекватни контролни механизми на различните рискове. Съдейства за опазване стойността на банковите активи. Следи за законосъобразността на дейността, за точно спазване на политиката, плановете, вътрешните правила и процедурите. Изразяват становище по адекватността на системите за вътрешен контрол и управлението на рисковете на организацията на процесите, както и системите за мониторинг и отчетност и тяхната адекватност и ефективност.

Политика и практика, свързани с човешките ресурси във финансово счетоводните отдели

В банката има въведени политики и правила и установени практики, свързани с управлението на човешките ресурси, заети в процеса на финансово отчитане и другите процеси, свързани с него. Акцентът при подбора се поставя, освен върху необходимостта от специализирано образование във финансово-счетоводната сфера, основно и върху релевантния професионален опит, като допълнително се изисква много добра компютърна грамотност и личностни качества, необходими за осигуряване на точност, навременност и коректност при изпълняване на дейността. При подбора на кандидатите за всяка конкретна позиция във финансово-счетоводните звена на банката водещи по отношение на професионалните качества са изискванията, заложи в длъжностните характеристики на отделните позиции, като образование и придобитата съответна образователно – квалификационна степен, както и професионален стаж на подобна длъжност в банка.

От голямо значение са и личностните качества, отговарящи на изискванията на Етичния кодекс на банката, който са дефинирани етичните стандарти на професионалното поведение на служителите, норми на поведение, които ще им помогнат да управляват своите действия в области, в които могат да възникнат конфликти между морала, поставените задачи и индивидуалната култура на служителите, създаването на добра атмосфера между всички служители, спомагаща за споделянето на опит и изграждането и развитието на професионализъм.

Към политиките за управление на персонала са включени и такива, свързани с постоянното допълнително професионално обучение, осъвременяване и разширяване на знанията и уменията на наетите специалисти, задълбочаване на експертизата им и дългосрочното им задържане в екипа.

Банката ежегодно актуализира и приема годишен план за предстоящи обучения, структуриран по теми и по сфера на дейност на служителите. Задължително се провеждат обучения при промяна на нормативни актове, МСФО, данъчни закони и други, касаещи пряко работата. Целта на тази политика е да се постигне актуализиране и увеличаване на експертизата на служителите и усъвършенстване на уменията им с цел осигуряване на

коректност и съответствие и повишаване на ефективността им при изпълнение на служебните им задължения.

Стратегията за обучение и повишаване на квалификацията на служителите е неразделна част от бизнес стратегията на банката и е насочена към повишаване на качеството и ефективността в работата. Процесът на обмяна на добри практики в професионалната област - вътре в банката и чрез мрежа от професионални контакти с външни обучаващи институции е основен инструмент в Политиката на Банката за управление и развитие на човешките ресурси.

Процес за оценка на риска свързан с финансовото отчитане в банката

Управителният съвет и Главен икономист на Търговска банка Д АД имат ключова роля в процеса за постоянно идентифициране, наблюдение и контрол на бизнес рискове, вкл. за установяване и контрол на ефектите от тези от тях, които оказват и пряко влияние върху отделни процеси и обекти от счетоводството, финансовото отчитане и отчетността на Търговска банка Д АД. Те, заедно, осигуряват цялостния мониторинг върху процеса по управление на рисковете.

Рисковите фактори, имащи отношение към надеждната финансова отчетност, включват външни и вътрешни събития, сделки и обстоятелства, които могат да възникнат и да се отразят негативно върху способността на банката да създава, поддържа и обработва счетоводни и оперативни данни по начин, който да гарантира достоверна финансова отчетност, отчети и доклади. В банката са дефинирани като основни следните фактори:

- като външни рискове се определят: промяна в бизнес средата и пазарната среда на банката, както и в предлаганите от нея продукти и услуги; дейността на конкурентите; промяна в законовата и регулаторна рамка; промени в ключови доставчици или клиенти/групи от клиенти; недоброръководни или злонамерени действия от външни лица; бърз корпоративен растеж и растеж на групата; развитие на дружествата, в които то държи значителни инвестиции под формата на участия и/или предоставени кредити.
- към вътрешните рискове се причисляват: промяна в техническата инфраструктура на банката, на начина и интензитета на използване на наличните активи и ресурси; въвеждането на нови продукти и услуги; нови счетоводни политики и МСФО; промени в персонала на дирекциите, отговорни за финансовата отчетност; промени в информационните системи; грешки в работата и/или недостатъчни знания или умения на персонала, бързо разширяване дейността; приложение на множество приблизителни оценки – особено приложение на справедливи стойности и изчисляване на възстановими стойности на определени нетекущи активи, с участието на външни експерти.

Рисковите фактори, които имат повтарящ се характер и/или са свързани с приложение на счетоводни политики и приблизителни оценки, текущо се следят от дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и главно счетоводство, които предлагат решения за управлението и правилното отразяване на техните ефекти във финансовите отчети. Новите рискови фактори се идентифицират, оценяват и разработват от дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и главно счетоводство. При необходимост, се използва и консултантска помощ от независими консултанти, вкл. и за приложението на нови МСФО. Общото наблюдение на процеса по управлението на рисковете, свързани с финансовото отчитане се осъществява от управителния съвет на банката.

Органи, отговорни за осъществяването на контролни функции върху процеса на финансово отчитане

Надзорен съвет – преглежда годишния финансов отчет и предложенията за разпределение на печалбата и представя на едноличния собственик на капитала годишния отчет за дейността на банката.

Одитният комитет независимо наблюдава реализацията на процесите по финансово отчитане, прилаганите счетоводни политики и ефективността на вътрешната контролна система на банката, вкл. управлението на риска, както и изпълнението и резултатите от външния и вътрешен одит.

Информационна система

Информационната система на Търговска Банка Д АД включва инфраструктура (физически и хардуерни компоненти), софтуер, хора, процедури и данни.

Информационната система, имаща отношение към целите и процеса на финансовото отчитане, обхваща методи и документация, които:

- идентифицират и отразяват всички валидни сделки и операции;

- описват своевременно сделките и операциите с достатъчно подробности, позволяващи подходящата им класификация за целите на финансовото отчитане;

- оценяват стойността на сделките и операциите по начин, който позволява отразяване на тяхната подходяща парична стойност във финансовия отчет;

- определят времевия период, през който са възникнали сделките и операциите, за да позволят записването им в подходящия счетоводен период;

- представят подходящо сделките и операциите и свързаните с тях оповестявания във финансовия отчет съгласно изискванията на отчетната рамка.

- Осигурява детайлизирани журнални файлове за действията на потребителите с цел упражняване на контрол;

За доброто и безрисково функциониране на информационните системи в банката отговарят различни отдели в структурата на Дирекция Информационни технологии.

Техните функции са разпределени според приетите им функционални характеристики по следния начин:

ИТ Операции – Структура отговорна пряко за текущата поддръжката на ползваните в банката приложни системи, интерфейси между тях. Провеждане на тестове на разработки. Внедряване на версии;

ИТ Развитие – Структура отговорна пряко за осъществяване на Процеса на Change Management, посредством който биват изпълнявани изменения в приложните системи в банката. Провеждане на тестове на разработки;

ИТ Инфраструктура – Структура поддържаща хардуерната, комуникационната и сървърна инфраструктура на банката – продукционна и тестова среда;

ИТ Хелп Деск – Структура имаща за цел да осигурява първа линия на поддръжка на вътрешни потребители на ИТ услуги.

Екип DWH поддръжка – Структура имаща за цел да осигури поддръжка на DWH склад с данни на Банката

Информационна сигурност

Банката поставя акцент върху опазването на информационните и физическите активи.

Дирекция ИКТ Сигурност

- координира дейностите, свързани с информационната сигурност като дефинира изисквания към контролите и възлага конкретни задачи за изпълнение с цел опазване на информационните активи в Банката
- Дефинира изисквания за сигурност за информационните системи в Банката по отношение на автентикация и авторизация, лог мениджмънт, криптиране, изисквания за сигурност при програмния код, процедури за архивиране и възстановяване на данните, отдалечен достъп до инфраструктурата на банката
- Планира и извършва тестване за оценка на уязвимостта и сигурността на системите

Дирекция Банкова сигурност организира и контролира всички дейности, свързани с физическата охрана на банковите активи.

Главен икономист, Директор Дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и главно счетоводство.

Главен счетоводител, на пряко подчинение на Главен икономист и функции, свързани с прякото счетоводно отчитане

На пряко подчинение на Главен счетоводител са заместник главен счетоводител, ръководители на отдели и експерти. В структурно отношение на подчинение на Главен счетоводител са Отдел „Счетоводна методология и данъци“, отдел „Счетоводно отчитане“, отдел „Бюджетни разпореждания, ностро сметки и разчети“ и отдел „Запори по сметки“. Съгласно функционалната характеристика, дирекцията обхваща и реализира изцяло счетоводно-отчетната функция в банката, вътрешния счетоводен контрол. В отговорностите на Главен счетоводител попада и последователното прилагане на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация; изготвянето и/или обработката на входящите данни за приблизителните счетоводни оценки заедно с ангажираните експерти, както и докладване на установени отклонения и несъответствия на управителния съвет; и спазването на нормативните изисквания в областта на счетоводството, данъците и други свързани с тях области.

Счетоводната политика на банката се актуализира при необходимост и подлежи на одобрение от управителен и надзорен съвет. Актуализираната счетоводна политика се публикува чрез вътрешната система за оповестяване на актуализирани и нови политики.

Изборът на отчетната рамка е дефиниран на база изискванията на Закона за счетоводството. Търговска банка Д АД прилага Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз. Текущият контрол за правилното приложение на МСФО се извършва от Главен икономист. Допълнително потвърждение за коректността на приложението се получава от външните одитори.

Функции, свързани с планиране, контрол и финансова отчетност на пряко подчинение на Главен икономист

Функциите, свързани с планиране, контрол и финансова отчетност са разпределени в следните отдели на Дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и главно счетоводство.

Отдел „Бюджетиране и планиране“ разработва годишни и средносрочни планове за развитие на бизнеса и бюджета на банката, като и да контролира изпълнението на поставените бизнес целите и на изпълнението на годишния бюджет. Разработва система за годишно бюджетиране по центрове на печалба, продукти и сегменти. Изготвя анализи и отчети на банковата система и сравнение на основни показатели в банката спрямо пазарните нива (пазарен дял, лихвени проценти и др.).

Отдел „Управленска информация и контрол на приходите и разходите“ изпълнява процеса на контрол по отчетените приходи, обеми и изпълнение на бюджетните цели за годината. Участва в разработването на методологически правила и процедури за определяне на бизнес целите, приходите, разходите и инвестициите. Изготвя ежедневни справки за финансовото състояние на показателите на банката за целите на управлението, както и месечни отчети за финансовото състояние на банката. Ръководи процеса на

контрол върху разходите на банката, както и на изразходването на бюджета за годината. Контролира изразходването на заложените в бюджета на банката средства за инвестиции за годината.

Отдел „Стратегическо развитие“ изготвя информационно-аналитични обзори, доклади относно макроикономическото развитие, политическите и други събития и тяхното отражение върху бизнеса и плановете на банката.

Отдел „Финансова отчетност“ изготвя годишни финансови отчети по МСФО, годишни финансови отчети за местни нужди, за ФГВБ, КФН, БФБ, за Международни финансови институции, предоставящи външно финансиране. Участва в изготвянето на различни видове отчети във връзка с целите на надзора, регулациите на БНБ, банковата статистика, баланса на плащанията. Участва при разработването на вътрешно – нормативната уредба на банката, както и в усъвършенстването на методологията на планирането. Прави предложение за оптимизиране структурата на активите на банката. Организира, координира, ръководи и контролира цялостната дейност по събирането, обобщаването, анализирането и разпространяването на нормативно изискуемата статистическа и финансова информация за банката.

Изготвянето на финансовите отчети на банката за публично ползване е резултат на цялостен процес по счетоводно приключване на отчетен период. Този процес е формализиран чрез приети от ръководството документи с правила и инструкции. Те са свързани с извършването на определени действия и процедури, и респ. изготвянето на определени документи от лица от *дирекция Планиране, контрол, финансова отчетност и Главно счетоводство* или от други отговорни лица и тези действия и процедури са насочени към: извършване на инвентаризации; анализи на сметки; изпращане на потвърдителни писма; определяне на най-добри приблизителни оценки като амортизации, преоценки, обезценки и начисления, които да са базирани на разумно обосновани предположения; проучвания и анализи на определени правни документи (договори, съдебни дела, становища на правни консултанти); проучвания и оценка на доклади на експерти (оценители, актюери, вътрешни одитори, други вътрешни експерти и длъжностни лица); изготвяне на справки и финансови пакети за консолидация; изготвяне, анализи и обсъждания на проекти на финансови отчети.

Контролни дейности

Контролните действия, които са предвидени в разработените и внедрени вътрешни контроли по процеси, включват: прегледи на изпълнението и резултатите от дейността; обработка на информацията; физически контроли и разделение на задълженията и отговорностите.

Общите контроли, които имат отношение към финансовото отчитане, могат да бъдат категоризирани като процедури, свързани с текущи и периодични прегледи и анализи на финансовите показатели и входящите данни за тях. Те включват прегледи и анализи на фактически отчетени данни за резултати спрямо бюджетни, прогнозни, предходни

периоди, спрямо системата като цяло и спрямо таргетната група. Те обичайно могат да съдържат и предложения за оптимизации или преразглеждане на определени бюджети.

Контролите, заложиени към информационните системи на банката обхващат както контролите на приложните програми, така и общите ИТ контроли, които представляват политика и процедури, които спомагат за гарантиране на непрекъснатото правилно функциониране на информационните системи. Типичните контроли върху приложните програми, които са заложиени, са: проверка на математическата точност на записите, поддържане и преглед на сметки и оборотни ведомости, автоматизирани контроли, като проверки на входящите данни и проверки за последователността на номерацията и неавтоматично проследяване на докладите за изключения. Общите ИТ контроли включват: контроли върху промяната на програмите, контроли, които ограничават достъпа до програми или данни, контроли върху внедряването на нови издания пакетни софтуерни приложни програми и контроли върху системен софтуер, ограничавашки достъпа или текущото наблюдение върху ползването на системните помощни функции, които биха могли да променят финансови данни или записи, без да оставят следа за последващо проследяване.

Прилаганите физическите контроли обхващат:

- мерки за физическата сигурност на активите - обезопасени съоръжения и помещения, както и специални условия за достъп до активи и документи;
- специална процедура за одобрение на достъп до компютърни програми и файлове с данни;
- периодични инвентаризации - процедури по организацията и провеждането на инвентаризации чрез физическо преброяване/претегляне на наличностите/изпращане на подходящи писма за потвърждаване и сравняване със сумите, отразени в контролните описи и счетоводните документи/регистри.

В разработените и внедрени процедури по управление, организация и изпълнение на основните рутинни процеси (доставки и продажби), както и за процесите по изготвянето и приемането на комплексните приблизителни оценки (амортизация, обезценки, преоценки, актюерски изчисления и дългосрочни провизии) са предвидени и вътрешни контроли. Те са насочени към: оторизация на отделната операция и издаваните първични документи; преглед и проверка на издаваните документи и ангажираните в операцията активи; последващо преизчисляване и сравняване с други документи (договори, заявки, потвърждения, ценови листи и др.) и лица, както и разделянето на задълженията и отговорностите на участващите длъжностни лица на всяка стъпка от съответния процес, за да се осигури взаимен контрол между тях, както и за намаляване на възможностите да се позволи на някое лице да бъде в позиция както да извърши, така и да прикрие грешки или измама в обичайния ход на изпълнение на задълженията си.

Банката е в процес на постоянно разширяване на формализираните контролни процедури и дейности.

Текущо наблюдение на контролите

Важна приоритетна цел на ръководството, в лицето на Главен икономист е да се установи и поддържа непрекъснат и ефективен вътрешен контрол. Текущото наблюдение на контролите от страна на ръководството включва преценка дали те работят както това е предвидено и дали те биват модифицирани по подходящ начин, за да отразят промените в условията. Текущото наблюдение на контролите може да включва дейности, като например, преглед от ръководството дали своевременно се изготвят вътрешните управленски отчети и дали ключови данни в тях са в равнение с потвърждение от трети лица и неговите предвиждания, оценка от вътрешните одитори на спазването на политиките и процедурите по осъществяването на рутинните процеси от страна на заетия в тях персонал, надзор върху спазването на етичните норми или общоприетите бизнес практики. Текущото наблюдение се извършва с цел гарантиране, че контролите продължават да действат ефективно във времето.

Вътрешните одитори, както и служителите, изпълняващи надзорни, мониторингови или контролни функции, също допринасят за текущото наблюдение върху вътрешните контроли по процесите на предприятието чрез своите оценки за отделни контроли или групи контроли. Обикновено те периодично предоставят такава информация, в хода на изпълнение на своите задължения и функции, и свои преценки относно функционирането на определени вътрешни контроли, фокусирайки значително внимание върху оценката на ефективността им, комуникират със съответните лица информацията за установяване на силните и слабите страни на вътрешни контроли и отправят препоръки за тяхното подобряване.

Надзорният съвет може да проверява всяко действие, свързано с дейността на банката, да проверява по всяко време счетоводните документи и книги на банката и да констатира състоянието на банката.

Одитния комитет наблюдава ефективността на вътрешния контрол на банката и системата за управление на риска, препоръчването, назначаването на регистрирания одитор (външен одитор) на банката и оценката на неговата независимост, политиката на банката по отношение на спазването на изискванията на нормативни актове, имащи значение за варното и честно представяне на финансовите отчети.

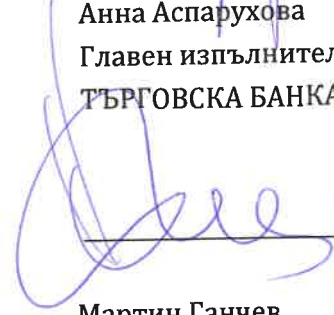
Дейностите по текущо наблюдение включват ползването на информация от външни страни, която посочва проблеми или да очертава области, нуждаещи се от подобрене. Такива страни са клиентите, доставчиците, надзорният регулатор в лицето на БНБ, регулаторният орган в лицето на КФН. Също така при изпълнение на дейностите по текущо наблюдение ръководството винаги взема под внимание и комуникацията с външните одитори, свързана с вътрешния контрол и установените от тях слабости и направени препоръки.

Банката не е емитент на ценни книжа и не планира да придобие публичен статут. За нея не е приложим Кодексът за корпоративно управление, във връзка с изискванията на чл.100 (н), ал. 8, т.1 и т.2 от Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК)

Анна Аспарухова
Главен изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Дата: 15.04.2024 г.

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ

**ДО
АКЦИОНЕРИТЕ НА
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
гр. София**

ДОКЛАД ОТНОСНО ОДИТА НА ИНДИВИДУАЛНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

Мнение

Ние извършихме одит на индивидуалния финансов отчет на **ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД** („Банката“), съдържащ индивидуалния отчет за финансовото състояние към 31 декември 2023 г., индивидуалния отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, индивидуалния отчет за промените в собствения капитал и индивидуалния отчет за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към индивидуалния финансов отчет, съдържащи съществена информация относно счетоводната политика и друга пояснителна информация.

По наше мнение, приложеният индивидуален финансов отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Банката към 31 декември 2023 г. и за нейните финансови резултати от дейността и паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на индивидуалния финансов отчет“. Ние сме независими от Банката в съответствие с Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независим финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на индивидуалния финансов отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на Кодекса на СМСЕС и ЗНФО. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Ключови одиторски въпроси

Ключови одиторски въпроси са тези въпроси, които съгласно нашата професионална преценка, са били с най-голяма значимост при одита на индивидуалиния финансов отчет за текущия период. Тези въпроси са разгледани като част от нашия одит на индивидуалиния финансов отчет като цяло и формирането на нашето мнение относно него, като ние не предоставяме отделно мнение относно тези въпроси.

Ние определихме въпроса, описан по-долу, като ключов одиторски въпрос:

Ключов одиторски въпрос	Как този ключов одиторски въпрос беше адресиран при проведения от нас одит
Обезценка за очаквани кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти	
Към 31 декември 2023 г. индивидуалиният финансов отчет включва:	
• Брутна стойност на предоставени кредити и аванси на клиенти включително вземания по финансов лизинг в размер на 1,047,419 хил. лева (31 декември 2022 г.: 934,978 хил. лева) и загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби („ОКЗ“) в размер на 22,674 хил. лева (31 декември 2022 г.: загуба от обезценка за ОКЗ: 21,420 хил. лева), както са представени в приложение 14 към индивидуалиния финансов отчет; • Нетна загуба от обезценка на предоставени кредити и аванси на клиенти, признат в индивидуалиния отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в размер на 1,379 хил. лева (2022: 269 хил. лева), както е представен в приложение 7 към финансовия отчет;	
Оповестявания са включени в следните приложения към финансовия отчет:	
• 2.11.1.7 „Обезценка на финансови активи“ • 2.25.1.2 „Определяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи“ • 3.1 „Кредитен риск“ • 14 „Предоставени кредити и аванси на клиенти“ • 7 „Нетна печалба или загуба от обезценка на финансови активи“	
Предоставените кредити и аванси на клиенти представляват съществена част (62%) от общите активи на Банката към 31 декември 2023 година.	В тази област, нашите одиторски процедури, наред с други такива, включиха:
Както е описано в приложение 3.1 Банката прилага модел за обезценка, базиран на очаквани кредитни загуби (ОКЗ) на предоставени кредити и аванси на клиенти на индивидуална и колективна (портфейлна) база, в съответствие с МСФО 9 „Финансови	• Проучващи запитвания, обхождане и получаване на актуално разбиране за процеса за мониторинг и определяне на обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти в Банката.

инструменти“.

Определянето на обезценката за кредитни загуби на предоставените кредити и аванси на клиенти чрез прилагането на модел за обезценка на ОКЗ е свързано с използването на сложни допускания, изчисления и преценки от страна на ръководството на Банката по отношение на класификацията на кредити и вземания с кредитни загуби, и при определяне размера на очакваните кредитни загуби. Ключовите предположения, преценки и параметри при определяне на ОКЗ са свързани с разработване на количествени и качествени показатели за:

- проследяване и установяване на съществено влошаване на кредитното качество на експозициите, на наличие на нисък и/или значително увеличен кредитен риск и респективно на експозиции с обективни доказателства за настъпила обезценка – за разпределението на отделните кредитни експозиции по фази (Фаза 1: Експозиции без значително увеличение на кредитния риск; Фаза 2: Експозиции със значително увеличение на кредитния риск, но без налични обективни доказателства за обезценка и Фаза 3: Експозиции с налични обективни доказателства за обезценка);
- определяне на основните предположения за „вероятност за неизпълнение“ (PD), загуба при неизпълнение”(LGD) и „експозиция при неизпълнение“ (EAD). По-висока степен на приближение, преценки и оценъчна несигурност са присъщи на изчисленията на очакваните кредитни загуби на кредити и аванси на колективна (портфейлна) основа при Фаза 1 и Фаза 2, която е в зависимост от това, доколко Банката разполага с адекватна и достатъчна подкрепяща историческа информация за тестване
- Преглед на документи и на прилаганата от Банката методология, вътрешната политика и процедури, и използвания модел за обезценка, както и за направени промени през текущата година, свързани с тях. Проучващи запитвания към експертите на Банката, отговорни за моделирането и управлението на кредитния риск.
- Преглед и оценяване на вътрешните процедури и ключови контроли на ниво процес по приложение на политиката и модела за обезценка, включително документация на модела, както и за мониторинг, честота и точност на актуализиране, и за обосноваване на прилаганите параметри и макро показатели.
- Получаване на актуално разбиране, оценяване на дизайна и приложението, и съответно - тестване на оперативната ефективност на определени ключови контроли, уместни за одита, на процеса по наблюдение, класификация по фази, и определяне размера на обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти. Ние включихме нашите експерти по информационни технологии (ИТ) в извършването на тестване и оценяването и на общите ИТ контроли на вътрешната информационна система на Банката, използвана в процеса по мониторинг на предоставени кредити и аванси на клиенти и определяне на очакваните кредитни загуби.
- Оценяване на последователността в прилагането и уместността на методологията, конкретните модели за идентификация на кредитни загуби и изчисление на обезценката, вкл. на ключовите предположения и преценки, използвани в тях, в съответствие с изискванията на МСФО 9 и в контекста на спецификите на отделните кредитни подпортфейли на Банката. Също така бе направен анализ за разумност и оценка на:

на използваните допускания и калибриране на точността на оценките за „вероятност за неизпълнение“ (PD) и загуба при неизпълнение”(LGD) в модела за обезценка;

- включването на информация за бъдещо развитие на макро-икономически фактори при определянето на приблизителните оценки на ОКЗ;
- предположения и преценките, прилагани от ръководството при прегледа на индивидуално значими обезценени експозиции във Фаза 3, най-вече свързани с набора от вероятностни сценарии за сумите и времевото разпределение на бъдещи парични потоци и крайните резултати, както и за бъдеща събираемост на обезпеченията.

Поради значимостта на посочените по-горе обстоятелства: а) съществеността на предоставените кредити и аванси на клиенти като отчетен обект за индивидуалния финансов отчет на Банката, както и б) сложността на процеса, множеството значителни преценки и допускания, и високата степен на присъща несигурност в приблизителните оценки на очакваните кредитни загуби, заложили в модела за обезценка на предоставените кредити и аванси на клиенти на индивидуална и колективно (портфейлна) база, съгласно изискванията на МСФО 9, ние сме определили този въпрос като ключов одиторски въпрос.

- адекватността на критериите за установяване на значително увеличен кредитен риск;

- уместността на направеното разпределение на експозициите по фази съгласно определените от Банката класификационни критерии;

- изчисленията на показателите за PD „вероятност за неизпълнение“ и LGD „загуба при неизпълнение“ чрез проверка на използваните допускания в модела на очакваните кредитни загуби;

- подхода на включване на прогнозна информация в моделите.

При извършването на тези процедури включихме специалисти за оценка на кредитния риск.

- Независимо преизчисление, включително проверка на математическата точност и логика на определени параметри, използвани в изчислението на обезценката за отделни подпортфейли, както и извършване на процедури, на извадкова база, върху съответните входящи данни.

- Проследяване на изчислението на очакваните кредитни загуби от Банката за целите на начислението на обезценка за кредитни загуби към 31 декември 2023 година, включително вхождане на данни, обработка на данни и изчисление. Направено е независимо преизчисление на очакваните кредитни загуби на кредитите и са проследени резултатите до изчислението, извършено от Банката.

- Извършване на детайлни тестове, на основата на рисков-базирана извадка от кредити на юридически и физически лица от всички фази, за оценка на адекватността и точността на начислените обезценки за кредитни загуби. За съответните експозиции в извадката, са направени следните одиторски процедури:

- анализ на финансовото състояние и резултати на кредитополучателите, и инспекция на информацията и

документите по обслужването на кредитите;

- преглед на оценителските доклади на обезпеченията по съответните експозиции, като за определени обезпечения ние използвахме експерти по оценки за консултиране относно приложените допускания и методи при оценките на реализируемата стойност на обезпеченията;
 - анализ и оценка на основните допускания и преценки, направени от ръководството на Банката при изчислението на кредитни загуби по индивидуалните експозиции във Фаза 3;
 - тестови преизчисления на определени параметри в модела и на сумата на очакваните кредитни загуби на колективно ниво на кредитите в извадката във Фаза 1 и Фаза 2.
- Извършаване на аналитични процедури на база на детайлни данни, за да оценим взаимовръзките за тенденциите в отчетените разходи за загуби от обезценка спрямо тенденциите в развитието на кредитния портфейл в Банката.
 - Оценка на адекватността, пълнотата и уместността на оповестяванията на Банката, свързани с обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти.

Обръщане на внимание

Обръщаме внимание на оповестяването в Приложение № 2.6 Консолидиран финансов отчет на банката на индивидуалния финансов отчет за 2023 година, че Банката е започнала процеса на изготвяне на своя консолидиран финансов отчет за 2023 година. Съгласно планираните дати ръководството очаква консолидираният финансов отчет да бъде одобрен за издаване не по-късно от 15 май 2024 година от Управителния съвет на Банката, след която дата отчетът ще бъде на разположение на трети лица. Нашето мнение не е модифицирано по отношение на този въпрос.

Друга информация, различна от индивидуалния финансов отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, включващ информация относно дейността на Банката, в т.ч декларация за корпоративно управление, изготвени от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и другите приложими законови изисквания, но не включва индивидуалния финансов отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно индивидуалния финансов отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на индивидуалния финансов отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с индивидуалния финансов отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за индивидуалния финансов отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този индивидуален финансов отчет в съответствие с МСФО, приложими в ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка.

При изготвяне на индивидуалния финансов отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Банката да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Банката или да преустанови дейността ѝ, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление (Одитният комитет и Надзорният съвет) носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Банката.

Отговорности на одиторите за одита на индивидуалния финансов отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали индивидуалният финансов отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този индивидуален финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания в индивидуалния финансов отчет, независимо дали се дължат на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е в резултат от измама, е по-висок от риска от неразкриване на съществено неправилно отчитане, което е в резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Банката.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаем до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Банката да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания в индивидуалния финансов отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Банката да преустанови функционирането си като действащо предприятие.

- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на индивидуалния финансов отчет, включително оповестяванията, и дали индивидуалният финансов отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо и предприетите действия за елиминиране на заплахите или приложените предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на индивидуалния финансов отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло разумно да се очаква, че неблагоприятните последици от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на общественния интерес от тази комуникация.

Ние сме солидарно отговорни за изпълнението на нашия одит и за изразеното от нас одиторско мнение, съгласно изискванията на ЗНФО, приложим в България. При поемане и изпълнение на ангажимента за съвместен одит, във връзка с който докладваме, ние сме се ръководили и от Насоките за изпълнение на съвместен одит, издадени на 13 юни 2017 година от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България и от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в България.

ДОКЛАД ВЪВ ВРЪЗКА С ДРУГИ ЗАКОНОВИ И РЕГУЛАТОРНИ ИЗИСКВАНИЯ

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от индивидуалния финансов отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, и декларацията за корпоративно управление, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискванията по МОС, съгласно "Указания относно нови разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора" на професионалната организация на регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложими в България и чл.100н, ал.8, където е приложимо, от Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен индивидуалният финансов отчет, съответства на индивидуалния финансов отчет.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.
- В декларацията за корпоративно управление за финансовата година, за която е изготвен индивидуалният финансов отчет, е представена изискваната съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и на чл. 100н, ал. 8, където е приложимо, от Закона за публичното предлагане на ценни книжа информация.

Допълнително докладване във връзка с Наредба №58/2018 г. на Комисията за финансов надзор (КФН)

Изявление във връзка с чл. 11 от Наредба №58/2018 г. на КФН за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните средства на клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични и непарични облаги

На база на извършените одиторски процедури и на придобитото познаване и разбиране за дейността на Банката („Инвестиционен посредник“) в хода и контекста на нашия одит на индивидуалния ѝ финансов отчет като цяло, създадената и прилагана организация във връзка със съхраняването на клиентски активи съответства на изискванията на чл. 3-10 от Наредба № 58 на КФН и чл. 92-95 от Закона за пазарите на финансови инструменти, по отношение на дейността на инвестиционния посредник.

Докладване съгласно чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014 във връзка с изискванията на чл. 59 от Закона за независимия финансов одит

Съгласно изискванията на Закона за независимия финансов одит във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014, ние докладваме допълнително и изложената по-долу информация.

- Бейкър Тили Клиту и Партньори ЕООД и РСМ БГ ООД са назначени за задължителни одитори на индивидуалния финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2023 година на Банката от Общото събрание на акционерите, проведено на 19 септември 2023 година, за период от една година.
- Одитът на индивидуалния финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2023 на Банката представлява седми пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от Бейкър Тили Клиту и Партньори ЕООД и втори пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от РСМ БГ ООД.
- Потвърждаваме, че изразеното от нас одиторско мнение е в съответствие с допълнителния доклад, представен на Одитния комитет на Банката, съгласно изискванията на чл. 60 от Закона за независимия финансов одит.

- Потвърждаваме, че не сме предоставяли посочените в чл. 64 от Закона за независимия финансов одит забранени услуги извън одита.
- Потвърждаваме, че при извършването на одита сме запазили своята независимост спрямо Банката.

Одиторско дружество
Бейкър Тили Клиту и Партньори ЕООД

Галина Локмаджиева - Недкова
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител
Бейкър Тили Клиту и Партньори ЕООД

15 април 2024 година
Гр. София

ул. Стара планина 5, ет. 5,
София, 1000, България

Одиторско дружество
РСМ БГ ООД

Д-р Мариана Михайлова
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител
РСМ БГ ООД

15 април 2024 година
Гр. София

адрес на управление:
ул. Хан Омуртаг № 8, 1124 София
адрес за кореспонденция:
ул. проф. Фритъф Нансен № 9, 1142 София

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД
за годината, завършваща на 31 декември 2023 година

	Приложения	31.12.2023 BGN'000	31.12.2022 BGN'000
Приходи от лихви		66 296	36 536
Разходи за лихви		(3 139)	(2 349)
Нетен доход от лихви	4	63 157	34 187
Приходи от такси и комисионни		12 606	12 885
Разходи за такси и комисионни		(2 190)	(1 962)
Нетен доход от такси и комисионни	5	10 416	10 923
Нетен доход от търговски операции	6	2 776	4 637
Нетна загуба от обезценка на финансови активи	7	(1 556)	(192)
Оперативен доход		74 793	49 555
Други доходи от дейността, нетно	8	8 322	4 564
Административни разходи за дейността			
Разходи за персонал	9	(18 071)	(14 848)
Разходи за амортизация	9,18,19,20	(3 748)	(3 672)
Други административно-оперативни разходи	9	(12 294)	(11 485)
		(34 113)	(30 005)
Печалба преди данък върху печалбата		49 002	24 114
Разход за данък върху печалбата	10	(4 886)	(2 426)
Нетна печалба за годината		44 116	21 688
Други компоненти на всеобхватния доход:			
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:			
Последващи оценки на пасиви по пенсионни планове с дефинирани доходи	28	5	(9)
		5	(9)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:			
Нетна печалба/загуба от дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход		3 585	(11 546)
		3 585	(11 546)
Друга всеобхватна печалба/загуба за годината, нетно от данъци	11	3 590	(11 555)
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА		47 706	10 133

Приложенията с номер от 1 до 34 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Индивидуалният финансов отчет на страници от 1 до 116 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 15 април 2024 г. година от:

Анна Аспарухова

Мартин Ганчев

Милена Дунева

Главен изпълнителен директор

Изпълнителен директор

Съставител

Съгласно доклад на независимите одитори:

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ЕООД

Галина Локмаджиева,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

15/04/2024

РСМ БГ ООД

Мариана Михайлова,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ
за годината, завършваща на 31 декември 2023 година

	Приложения	31 декември 2023 BGN'000	31 декември 2022 BGN'000
АКТИВИ			
Парични средства и вземания от Централната Банка	12	303 979	368 221
Вземания от банки	13	39 195	43 889
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	1 024 745	913 558
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	68 476	84 161
Ценни книжа по амортизирана стойност	16	123 476	76 722
Инвестиции в дъщерни дружества	17	39 178	28 723
Инвестиционни имоти	18	1 140	5 568
Имоти, оборудване и активи с право за ползване	19	44 808	45 549
Нематериални активи	20	4 567	4 555
Активи държани за продажба	21	-	22
Текущи данъчни вземания	22	-	471
Други активи	23	10 466	11 089
ОБЩО АКТИВИ		1 660 030	1 582 528
ПАСИВИ			
Задължения към банки	24	3 004	4 997
Задължения към клиенти	25	1 433 305	1 394 326
Текущи данъчни задължения	26	1 417	275
Пасиви по отсрочени данъци	27	748	690
Други пасиви	28	9 297	10 686
ОБЩО ПАСИВИ		1 447 771	1 410 974
СОБСТВЕН КАПИТАЛ			
Акционерен капитал		90 064	90 064
Резерви		78 079	59 804
Неразпределена печалба		44 116	21 686
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ	29	212 259	171 554
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ		1 660 030	1 582 528

Приложенията с номер от 1 до 34 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Индивидуалният финансов отчет на страници от 1 до 116 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 15 април 2024 г. година от:

Анна Аспарухова
Главен изпълнителен директор

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

Милена Дунева
Съставител

Съгласно доклад на независимите одитори:

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ЕООД

Галина Локмаджиева,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител
15/04/2024

РСМ БГ ООД

Мариана Михайлова,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

за годината, завършваща на 31 декември 2023 година

	Приложения	31.12.2023 BGN'000	31.12.2022 BGN'000
Парични потоци от оперативна дейност			
Печалба преди данъци		49 002	24 114
Корекции за непарични операции			
Нетна загуба от обезценка на финансови активи	7	1 556	192
Амортизация на ДМА, НДМА, АПП	9	3 648	3 505
Амортизация на инвестиционни имоти	9	102	167
Нетен лихвен доход	4	(63 157)	(34 187)
Обезценка на инвестиционни имоти		59	17
Обезценка на материали за препродажба		-	11
Приходи от дивиденди		(560)	(10)
Приходи от преценка на имоти, които са апортирани в дъщерно дружество и от продажба		(8 699)	-
Приходи от продажби на ДМА, ДНМА и материали		(916)	(3 007)
Парични потоци използвани в оперативната дейност преди промени в активите и пасивите от оперативната дейност		(18 965)	(9 198)
Промени в активите, участващи в оперативната дейност			
(Увеличение) на предоставени кредити и аванси на клиенти		(105 882)	(128 567)
Намаление на ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход		12 807	9 614
Намаление на активи държани за продажба		22	470
Намаление/ (Увеличение) на други активи		1 096	(2 546)
Промени в пасивите, участващи в оперативната дейност			
Увеличение на задълженията към клиенти		38 979	170 462
Увеличение на други пасиви		1 127	4 262
Получени дивиденди		560	10
Получени лихви		56 785	29 700
Платени лихви		(1 165)	(1 495)
Нетни парични потоци от оперативната дейност преди данъци върху печалбата		(14 636)	72 712
Платен данък върху печалбата		(4 707)	(2 426)
Нетни парични потоци от оперативната дейност		(19 343)	70 286
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Покупки на имоти и оборудване		(2 185)	(3 406)
Постъпления от продажби на имоти и оборудване		4 101	3 009
Постъпления от продажби на инвестиционни имоти		2 511	4 327
Покупки на нематериални активи		(408)	(1 810)
Покупки на ценни книжа по амортизирана стойност		(48 140)	(32 593)
Постъпления при падеж на ценни книжа по амортизирана стойност		5 050	22 712
Увеличение на капитала на дъщерни дружества		-	(9 200)
Нетни парични потоци от (използвани в) инвестиционната дейност		(39 071)	(16 961)
Парични потоци от финансова дейност			
Плащания по заеми от банки		(1 995)	(1 974)
Плащания на задължения по договори за лизинг	28	(1 527)	(1 526)
Платен дивидент		(7 000)	-
Нетни парични потоци използвани във финансовата дейност		(10 522)	(3 500)
Нетно увеличение на парични средства и парични еквиваленти		(68 936)	49 825
Парични средства и парични еквиваленти в началото на годината	30	412 110	362 285
Парични средства и парични еквиваленти в края на годината	30	343 174	412 110

Приложенията с номер от 1 до 34 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Индивидуалният финансов отчет на страниците от 1 до 116 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 15 април 2024 г. година от:

 Анна Аспарухова
Главен изпълнителен директор

 Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

 Милена Дунева
Съставител

Съгласно доклад на независимите одитори:

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ЕООД

 Галина Локмаджиева,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

15/04/2024

РСМ БГ ООД

 Мариана Михайлова,
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНЕТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ

за годината, завършваща на 31 декември 2023 година

Приложения	Основен капитал	Законови резерви	Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Неразпределена печалба	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Салдо към 1 януари 2022 година	90 064	51 853	910	18 594	161 421
Промени в собствения капитал за 2022 година					
Разпределение на печалбата за:	-	18 587	-	(18 587)	-
* резерви	-	18 587	-	(18 587)	-
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:	-	-	(11 546)	21 679	10 133
* нетна печалба за годината	-	-	-	21 688	21 688
* други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци	-	-	(11 546)	(9)	(11 555)
Салдо към 31 декември 2022 година	90 064	70 440	(10 636)	21 686	171 554
Промени в собствения капитал за 2023 година					
Разпределение на печалбата за:	-	14 690	-	(21 691)	(7 001)
* резерви	-	21 690	-	(21 691)	(1)
** изплатен дивидент		(7 000)			(7 000)
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:	-	-	3 585	44 121	47 706
* нетна печалба за годината	-	-	-	44 116	44 116
* други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци	-	-	3 585	5	3 590
Салдо към 31 декември 2023 година	90 064	85 130	(7 051)	44 116	212 259

Приложенията с номер от 1 до 34 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Индивидуалният финансов отчет на страници от 1 до 116 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 15 април 2024 г. година от:

 Анна Аспарухова
 Главен изпълнителен директор

 Мартин Ганчев
 Изпълнителен директор

 Милена Дунева
 Съставител

Съгласно доклад на независимите одитори:

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ЕООД

 Галина Локмаджиева,
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Управител

РСМ БГ ООД

 Мариана Михайлова,
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Управител

СЪДЪРЖАНИЕ

ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	1
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ**СЪДЪРЖАНИЕ**

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА БАНКАТА	5
2.ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА БАНКАТА	6
3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА	54
4.НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ	87
5.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ	87
6.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ	88
7.НЕТНА ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ	88
8.ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА	89
9.АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	89
10.РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	91
11.ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	92
12.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА	92
13.ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ	92
14.ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ	93
* С включени свързани клиенти, балансов и задбалансов ангажимент	95
15. ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	95
16. ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ	97
17.ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА	99
18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	100
19.ИМОТИ, ОБОРУДВАНЕ И АКТИВИ С ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ	101
20.НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	102
21. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА	102
22.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ	102
23.ДРУГИ АКТИВИ	103
24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ	103
25.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ	105
26.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	105
27. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	106
28.ДРУГИ ПАСИВИ	108
29.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	110
30.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	112
31.УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	112
32.СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	113
33.ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ	115
34.СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	116

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА БАНКАТА

1.1.Учредяване

Търговска Банка Д АД (предишно наименование Демирбанк (България) АД, банката) е създадена на 15.04.1999 г. като акционерно дружество. Адресът на управление на банката е гр. София, бул."Ген. Е.И. Тотлебен" № 8. Търговска Банка Д АД е универсална банка, притежаваща пълен лиценз за извършване на банкови услуги в страната и чужбина, в местна и чужда валута, както и извършване на всички други сделки по чл. 2, ал. 1 и ал.2 от Закона за кредитните институции.

1.2.Собственост и управление

Към 31.12.2023 г. капиталът на банката е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 55,52 % (31.12.2022 г.: 55,52 %) от капитала, а останалите 44,48 % (31.12.2022 г.: 44,48 %) - чрез компанията Фортера АД с ЕИК 175194303.

Към 31.12.2023 г. ръководството на банката, в лицето на Управителния съвет се състои от (петима) членове, а именно: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Главен Изпълнителен директор; Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор; Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС; Валентина Димитрова Борисова – Член на УС; Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

Към 31.12.2023 г. лицата, натоварени с общо управление на банката, в лицето на Надзорния съвет, са 3 (трима), а именно: Фуат Гювен – Председател на НС, Валери Борисов - Член на НС, Бахатин Гюрбюз - Член на НС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на Търговска банка Д АД и търговската регистрация на дружеството, банката се представлява от всички членове на УС колективно или заедно от двама изпълнителни директори.

Към 31.12.2023 г. изпълнителни директори на банката са: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Главен изпълнителен директор, и Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор.

В банката функционира одитен комитет, който наблюдава работата на външните й одитори, дейността на вътрешния одит, управлението на риска и счетоводната дейност и финансовата отчетност.

Одитният комитет има следния състав: Тома Стоилов – председател, Василка Иванова – член, Екатерина Мангъфова – Капинчева – член.

Към 31.12.2023 г. общият брой на персонала в банката е 405 служители (31.12.2022 г.: 387 служители).

1.3.Предмет на дейност

Банката притежава лиценз за банкова дейност, издаден от централната банка на България, Българска Народна Банка (БНБ) и може да осъществява всички банкови операции, разрешени от българското законодателство. Основната дейност на банката през 2023 г. е била свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани,

обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

1.4. Структура на банката

Към 31.12.2023 г. банката има разкрити 40 структурни звена, в т.ч. централно управление, 29 финансови центрове, 4 офиса и 6 изнесени работни места, разположени в отделни градове на страната.

1.5. Правна среда

Дейността на банката се регулира от Закона за кредитните институции и подзаконовите актове, свързани с него, като БНБ осъществява надзор и контролира спазването на банковото законодателство.

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА БАНКАТА

2.1. База за изготвяне на индивидуалния финансов отчет

Индивидуалният финансов отчет на Търговска банка Д АД е съставен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2023 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти” (МСС).

За текущата финансова година банката е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

Индивидуалният финансов отчет е съставен при спазване на принципа на действащо.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, *практически приложими за годишни отчетни периоди*, започващи най-рано на 1 януари 2023 г. за предприятията в Република България, не са настъпили промени в счетоводната политика на банката, респ. активите, пасивите, операциите и нейните резултати, освен някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции.

Банката е приела следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти и одобрени от ЕС, които са уместни и в сила за финансовия отчет за годишния период, започващ на 1 януари 2023 г.:

- Изменения в МСС 1 Представяне на финансовите отчети и МСФО Изявления за приложение 2: Оповестяване на счетоводните политики в сила от 1 януари 2023 г., приети от ЕС

Банката оповестява съществената информация свързана със счетоводната политика, вместо основните счетоводни политики. Измененията поясняват, че информацията за счетоводната

политика е съществена, ако потребителите на финансовите отчети на предприятието се нуждаят от нея, за да разберат друга съществена информация във финансовите отчети и ако предприятието разкрива несъществена информация за счетоводната политика, тази информация не трябва да преобладава над съществената информация за счетоводната политика.

- Изменения в МСС 8 Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки, в сила от 1 януари 2023 г., приети от ЕС

Измененията въвеждат определението за счетоводни приблизителни оценки и включват други изменения към МСС 8, които помагат на дружествата да разграничават промените в счетоводните приблизителни оценки от промените в счетоводните политики. Измененията ще помогнат на дружествата да подобрят качеството на оповестяванията на счетоводната политика, така че информацията да бъде по-полезна за инвеститорите и другите основни потребители на финансовите отчети.

- Изменения в МСС 12 Данъци върху дохода: Отсрочените данъци свързани с активи и пасиви, произтичащи от единични транзакции в сила от 1 януари 2023 г., приети от ЕС

Банката трябва да прилага измененията в стандарта за транзакциите, които възникват на или след началото на най-скорошния представен сравнителен период. Също така Банката следва да признае в началото на сравнителния период отсрочени данъци за всички временни разлики, свързани с лизингови договори и задължения за извеждане от експлоатация и да признае кумулативния ефект от първоначалното прилагане на измененията като корекция на началното салдо на неразпределената печалба (или друг компонент на собствения капитал, ако е приложимо) на съответната дата.

Банката е приела следните нови стандарти, изменения и разяснения на МСФО, издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти и одобрени от ЕС, които са в сила за финансовия отчет за годишния период, започващ на 1 януари 2023 г., но нямат съществено влияние върху финансовите резултати или финансовото състояние на Дружеството:

- МСФО 17 Застрахователни договори в сила от 1 януари 2023 г., приет от ЕС;
- Изменения в МСФО 17 Застрахователни договори: Първоначално прилагане на МСФО 17 и МСФО 9 – Сравнителна информация в сила от 1 януари 2023 г., приети от ЕС; Изменения в МСС 12 Данъци върху дохода: Международна данъчна реформа - примерни правила от втори стълб, в сила от 1 януари 2023 г., приети от ЕС

Към датата на одобрение на тези финансови отчети са издадени някои нови стандарти, изменения и разяснения на съществуващите стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2023 г., и не са били приложени по-рано от Дружеството. Не се очаква те да имат съществено влияние върху финансовите отчети на Дружеството. Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Дружеството през първия период, започващ след датата на влизането им в сила. По-долу е даден списък с промените в стандартите:

- Изменения в МСС 1 Представяне на финансови отчети: Класификация на пасивите като текущи и нетекущи, в сила от 1 януари 2024 г., приети от ЕС;
- Изменения в МСС 1 Представяне на финансови отчети: Нетекущи пасиви, обвързани с финансови показатели, в сила от 1 януари 2024 г., приети от ЕС

- Изменения в МСФО 16 Лизинг: Задължение по лизинг при продажба и обратен лизинг в сила не по-рано от 1 януари 2024 г., приети от ЕС;
- Изменения в МСС 7 Отчет за паричните потоци и МСФО 7 Финансови инструменти: Оповестявания: Споразумения за финансиране на доставчици, в сила от 1 януари 2024 г., все още не са приети от ЕС;
- Изменения в МСС 21 Ефекти от промените в обменните курсове: Липса на конвертируемост, в сила от 1 януари 2025 г., все още не са приети от ЕС.

2.2. Сравнителни данни

Банката представя сравнителна информация в този индивидуален годишен финансов отчет за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

2.3. База за оценяване

Индивидуалният финансов отчет на банката е изготвен на база историческата цена с изключение на финансови инструменти, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, които са оценени на база справедлива стойност.

2.4. Функционална валута и валута на представяне

Функционалната валута и отчетната валута на представяне в индивидуалния финансов отчет на банката е българският лев. От 1 януари 1999 г., с въвеждането на еврото, фиксираното законово съотношение на двете валути е BGN 1.95583:EUR 1.

Банката води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в индивидуалния финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

2.5. Прилагане на приблизителни оценки

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството на банката да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати на банката биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в *Приложение № 2.25*.

2.6. Консолидиран финансов отчет на банката

Настоящият финансов отчет представлява индивидуален финансов отчет, съставянето на който се изисква, съгласно счетоводното законодателство на Република България. Банката притежава собственост и упражнява контрол върху дъщерни дружества (*Приложение № 17*), поради

което, съгласно изискванията на Закона за счетоводството в България и на основание МСФО 10 Консолидирани финансови отчети съставя и консолидиран финансов отчет. Банката е започнала процеса на съставяне на своя консолидиран финансов отчет за 2023 година. Съгласно планираните дати ръководството очаква консолидираният финансов отчет да бъде одобрен за издаване не по-късно от 30 юни 2024 година от Управителния съвет на Банката, след която дата отчетът ще бъде на разположение на трети лица.

2.7. Валутни операции

При първоначално признаване всяка сделка в чуждестранна валута се отчита във функционалната валута (български лев), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства и еквиваленти, кредити и вземанията, инвестиции в ценни книжа, задължения по депозити и други задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ ежедневно. Към 31 декември те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделките с чуждестранна валута по курсове, или отчитането на сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им към статия *“нетен доход от търговски операции”*.

2.8. Приходи от лихви и разходи за лихви

Приходите от лихви и разходите за лихви се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база на принципа на начисляване за всички лихвоносни финансови инструменти до степента, до която е вероятно за постъпване на стопанските изгоди за банката и приходът може надеждно да се измери.

Приходите от лихви включват: реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, лихви по предоставени депозити в други банки, лихви по предоставени кредити и аванси на клиенти, включително и такси и комисионни по предоставени кредити и аванси на клиенти, които са неразделна част от ефективния доход на финансовия инструмент.

Разходите за лихви включват: лихвите по привлечени депозити от банки, лихвите по депозити от клиенти, лихвите по други дългосрочно привлечени средства, както и лихви по задължения по лизингови договори.

2.8.1. Метод на ефективния лихвен процент

В съответствие с МСФО 9 при признаването на приходите и разходите за лихви се използва методът на ефективния доход за всички финансови инструменти по амортизирана стойност и по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Ефективният лихвен процент се определя като този процент, който точно дисконтира бъдещите входящи и изходящи потоци, които се очаква да се генерират през целия живот на даден финансов инструмент или за по-кратък период, ако това е уместно, до неговата нетна цена на придобиване. При изчислението на ефективния лихвен процент се вземат предвид всички договорни условия на съответния финансов инструмент, включително такси и други вътрешноприсъщи разходи, които се отнасят пряко до инструмента и са посъщество част от ефективния лихвен процент, но без бъдещи кредитни загуби. Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

2.8.2.Признаване на приход от лихви

За финансови активи, класифицирани във Фаза 1 (класификационна рискова група „редовни експозиции“) и Фаза 2 (класификационна рискова група „експозиции с нарушено обслужване“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на инструмента.

За финансови активи, класифицирани във Фаза 3 (класификационна рискова група „експозиции с кредитна обезценка“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху амортизираната стойност на инструмента. Когато финансовият актив се възстанови (настъпят подобрения) и вече не се оценява като кредитно-обезценен и е налице наблюдаем наличен паричен поток, тогава признаването на лихвения приход отново се прави на брутна база.

Банката притежава финансови активи (текущи сметки в други банки) с отрицателна доходност. Начислените лихви по тези активи се представят в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като лихвен разход и допълнително се оповестяват в *Приложение № 4*.

2.9. Приходи от и разходи за такси и комисионни

Приходи от такси и комисионни за извършване на банкови и небанкови услуги се признават за периода или към момента на изпълнението съобразно условията за прехвърляне на контрола върху услугата.

Таксите и комисионните по банковите гаранции се признават на системна база през периода на съществуване на експозицията, при осигуряване на съпоставимост с разходите за оказване на услугата. Такси по кредитни ангажименти/улеснения, за които е по-скоро вероятно да се трансформират в отпуснат кредит се отлагат за признаване до отпускането и се включват при изчислението на ефективния лихвен процент.

Разходите за такси и комисионни свързани с обслужването на ностро сметки и други сметки при банки се признават обичайно към момента на извършването/консумирането от на услугата, за която се отнасят, освен ако не се консумират за период – тогава се признават за периода на систематична база.

2.10. Доходи или загуби от търговски операции

Резултатите от търговски операции включват: приходи от лихви от ценни книжа, държани за търгуване, вкл. дивидентите от тях; печалбите или загубите от операции с ценни книжа държани за търгуване, печалбите или загубите от валутни операции в чуждестранна валута, както и нетната печалба или загуба от преоценки на валутни активи и пасиви.

2.11. Финансови инструменти

2.11.1. Финансови активи

2.11.1.1. Признаване на финансови активи

Обичайно банката признава в отчета за финансовото състояние финансовите активи на “датата на търгуване” – датата, на която се е обвързала да закупи съответните финансови активи. Това включва сделките по регулирана рамка – покупки и продажби на финансови активи, които предполагат уреждането на сделката и прехвърлянето на активите да става по общоприет начин, установен законово или като конвенция на съответния пазар. Кредитите и авансите от клиенти се признават при прехвърляне на средствата по сметката на клиента. Съответно, банката признава задължение към клиенти при постъпване на средстава в банката.

2.11.1.2. Първоначална оценка на финансови активи

Всички финансови активи първоначално се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата и загубата. Търговски и други вземания се оценяват по тяхната фактурна стойност (цена на сделката).

Когато справедливата стойност на финансовите инструменти при първоначалното признаване се различава от цената на сделката (операцията), тогава банката признава в текущата печалба или загуба при следните условия:

а) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника базирана на данни, които са наблюдаеми за пазарните участници, разликата се признава още в ден 1 в текущата печалба или загуба; и

б) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника, базирана на данни, които не са наблюдаеми, разликата не се признава в текущата печалба или загуба до момента, докато данните станат наблюдаеми или финансовият инструмент бъде изписан.

2.11.1.3. Класификация и последваща оценка на финансови активи

Банката класифицира и последващо оценява всички свои финансови активи в следните три категории: финансови активи по амортизирана стойност, финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата. Класификацията на финансовите активи се извършва на базата на бизнес модела за тяхното управление и характеристиките на договорените парични потоци.

Бизнес модел за управление на финансовите активи

Бизнес моделите, които са в основата за управление и класификация на финансовите активи на банката, са в пряка взаимовръзка и в съответствие с определените стратегии и планове за развитие и целите на основните банкови дейности, обичайните сделки и операции и рисковия профил. Определени са на ниво група от финансови активи, които се управляват по един и същи начин за постигане на конкретна бизнес цел. Когато в обхвата на един тип финансов инструмент попадат отделни финансови активи, за които конкретният подход и характеристиките на управление може да са различни, съответно стратегията за придобиване и целта на държане - също, банката може да определи повече от един бизнес модел спрямо този тип инструмент, като обособява подпортфейли, с различна класификация и отчитане. В зависимост от стратегията и рисковия профил, банката е установила следните бизнес модели за управление на финансови си активи:

- 1) *Бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорните парични потоци.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, които се управляват, за да се съберат договорените плащания през целия срок на инструмента;
 - фокусът в наблюдението и отчетността до ръководството и пряко отговорните лица е поставен върху кредитното качество на инструмента, степента на кредитния риск и договорената възвращаемост за тази групи активи. Допълнително, в контекста на този фокус, банката следи и тяхната справедлива стойност;
 - историческият анализ или данни не идентифицират (чести или големи) продажби, които са в противоречие с бизнес целите;
 - продажби на финансови активи, свързани с ограничаване на кредитен риск, кредитна концентрация, тестване (демонстриране) на ликвидност или извънредни (включително на значителна стойност), произтичащи от стресови ликвидни ситуации, се изключват и се приема, че те не са в противоречие с дефинирания бизнес модел.
- 2) *Бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба на финансови активи.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, които се използват за управление и на текущата ликвидност;
 - обхватът и типът им е съобразен и с целта за управление на общата възвращаемост, максимизиране на резултатите в процеса по обезпечаване на ликвидността, и поддържане на необходимото за банката балансиране на входящите и изходящите потоци;
 - исторически се наблюдава и допускат по-чести и по-значителни по обем продажби на активи от тази група, доколкото те представляват основен фактор за постигане на целта на бизнес модела.
- 3) *Бизнес модел, чиято цел е реализиране на парични потоци посредством продажба на актива.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, за които банката има намерение и бизнес мотиви да следи текущо тяхната справедлива стойност, която е в основата на решенията за извършване на сделки по покупко-продажба;

- налице са доказателства за активна дейност по покупко-продажба;
- договорните парични потоци от актива не са съставени единствено от плащания по главница и лихва;
- събирането на договорните парични потоци от такива активи са само в допълнение към постигането на основната цел – реализиране на паричните потоци и добри равнища на доходност от продажбите им.

Характеристики и тестване на договорените парични потоци на финансовите активи

Установяването (тестването) на характеристиките и условията на договорните парични потоци (SPPI) е вторият фактор при определяне класификацията на всеки финансов инструмент. Този процес представлява проверка на набор от избрани характеристики по отношение на очакваните договорени парични потоци по сделката, които имат ключово значение за финансовия инструмент. Целта е да се установят активите, за които договорните парични потоци съдържат единствено плащания по главница и лихва (SPPI тест).

За целите на този тест главницата се определя като справедливата стойност на инструмента на датата на първоначалното му признаване и която може да се променя през периода на живота на инструмента. Също така най-съществият елемент на лихвата, който се изследва при теста е отчетеното в нея възнаграждение на стойността на парите във времето и кредитният риск. При оценките по реда на теста SPPI банката прави редица допускания и преценки, и взема предвид серия от фактори, особено променливостта на паричните потоци и рисковете на съответната експозиция.

Процесът по установяване на характеристиките на договорените парични потоци включва:

- определяне и групиране на съотносимите към съответния бизнес модел финансови активи;
- определяне на подпортфейли от инструменти, обхванати от стандартизирани продукти, за които наличната информация и/или прегледа на продуктовете документации (карти) еднозначно показва съответствие с SPPI теста;
- за хомогенни портфейли SPPI тестът се базира на преглед на приложимите условия по вътрешни правила, общи условия и договори, и/или извършване на експертна оценка;
- в останалите случаи, SPPI тестът се извършва чрез индивидуален преглед характеристиките на ниво отделен договор.

Банката е определила следната периодичост за установяване и тестване на характеристиките на договорените паричните потоци:

- еднократно, на 01.01.2018 г., при влизане в сила на МСФО 9 - за съществуващите финансови активи към тази дата;
- при въвеждане на нови стандартизирани банкови продукти на ниво продуктова документация (карта);
- при възникване на нов инструмент и/или продукт в случаите на специфични и отличаващи се условия от стандартно заложените във вътрешни правила, тарифа, общи условия и договори.

2.11.1.3.1. Финансови активи по амортизирана стойност

Банката отчита в тази категория: паричните средства по разплащателни сметки и депозити при Централната банка; вземанията от банки; предоставените кредити и аванси на клиенти, портфейлът от дългови ценни книжа, който приоритетно се държи до падеж, както и други оперативни вземания.

Банката класифицира и последващо оценява в групата *финансови активи, оценявани по амортизирана стойност* даден финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модела, чиято цел е събиране на договорените парични потоци, и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствените плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата.

Тези финансовите активи се оценяват в отчета за финансовото състояние по тяхната амортизирана стойност при прилагането на метода на ефективната лихва, намалена с признатата натрупана обезценка за очаквани кредитни загуби (коректив). Лихвеният доход по тях се измерва и признава на база метода на ефективната лихва (*Приложение № 2.8.1*). Той се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на позицията *приходи от лихви*.

Кредитите и авансите, които първоначално са възникнали в банката, се признават при фактическото отпускане на паричните средства или предоставяне на друг финансов или нефинансов актив на кредитополучателите, като първоначално се оценяват по справедлива стойност, която обичайно е равна на стойността на предоставените парични средства и/или други активи.

Придобитите кредити и аванси от страна на банката се признават при получаване в значителна степен на всички ползи и рискове, като първоначално се оценяват по стойността на заплатеното възнаграждение или определената справедлива стойност на прехвърления актив, ако тя е различна.

2.11.1.3.2. Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Банката класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* дългови и капиталови ценни книжа. Справедливата им стойност се определя чрез прилагането на различни оценъчни модели, допустими от МСФО 13: котиран пазарни цени, коригирани пазарни цени или модели, базирани на дисконтирани парични потоци.

Банката класифицира и оценява последващо в групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* даден дългов финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата на този инструмент.

Банката може да избере неотменимо да класифицира даден капиталов финансов актив към групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* при неговото първоначално признаване, ако той отговаря на определението за капиталов инструмент по смисъла на МСС 32 и намерението е за дългосрочно държане, със специфични бизнес цели. Такава класификация се прави на ниво отделен инструмент.

Нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на дълговите и капиталови ценните книжа, класифицирани в групата на финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават директно в отделен компонент на собствения капитал в отчета за промените в собствения капитал (*резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*) през друг всеобхватен доход, докато финансовият актив бъде продаден или бъде определен като обезценен. Тогава за: а) дълговите ценни книжа - натрупаните печалби или загуби, включени в предходни периоди в собствения капитал, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за отчетния период (в печалбата или загубата за годината) по статията *“нетен доход от търговски операции”*, и б) капиталовите ценни книжа – натрупаните печалби и загуби не се рециклират през текущата печалба или загуба, а се прехвърлят директно към неразпределена печалба.

Дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход подлежат на обезценка за кредитни загуби, на месечна база. Провизията за обезценка (коректив) очаквани кредитни загуби се представят в отчета за текущата печалба или загуба и другия всеобхватен доход в статията *разход за обезценка на финансови активи* и като коректив спрямо *резерва по финансови активи*, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в отчета за собствения капитал. Капиталовите инструменти не подлежат на обезценка.

През периода на държане на дългови ценни книжа, класифицирани като по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, банката признава приходи от лихви по метода на ефективния лихвен процент (*Приложение № 2.8.1*).

Дивидентите по капиталови ценни книжа, класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават и отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия *„други доходи от дейността, нетно”*, към момента, когато се установи, че банката е придобила правото върху тези дивиденди.

2.11.1.3.3. Финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата

Банката класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата* инструменти, които са държани за търговия, както и финансови активи, определени при първоначалното им признаване като такива по справедлива стойност през печалбата или загубата, или финансови активи, които задължително се изисква да бъдат оценявани по справедлива стойност съгласно МСФО 9. Финансовите активи се класифицират като държани за търговия, ако са придобити с цел продажба или повторно придобиване в кратък срок. Деривативите, също се класифицират като държани за търговия, освен ако не са определени като ефективни хеджингови инструменти.

Ръководството определя даден инструмент при първоначалното му признаване като такъв по справедлива стойност през печалбата или загубата единствено и само, ако по този начин ще се елиминира или значително намали счетоводно несъответствие, което би се получило при признаването на печалби и загуби от различната база на оценяване на определени активи и пасиви, които има корелационна връзка на оценките. Определянето става на ниво отделен инструмент.

Банката няма практика да инвестира във финансови активи с цел печалби от пазарни флуктуации и маржове.

2.11.1.4. Прекласификация на финансови активи

Банката не прекласифицира финансовите си активи след първоначалното им признаване, освен при изключителни обстоятелства, свързани с промяна в бизнес модела за управление им. Прекласификация на финансови активи се прилага перспективно, считано от датата на настъпване на промяната, която е породила като:

а) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в друг всеобхватен доход. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

б) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в печалбата или загубата.

в) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по амортизирана стойност, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за неговата „намерена” амортизирана стойност. Кумулативната печалба или загуба, натрупана в друг всеобхватен доход, се изписва от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) и се коригира за сметка на справедливата стойност на финансовия актив към датата на прекласификацията. Финансовият актив се оценява на датата на прекласификацията все едно винаги е бил отчитан по амортизирана стойност като корекцията засяга друг всеобхватен доход, но не засяга текущата печалба или загуба. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

г) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по справедлива стойност през печалба или загубата, този актив продължава да се оценява по справедлива стойност. Натрупаната печалба или загуба в друг всеобхватен доход се рециклира от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) в текущата печалбата или загуба.

2.11.1.5. Споразумения за репо сделки

Банката сключва договори с ценни книжа по силата на споразумения за обратна продажба/покупка на идентични книжа на предварително определена бъдеща дата по определена фиксирана цена (репо-споразумения). Закупените книжа, подлежащи на обратна продажба (обратно репо) на определена бъдеща дата не се признават в отчета за финансовото състояние. Изплатените суми се отчитат като вземания по репо-споразумения с клиенти и/или банки, обезпечени със съответните ценни книжа. Разликата между закупната цена и цената за обратна продажба се третира като лихва и се начислява за периода на споразумението, като се прилага методът на ефективния лихвен процент.

Ценните книжа, продадени по споразумения за обратно откупуване (репо), продължават да се отчитат в отчета за финансовото състояние като активи по справедлива стойност в печалбата и загубата или като активи на разположение за продажба. Получените суми от продажбата се отчитат

като задължения по репо-сделки. Разликата между продажната цена и тази на обратната покупка се третира като разход за лихва и се начислява за периода на споразумението на база на метода на ефикасната лихва.

2.11.1.6. Отписване на финансови активи

Финансовите активи се отписват от отчета за финансовото състояние на банката, когато: а) договорните права за получаване на парични средства (потоци) от тези активи са изтекли; или б) договорните права са прехвърлени от банката или тя ги държи, но е поела задължение да прехвърли получените от нея парични потоци на трето лице без съществена забава (така нар. pass-through” споразумение). Даден трансфер се счита, че води до отписване когато: а) банката е прехвърлила по същество съществената част от рисковете и ползите от актива на получателя, или б) тя нито е прехвърлила, нито е задържала съществена част от рисковете и ползите, но тя, обаче, е прехвърлила контрола върху актива. Приема се, че банката е прехвърлила контрола само ако получателят има практическата възможност да се разпорежда свободно и без всякакви ограничения и продава актива на трети несвързани лица.

Ако банката продължава да държи съществената част от рисковете и ползите асоциирани със собствеността на даден трансфериран финансов актив, или е запазила контрола, тя продължава да признава актива в отчета за финансовото състояние до степента, до която тя е въввлечена в инструмента, но признава и съответното асоциирано задължение (пасив) за получените средства. И двете, и активът и пасивът се оценяват на база и метод, които да отразяват по най-адекватен начин правата и задълженията, които са останали за банката. Ако продължаващото участие е под формата на гаранция върху прехвърления актив, то се оценява съгласно политиката за финансови гаранции, а ако е под формата на пут или кол опции – по тяхната справедлива стойност.

2.11.1.6.1 Модифициране поради съществена промяна в сроковете и условията

Банката модифицира финансовия актив, когато сроковете и условията биват предоговорени до степен, при която може да се твърди, че на практика се касае за нов актив, а разликата се отчита като печалба или загуба от отписване, доколкото загубата от обезценка не е вече записана. Новосъздадените активи се класифицират като Фаза 1 за целите на изчисление на очаквана кредитна загуба (ECL). Когато модифицирането на финансов актив, доведе до отписване на съществуващия финансов актив и последващо признаване на модифицирания финансов актив, модифицирания актив се счита за нов.

При оценката дали да се отпише даден актив, банката отчита и следните допълнителни фактори: промяна във валутата на кредита, промяна в контрагента, дали промяната е такава, че инструментът вече няма да отговаря на критерия за SPPI тестове (плащания по главница и лихва).

2.11.1.7. Обезценка на финансови активи

Подход на очакваните кредитни загуби

Подходът на очакваните кредитни загуби се базира на концепцията, че определят и отчитат кредитната загуба за финансовите инструменти към всяка отчетна дата в размер, равен на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, ако кредитният риск на този финансов инструмент се е увеличил значително след първоначалното признаване. Ако към отчетната дата кредитният риск на финансов

инструмент не се е увеличил значително след първоначалното признаване, предприятието оценява коректив за загуби за този финансов инструмент в размер, равен на очакваните кредитни загуби за 12 месеца. За целта банката е разработила свой комплекс от критерии за установяване на наличие на увеличен кредитен риск. 12-месечната очаквана загуба представлява частта от очакваната кредитна загуба за цял живот, която би възникнала в резултат на събития на неизпълнение, свързани със съответния инструмент и които е възможно да се случат в рамките на 12-месечен период от датата на баланса. Както очакваните кредитни загуби за целия живот на финансовия актив, така и 12-месечните, се изчисляват на индивидуална или колективна база, в зависимост от спецификата на всеки портфейл от финансови инструменти.

За целите на прилагане изискванията за обезценка на финансови активи, банката е приела *Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очаквани кредитни загуби*, която политика представлява рамката от принципи, критерии, правила и подходи за определяне на очаквани кредитни загуби. Банката прилага индивидуален модел и колективен модел за определяне на обезценката, съобразен с особеностите на съответния тип финансов инструмент и неговите рискови характеристики, разработени на база установения с МСФО 9 общ подход. Анализът на промените в кредитното качество на финансовите активи спрямо първоначалното им признаване определя рисковата им класификация в три основни фази, както и последващото признаване на обезценка:

➤ Фаза 1 (редовни експозиции) – класифицират се финансови инструменти без индикация за увеличение на кредитния риск спрямо първоначалната оценка. Банката признава 12-месечна обезценка за очаквани кредитни загуби за финансови активи, класифицирани във Фаза 1. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху брутната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 2 (експозиции с нарушено обслужване) – класифицират се финансови инструменти със значимо увеличение на кредитния риск, но без обективни доказателства за настъпила фактическа обезценка / основания за понасени загуби (експозицията не е в неизпълнение). Банката признава обезценка за очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 2. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху брутната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 3 (експозиции с кредитна обезценка) – класифицират се финансови инструменти не само със значимо увеличение на кредитния риск, но и с обективни доказателства за наличие на реално настъпила обезценка (експозиции за които е налице „неизпълнение“). Банката признава обезценка за кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 3. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва, но върху нетната балансова стойност на инструмента, т.е. след приспадане на коректива за обезценка за кредитни загуби.

➤ Закупен или първоначално създаден финансов актив с кредитна обезценка – отчита се по справедлива стойност към дата на първоначално признаване. Лихвеният приход се признава съгласно коригирания за кредитни загуби ефективен лихвен процент. Банката признава допълнителна обезценка (възстановяване) за очаквани кредитни загуби по тези инструменти доколкото те са предизвикани от последваща промяна в преценката за тях.

За финансови активи, относно които банката няма обосновани очаквания за цялостно или частично възстановяване на сумата по откритото салдо по тях, брутната им балансова стойност се намалява, като това се третира като частично отписване на актива.

Очакваната кредитна загуба на даден финансов инструмент се установява като разлика между договорните парични потоци, и всички парични потоци, които банката очаква да получи,

дисконтирани с доближение до първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

Признаването на обезценката за очаквани кредитни загуби се извършва на три етапа.

Когато след първоначалното признаване на актива не е настъпило съществено увеличение на кредитния риск, корективът за обезценка се базира на очакваната кредитна загуба, която възниква в резултат на събития по неизпълнение възможни за проявление през следващите 12 месеца (12-месечна очаквана кредитна загуба).

За експозиции, за които е налице значително повишение на кредитния риск от първоначалното признаване, провизия за обезценка се признава по отношение на кредитната загуба, очаквана през целия оставащ срок на експозицията, независимо от момента на възникване на неизпълнението (очаквана кредитна загуба за целия срок на инструмента). Поради това оценката на кредитния риск и установяване на значителна промяната в него спрямо периода на първоначално отпускане, представляват ключов момент при определянето и изчислението на обезценката за кредитни загуби. Така изменението на провизията (коректива) за обезценка за кредитни загуби отразява не нивото на кредитен риск изобщо, а относителната му промяна към датата на отчета, като оценката е свързана с множество допускания и предположения.

Когато в последващи периоди кредитното качество на финансовия инструмент се подобри, така че повече не е налице завишен кредитен риск спрямо първоначалното признаване на актива, провизията (корективът) за обезценка се коригира така, че той отново да отразява очакваните кредитни загуби за 12 месеца.

Приетите от банката критерии за значително увеличение на кредитния риск и риска от неизпълнение по видове финансови активи са оповестени в *Приложение № 2.25.1.2*.

Основните рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби на ниво тип финансов инструмент включват:

- Експозиция при неизпълнение (EAD) – приблизителна оценка на размера на експозицията към бъдещия момент на неизпълнение, вземайки предвид всички бъдещи промени в експозицията след отчетната дата на баланса, плащанията на главница и лихва, бъдещи тегления по кредитни ангажименти и начислената лихва по неизвършени плащания;
- Вероятност от неизпълнение (PD) – приблизителна оценка на вероятността даден контрагент да не изпълни договорните клаузи, свързани с изплащане на дълга за определен времеви хоризонт;
- Загуба при неизпълнение (LGD) – приблизителна оценка на загубата в случай, че настъпи събитие на неизпълнение към определен момент. Тя се измерва чрез разликата между дължимите договорни парични потоци и тези които кредиторът би очаквал да получи, включително от реализирането на обезпечение;
- Ликвидационна стойност (LV) - най-добрата приблизителна оценка на банката за възстановимата стойност на обезпечението към датата на оценка, предвид пазарните условия при сценарий, в който банката веднага започне процедура по принудително изпълнение (нетен паричен поток от незабавна продажба към датата на оценката);
- Дисконтов фактор - е фактор за намиране на настоящите стойности на очакваните парични потоци по кредитните улеснения. При определянето на настоящата стойност на очакваните парични

потоци банката използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла ѝ, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2023 год.

- Исторически зависимости на компоненти от модела и определени макро-икономически показатели за отчитане на влиянието на прогнозите за бъдещето развитие на икономиката върху качеството на кредитния си портфейл.

През 2023 г. банката запазва своя модел за очаквана кредитна загуба, като прилага регресионен анализ за анализ и измерване на корелации между определен брой изследвани макроикономически показатели (посочени по-долу) и тяхното влияние върху кредитното качество на финансови инструменти, на които се калкулира очаквани кредитни загуби. На база на тези зависимости и официално приети прогнози на Европейската комисия, Банката моделира бъдещия им ефект върху очакваната кредитна загуба (PD).

Такива макроикономически прогнозни показатели са: индекси на потребителските цени; коефициент на безработица; брутен вътрешен продукт; индекс на цените на жилища; среден доход на глава от населението и др.

Елементите при определяне на очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти са обобщени както следва:

- Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:
$$ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$$
- Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:
$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$
- Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:
$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} - LV(Coll)$$

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по финансовите инструменти се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „нетна загуба за обезценка на финансови активи”. Всяко възстановяване на обезценка по кредитни загуби също се отразява за сметка на коректива и текущата печалба или загуба за периода на възстановяване.

За финансови активи по амортизирана стойност натрупаният коректив намалява брутната балансова стойност на инструмента в отчета за финансовото състояние. За дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. Тъй като тези активи се представят по справедливата им стойност в отчета за финансовото състояние, чистото изменение в справедливата стойност се представя в собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) през друг всеобхватен доход, вкл. и ефектът от обезценката.

При последващо отписване на инструмента, натрупаният коректив се признава в печалбата или загубата за периода.

Оценка на обезпеченията

С цел да намали съществено своя кредитен риск по отношение на финансовите активи, банката изисква от своите клиенти обезпечения. Те са под различна форма – парични средства, ипотека върху недвижими имоти и други обезпечения.

За целите на изчислението на очакваните кредитни загуби се определя справедливата стойност на обезпеченията по съответния финансов инструмент, при първоначалното изчисление, и след това – веднъж годишно. В самата формула справедливата стойност допълнително се коригира с комплекс от коефициенти, чрез които се отчитат рисковете по реализацията и стойността на парите във времето. Методите и моделите за определяне на справедливата стойност са: метода на пазарните аналози, метод на капитализиране на бъдещите парични приходи и метод на осъвременена производствената стойност. Доколкото е възможно, банката използва пазарни данни за оценяване на финансовите активи, държани като обезпечение. Други финансови активи, на които пазарната стойност не може да се определи, се оценяват с помощта на модели. Нефинансовите обезпечения, като недвижими имоти, се признават въз основа на оценките, предоставени от независими оценители. В случаите на жилищни имоти за клиенти граждани и малък бизнес, банката прилага годишна индексация на база на публична статистическа информация на НСИ за изменението на цените по градове и региони. Индексацията при жилищни имоти се прилага само, когато изменението в цените не индикира годишен спад по-голям от 10%.

Банката е запазила своята политика от предходни години относно придобиването на обезпечения срещу дълг. Към датата на придобиване се определя дали даденият актив ще се използва във вътрешнооперативната дейност или ще се държи за продажба. В зависимост от конкретните намерения той се класифицира или към собствените имоти и други материални дълготрайни активи, или към инвестиционните имоти, респ. към други активи придобити от обезпечения.

Обичайно оценката на обезпеченията, вкл. на активите, придобити срещу дълг подлежат на годишна оценка от независими външни оценители, а през периода на две такива оценки – на задължителен вътрешен преглед от оценителите на банката.

2.11.2. Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал

Финансовите пасиви на банката включват: задължения към банки и клиенти по привлечени депозити, привлечени средства по договори за кредит и други договори, задължения по лизинг и други текущи задължения.

Банката класифицира своите задължения, дълговите инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови пасиви или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договор със съответния контрагент относно тези инструменти. Банката определя класификацията на финансовите си пасиви в момента на тяхното възникване. Всички финансови пасиви, притежавани от банката са класифицирани като финансови пасиви, последващо оценявани по амортизирана стойност.

Разликите възникващи от промени в собствения кредитен риск за финансови инструменти, определени за отчитане по справедлива стойност в печалбата или загубата се отчитат в резерв от

финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, без последващо рекласифициране в отчета за печалбата и загубата, и другия всеобхватен доход.

Първоначално те се признават в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизирана стойност по метода на ефективната лихва.

Разходите за лихви се отчитат текущо в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) систематично за периода на инструмента.

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението по тях се уреди, отмени или насрещната страна загуби правото си на упражняване.

2.11.3. Нетирание на финансови активи и финансови пасиви

Финансовите активи и пасиви се нетират и нетната сума се представя в отчета за финансовото състояние на банката само в случаите, когато е налице законно основание признатите суми да се нетират, както и когато съществува намерението те да бъдат уредени на нетна база или реализирането на активите и уреждането на пасивите да бъде извършено едновременно.

2.11.4. Финансови гаранции и неусвоени ангажменти

Условните задължения са задължения възникнали в резултат на минали събития, съществуването на които може да се потвърди само от настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат напълно контролирани от банката или не е вероятно да се появи необходимост от изходящ поток от ресурси за погасяване на задължението. Банката предоставя в хода на обичайната си дейност банкови гаранции с характер на заместител на кредит, гаранции за добро изпълнение, тръжни, митнически гаранции, акредитиви на своите клиенти. Тя ги третира като условни ангажменти до настъпване на събитие, което води до възникване на реално задължение за нея да направи плащане към контрагент на нейния клиент, в чиято полза е издадена съответната гаранция. Такова събитие е предявяване към банката за плащане на поетия ангажмент.

Финансовите гаранции се признават първоначално (към състава на *проvizии*) по справедлива стойност, която представлява получената такса (премия). Последващо, задължението на банката по всяка финансова гаранция се измерва с по-високата сума от двете: а) първоначално признатата стойност минус амортизираната част от нея, призната в печалбата или загубата, и б) обезценката за очаквани кредитни загуби (съгласно МСФО 9).

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажменти се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статията „*нетна загуба за обезценка на финансови активи*”, а корективът на очакваните кредитни загуби се представя като провизия в отчета за финансовото състояние.

Таксата, събирана за издавани банкови гаранции се амортизира на линейна база за периода на гаранциите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход към статията „*приходи от такси и комисионни*”.

Неусвоените кредитни ангажменти (улеснения) и акредитивите са ангажменти, при които

за период от време, банката се е задължила да осигури на своя клиент кредит по предварително договорени условия.

Номиналната стойност на финансовите гаранции, неусвоените кредитните ангажименти (където кредитът е договорен на пазарни условия) и акредитивите не се признава и отчитат в отчета за финансовото състояние. Тази стойност, заедно с признатите загуби се оповестява в приложенията към финансовия отчет (*Приложение № 31*).

2.11.5. Деривативни инструменти

Банката няма деривативни инструменти към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г.

2.12. Лизинг

На началната дата на лизинга, която е по-ранната от двете дати - датата на лизинговото споразумение или датата на ангажирането на страните с основните условия на лизинговия договор, банката прави анализ и оценка дали даден договор представлява или съдържа елементи на лизинг. Даден договор представлява или съдържа лизинг, ако по силата на него се прехвърлят срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

Прехвърляне на контрол върху използването на актива е налице, когато банката в качеството ѝ на клиент едновременно получава:

- правото да ръководи използването на определения актив – да определя по какъв начин и с каква цел да използва актива през срока на ползването му;
- правото да получи по същество пряко или не пряко всички икономически ползи от употребата на актива през срока на ползването му – чрез използване, държане или преотдаване на лизинг на актива.

2.12.1.1. Банката като лизингополучател

Банката прилага изискванията на МСФО 16 за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингодател и за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингополучател, с изключение на договорите за ползване на софтуерни лицензи за целите на банковата дейност, лизингови договори със срок под 12 месеца и лизингови договори с ниска стойност на ползвания актив, които се признават директно като текущи разходи в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на база линеен метод за периода на лизинга.

Банката не се е възползвала от практическата целесъобразна мярка на МСФО 16, която позволява на лизингополучателя за всеки клас идентифициран актив да не отделя нелизинговите от лизинговите компоненти, а вместо това да отчита всеки лизингов компонент и свързаните с него нелизингови компоненти като отделен лизингов компонент. За договори, които съдържат лизинг на един или повече лизингови и нелизингови компоненти, банката прилага политика да разпределя възнаграждението по договори, които съдържат лизингови и нелизингови компоненти, на база относителните единични цени на лизинговите компоненти и съвкупната единична цена на нелизинговите компоненти.

Първоначално признаване

Банката признава актив „право на ползване” и „задължение по лизинг” в отчета за финансовото състояние на датата на стартиране на лизинговите договори (датата, на която основният актив е на разположение за ползване от страна на банката-лизингополучател).

Активи „право на ползване“

Активът с право на ползване се отчита първоначално по цена на придобиване, която включва сумата на първоначалната оценка на пасива по лизинга, първоначалните преки разходи, разходите за демонтаж, преместване и възстановяване, както и извършени предишни плащания минус суми за предоставени стимули.

При последващо оценяване на актива с право на ползване се прилагат изискванията на МСС 16 като се използва модела по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и начислените обезценки. Банката амортизира актива „право на ползване” за по-краткият период от полезния живот и срока на лизинговия договор. Ако собствеността върху актива се прехвърля по силата на лизинговия договор до края на срока на договора, тя го амортизира за полезния му живот.

Всички корекции на задължението за лизинг коригират и актива с право на ползване, а ако той е напълно амортизиран – се отчитат като текущ разход в текущата печалба или загуба.

Активите „право на ползване” се тестват за обезценка в съответствие с МСС 36 Обезценка на активи, като се прилага политика за определяне и отчитане на обезценката, аналогична на тази при имотите и оборудването (дълготрайните материални активи). Възстановимата стойност на активите „право на ползване” е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се определят като разлика между възстановимата и балансовата стойност (когато възстановимата стойност е по-ниска от балансовата), и се представят в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като други административно-оперативни разходи.

Активите „право на ползване” са представят към “имоти, оборудване и активи с право на ползване” в отчета за финансовото състояние, а тяхната амортизация – към разходи за амортизация в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Задължение по лизинг

Задължение по лизинг се признава първоначално по настоящата стойност на лизинговите плащания, които не са изплатени към тази дата. Те включват:

- фиксирани плащания (включително фиксирани по същество лизингови плащания), намалени с подлежащите на получаване лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти първоначално оценени, използвайки индексите или процентите на датата на стартиране на лизинга;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че банката-лизингополучател ще ползва тази опция;
- плащания на санкции за прекратяване на лизинговите договори, ако в срока на лизинговия договор е отразено упражняването на опция за прекратяването на договора от страна на банката-лизингополучател;

- сумите, които банката очаква да плати на лизингодателите като гаранции за остатъчна стойност.

Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекси или проценти, а са свързани с изпълнение или с използването на основния актив, не се включват в оценката на задължението по лизинг и в актива „право на ползване“. Те се признават като текущ разход в периода, в който настъпи събитието или обстоятелството, довело до тези плащания и се включват към други административно-оперативни разходи, в печалбата и загубата за годината.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциален лихвен процент на банката, която тя би плащала в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда. Банката прилага като диференциален лихвен процент лихвените проценти по срочни депозити съгласно лихвения си бюлетин, съответстващи на сроковете и на видовете контрагенти по лизинговите договори.

Лизинговите плащания (вноски) съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница). Финансовите разходи се начисляват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на банката през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение, като се представят като „разход за лихва“.

Задълженията по лизинг се представя в отчета за финансово състояние в статията “други пасиви”.

Банката оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по задълженията по лизинг;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;
- преоценява балансовата стойност на задълженията по лизинг, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор;
- гаранциите за остатъчна стойност се преразглеждат и коригират, ако е необходимо към края на всеки отчетен период.

Банката преоценява задълженията си по лизинг (при което извършва и кореспондиращи записвания към съответните активи „право на ползване“), когато:

- има промяна в срока на лизинга или е възникнало събитие или обстоятелство, което е довело до промяна в оценката на опцията за закупуване, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с коригиран дисконтов процент;
- има промяна в плащанията за лизинг, произтичаща от промяна в индекс или процент или има промяна в сумите, които се очаква да бъдат дължими по гаранции за остатъчна стойност, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с непроменения (оригиналния) дисконтов процент (освен когато промяната в лизинговите плащания, произтича от промяна в плаващите лихвени проценти, в този случай се използва коригиран дисконтов процент, който отразява промените в лихвения процент);

- лизинговият договор е изменен и това изменение не е отразено като отделен лизинг, в този случай задължението по лизинг се преизчислява като се базира на срока на променения лизингов договор, дисконтирайки променените лизингови плащания с коригиран дисконтов процент към датата на влизане в сила на изменението.

Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори по които основният актив е с по-ниска стойност

Банката прилага освобождаването по реда на МСФО 16 от изискването за признаване на актив „право на ползване“ и задължение по лизинг за лизинговите си договори на активи на ниска стойност, представляващи наем на АТМ, които банката счита, че са на ниска стойност като нови и се използват самостоятелно в банката, без да са зависими и тясно свързани с други активи.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с ниска стойност се признават директно като текущ разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

2.12.1.2. Банката като лизингодател

Банката класифицира всеки от своите лизингови договори като договор за оперативен или договор за финансов лизинг. Когато с договора за лизинг се прехвърлят по същество всички съществени рискове и стопански изгоди от собствеността върху основния актив, той се класифицира като договор за финансов лизинг, всички останали договори се класифицират като договори за оперативен лизинг.

Когато банката е междинен лизингодател, тя отчита основния лизинг и договорът за преотдаване като два отделни договора. Договорът за преотдаване се класифицира като финансов или оперативен в зависимост от актива „право на ползване“, възникнал по основния договор.

Оперативен лизинг

Приходите от наем от оперативните лизинги се признават от банката на линейна база за периода на лизинговия договор. Първоначалните преки разходи, извършени във връзка с постигането на оперативния лизинг, се прибавят към балансовата стойност на основния актив и се признават като разход през срока на лизинговия договор на линейна база.

Основният актив, предмет на лизинговия договор, остава и се представя в отчета за финансовото състояние на банката.

Финансов лизинг

Банката признава и представя активите, държани по силата на договор за финансов лизинг, в своя отчет за финансово състояние под формата на лизингово вземане, чиято сума е равна на нетната инвестиция в лизинговия договор. Лизинговите вземания са представени в отчета за финансово състояние на банката към статията Предоставени кредити и аванси на клиенти.

Банката признава финансов доход (лихва по лизинг) през срока на лизинговия договор по модела на постоянна периодична норма на възвръщаемост от нетната си инвестиция в лизинга.

Лихвените приходи се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи на база ефективен лихвен процент.

Когато договорът съдържа лизингов и нелизингови компоненти банката прилага МСФО 15, за да разпреди общото възнаграждение по договора между отделните компоненти.

2.13. Имоти, оборудване и активи с право на ползване

2.13.1. Имоти и оборудване

Имотите и оборудването (дълготрайните материални активи) на банката са представени във финансовия отчет по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначалното си придобиване имотите и оборудването се оценяват по цена на придобиване, която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

Банката е определила стойностен праг от 150 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се третира като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от банката подход за последваща балансова оценка на имотите и оборудването е модела на себестойността по МСС 16 – цената на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Методи на амортизация

Банката използва линеен метод на амортизация на имоти и оборудване. Ползният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване и е както следва:

	години	%
▪ Сгради	65	1,5
▪ Машины, компютърна техника и оборудване	6,7-7	15-50
▪ Инвентар	6,7	15
▪ Автомобили	4	25
▪ Подобрения на наети помещения - за срока на наемния договор		

Определеният срок на годност на оборудването се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира проспективно.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са

направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини, съоръжения и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части или на преустройство и реконструкция, се капитализират към стойността на съответния актив и се преразглежда остатъчния му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от стойността на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имоти и оборудване в отчета за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в отчета за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имоти и оборудване е по-високата от двете: справедливата стойност без разходите за продажба или стойността в употреба. За определянето на стойността в употреба на активите, бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината), по статия „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Имотите и оборудването се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат – при прехвърляне на контрола към получателя на актива.

Печалбите или загубите от продажба на активи се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност в отчета за финансовото състояние на актива към датата на продажбата. Печалбите и загубите от продажба се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

2.13.2. Активи с право на ползване

Активите с право на ползване се представят заедно с имоти и оборудване в отчета за финансовото състояние като прилаганата счетоводна политика е оповестена в *Приложение 2.12.1.1*. Банката използва линеен метод на амортизация на активите с право на ползване до живота на лизинговия договор.

2.14. Инвестиционни имоти

Банката третира като инвестиционни имоти, притежавани от нея недвижими имоти, които представляват сгради и части от сгради, отдавани под наем, земи, принадлежащи към отдаваните под наем сгради и такива, придобивани и държани с трайна инвестиционна цел.

Банката придобива имоти, които са служили и като обезпечение по необслужвани кредити, като ги класифицира като инвестиционни, когато нейното намерение е да ги отдава дългосрочно под наем или заради очаквано в бъдеще нарастване на стойността на имота, поради определени негови качества и предимства.

Първоначално оценяване

Инвестиционните имоти първоначално се оценяват по цена на придобиване. Цената на придобиване на закупен инвестиционен имот включва неговата покупна цена и всички разходи, които могат пряко да бъдат отнесени към актива - професионални хонорари, комисионни за брокери, данъци по придобиване на имота и др. В първоначалната оценка се включват всички трайно прикрепени дълготрайни материални активи и други активи, без които инвестиционният имот не би могъл да осъществява предназначението си. Цената на придобиване на инвестиционните имоти, придобити като обезпечение по необслужвани кредити обичайно е цената определена на публичната продан или договорената между двете страни цена.

Последващо оценяване

Инвестиционните имоти са представени в отчета за финансовото състояние по историческа цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Последващите разходи, свързани с инвестиционен имот, се отразяват като увеличение на балансовата му стойност, когато водят до увеличаване на очакваните икономически изгоди спрямо първоначално определените. Всички други последващи разходи по поддръжката на имота се признават като текущи разходи за периода, през който са направени.

Методи на амортизация

Банката използва *линеен метод на амортизация* на сградите, включени в групата на инвестиционните имоти. Полезният живот по сградите, компоненти на инвестиционните имоти е в рамките на диапазона от 25-65 години. Земята не се амортизира.

Трансфери от и към групата “инвестиционните имоти” се прави когато има промяна в употребата на даден имот.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на инвестиционните имоти в отчета за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в отчета за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя.

Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към статията “*други доходи от дейността, нетно*” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

2.15. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Методи на амортизация

В банката се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот по групи активи, както следва:

	Години	%
▪ Програмни продукти	5,10	20-10
▪ Лицензии	6,7	15

Обезценка на активи

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията “*други доходи от дейността, нетно*”.

2.16. Нетекущи активи държани за продажба

Нефинансови активи се класифицират като държани за продажба, ако тяхната балансова стойност ще бъде възстановена чрез продажба, а не чрез продължаваща употреба в дейността на банката. Тези активи, обичайно, са били първоначално приети от банката като обезпечения и се придобиват в следствие от нея в резултат на замяна “дълг срещу собственост” от кредитополучатели, които не обслужват своите задължения съгласно договорните условия по кредита.

Нетекущи активи, класифицирани в тази група, са налични за незабавна продажба в тяхното настоящо състояние. Те се класифицират в тази категория само тогава, когато ръководството на банката има ясни намерения и приоритети да извърши продажбата в обозримо бъдеще (до 1 година) като за целта са и започнати процедури по активно търсене на купувачи.

Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба, се представят в отчета за финансовото състояние отделно и се оценяват по по-ниската от балансовата стойност (първоначално, цена на придобиване) и справедливата им стойност, намалена с преките очаквани разходи по продажбата. Признатата обезценка се представя към статията „*други административно-оперативни разходи*” в отчета за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Активите от тази класификационна група не се амортизират.

2.17. Активи, придобити от обезпечения

Активи, представляващи имоти и оборудване, придобити срещу дълг под формата на пълно или частично удовлетворение по даден кредит, първоначално се оценяват по цена на придобиване, включваща разходите по сделката.

След първоначалното си признаване, тези активи се оценяват по по-ниската от: тяхната балансова стойност или нетната им продажна цена.

Активите, придобити от обезпечения се представят в отчета за финансовото състояние към позицията „други активи” (Приложение № 23). Печалбите или загубите, свързани с реализацията на тези активи се представят в отчета за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „други доходи от дейността, нетно”.

2.18. Инвестиции в дъщерни дружества

Дългосрочните инвестиции, представляващи акции или дялове в дъщерни дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, вкл. преките разходи по придобиване на инвестицията, намалена с натрупаната обезценка.

Притежаваните от банката инвестиции в дъщерни дружества подлежат на преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия „други административно-оперативни разходи”.

При покупка (вкл. при издаване на акции/увеличаване на дялове) на и продажба на инвестиции в дъщерни дружества се прилага “датата на сключване” на сделката, с изключение на инвестиции в еднолични дружества, където се прилага „датата на уреждане” в случаите на значителни несигурности за намеренията на едноличния собственик относно бъдещите плащания на невнесените вноски (срещу регистрирани дялове или записани акции).

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от съответния конкретен тип инвестиции. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия „други доходи от дейността, нетно”.

2.19. Провизии

Провизии се признават, когато банката има настоящо конструктивно или правно задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно че уреждането на това задължение е свързано с изтичане на ресурси. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството към датата на отчета за финансовото състояние за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение. Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен.

2.20. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения със служителите в банката се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналят е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет банката прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите за самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено социално и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Доходи при прекратяване

Основно задължение на банката като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ), фонд "Гарантиране вземания на работниците и служителите" (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски са регламентирани в Кодекса за социално осигуряване (КСО), както и в Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Към банката няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от банката вноски по плановите с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Съгласно Кодекса на труда банката в качеството ѝ на работодател е задължена да изплаща на персонала си обезщетение в размер на брутното трудово възнаграждение на съответния служител за два месеца при прекратяване на трудовото правоотношение с него поради пенсиониране. В случай, че служителят е придобил в банката или в същата група предприятия десет години трудов стаж през последните двадесет години, обезщетението е в размер на брутното трудово възнаграждение за шест месеца. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като: а) разходите за текущ

и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, в статията „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет банката назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните й задължения към персонала за обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиращи в България, където функционира и самата банка.

Доходи при напускане

Съгласно разпоредбите на трудовото и осигурително законодателство в България, банката като работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор на служители, преди пенсиониране, определени видове обезщетения.

Банката признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, вкл. и на база публично анонсиран план, (напр. за реструктуриране), да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите в случаите на доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.21. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на банката са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2023 г. е 10 % (2022 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на банката към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспадат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху

счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Към 31.12.2023 г. отсрочените данъци върху печалбата на банката са оценени при ставка, валидна и за 2022 г., която е в размер на 10% (31.12.2022 г.: 10%).

2.22. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти за целите на отчета за паричните потоци се състоят от парични средства в брой, по разплащателни сметки в други банки, предоставени депозити на други банки - на виждане и/или с оригинален срок до 3 месеца, както и салда по сметките с Централната банка, които са свободни от всякакви ограничения.

2.23. Акционерен капитал и резерви

Банката е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на банката. Акционерите отговарят за задълженията на банката до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност.

Акционерният капитал представлява неподлежащия на разпределение капитал на банката и е представен по номиналната стойност на издадените акции.

Банката е задължена да формира **Фонд Резервен (законов резерв)**, съгласно изискванията на Търговския закон от разпределение на печалбата (*Приложение 29*).

Резервът от финансови активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от разликата между балансовата стойност на финансовите активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и техните справедливи стойности към датата на извършване на преоценката.

Преоценъчният резерв се прехвърля към текущите печалби и загуби в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, когато финансовите активи се продадат или при наличие на трайни и продължителни обезценки. От 1 януари 2018 г. преоценъчният резерв на капиталовите инструменти при тяхното отписване не се рециклира в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в текущия резултат за периода.

Дивиденди върху обикновените акции се признава като задължение и се намалява за сметка на натрупаните печалби, когато има решение на Общото събрание на акционерите.

2.24. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на банката се оценяват и представят на повтаряща се база и/или само се оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са:

а) за целите на оценката и представянето по справедлива стойност във финансовия отчет:

- ✓ *финансови активи* – ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход;

б) за целите на оповестяването по справедлива стойност във финансовия отчет:

- ✓ *финансови инструменти* – отчитани по амортизирана стойност, съгласно МСФО 9: ценни книжа по амортизирана стойност; вземания от банки, предоставени кредити и аванси на клиенти; задължения към банки и задължения към клиенти;
- ✓ *нефинансови активи* – инвестиционните имоти; активи държани за продажба.

Също така банката определя справедлива стойност и на получаваните от нея обезпечения.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които банката задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

В банката са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви.

Банката прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. – да минимизира използването на ненаблюдаема информация.

Тя използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котирувани пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци.

При наличие на активен пазар, банката използва директни котирувани (некоригирани) цени за определяне на справедливата стойност на съответния финансов инструмент.

В случаите, когато пазарът за даден финансов инструмент не е активен, банката установява

справедливата стойност, използвайки определена техника за оценка. Техниките за оценка включват използване на скорошни преки сделки между информирани, съгласни страни (ако има такива), справка с текущата справедлива стойност на други инструменти, които са сходни по същество, дисконтирани парични потоци и модели с цени на опции. Избраната техника за оценка използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за банката оценки, включва всички фактори, които участниците в пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методологии за ценообразуване на финансови инструменти. Данните за техниките за оценка разумно представят пазарните очаквания и измервания за факторите на риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Банката проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от явни текущи пазарни трансакции със същия инструмент или основани на други налични явни пазарни данни.

Справедливите стойности отразяват кредитния риск на инструмента и включват корекции за отчитане на кредитния риск на банката и на отсрещната страна при необходимост. Оценка на справедливата стойност, получена от модели, се коригира според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела, до степента, в която според банката трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяване на сделка.

Определянето на справедливата стойност на нефинансови активи се прилага периодично (ежегодно). При определяне на справедливата стойност на инвестиционните имоти за целите на оповестяване във финансовия отчет, банката използва експертната на външни независими лицензирани оценители. Изборът на оценители се прави на база следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и съответните отговорни лица на банката. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от банката. Справедливата стойност на активите, държани за продажба е договорената продажна цена между банката и съответния купувач.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирувани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Банката прилага справедлива стойност и от трите нива на йерархията.

За активите и пасивите, които се оценяват по справедлива стойност във финансовите отчети на повтаряема база, банката прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, банката групира съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на съответното йерархично ниво на справедливата стойност (*Приложение № 2.25.2.1 и Приложение № 2.25.2.2*).

2.25. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на банката. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

При изготвянето на финансовите отчети на банката, нейното ръководство е необходимо да направи множество преценки, приблизителни оценки и допускания, които пряко оказват ефект върху стойностите на отчетените приходи, разходи, активи и пасиви, респ. на показатели в приложените оповестявания, вкл. на условните пасиви. Несигурностите, свързани с тези допускания и преценки могат да доведат до съществени корекции в балансовите стойности на засегнатите активи и пасиви.

Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени по-долу както следва:

2.25.1. Очаквани кредитни загуби

2.25.1.1. Определяне на очаквани кредитни загуби за финансови активи с нисък кредитен риск

За инструменти с нисък кредитен риск се приемат такива, за които рискът от неизпълнение е нисък, способността на контрагента да изпълнява договорните си задължения в краткосрочен план е стабилна, негативни промени в дългосрочен план на икономическите условия е малко вероятно да променят способността за изплащане на задълженията. За вземанията от банки и дълговите инструменти, отчитани по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, банката приема към отчетната дата, че вероятността от настъпване на неизпълнение е малко вероятна, поради което определя за тях 12 месечни кредитни загуби. В случай, че в последващи отчетни периоди критериите за нисък кредитен риск престанат да бъдат изпълнени, банката извършва анализ по отношение на промяната в кредитния риск спрямо първоначалното признаване, за да прецени необходимостта от определяне на обезценка за загуби за целия срок на инструмента. Определянето на инструментите като такива с нисък кредитен риск изисква преценка. При формирането на тази преценка, банката използва цялата разумна и аргументирана и уместна информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия.

2.25.1.2. Определяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансовите активи е област, която изисква съществени предположения за бъдещите икономически условия и поведение на контрагентите, клиентите и длъжниците (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби). За прилагането на тези предположения ръководството на банката прави редица важни преценки, като:

- определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск;

- избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби;
- формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби;
- установяване и оценка за взаимовръзката между историческите проценти на неизпълнение и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тях в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби.

Банката е разработила цялостна Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очакваните кредитни загуби по финансови инструменти, вкл. модели и конкретни техники, допускания и установени взаимовръзки между използваните във формулите величини, съгласно МСФО 9. Тя класифицира рисковите си активи в три рискови фази в зависимост от промените в кредитния риск след първоначалното признаване на актива и съответно оценява очакваните кредитни загуби на база 12-месечната вероятност от неизпълнение, ако няма промяна на кредитното качество (фаза 1) и на база на вероятността от неизпълнение за целия срок на инструмента (фаза 2 и фаза 3), при наличие на значително увеличение на кредитния риск. При определяне доколко значително е увеличен кредитният риск спрямо първоначалното признаване на актива банката използва цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия.

Загубата при неизпълнение е преценка за вредите, които би претърпяла банката при настъпване на събитие по неизпълнение и се базира на разликата между договорните парични потоци и паричните потоци, които тя очаква реално да получи, включително от обезпечения и други кредитни улеснения. Съществена е преценка, която се прави при определянето на времето и размера на очакваните парични потоци по периоди, включително при определяне на стойността на обезпечението и факторите, които влияят на сумите на паричните потоци. Ръководството формира своите преценки на база исторически опит от загуби за активи, на които е присъщ кредитен риск и видовете обстоятелства, водещи до обезценка, сходни с онези в текущия портфейл, за да дефинира бъдещите парични потоци. Допълнително, при определяне размера на очакваните кредитни загуби банката използва и прогнозна информация относно очакваните промени в бъдеще на определени макроикономически условия и показатели, и предположения за регресионни връзки как промените в тези показатели биха повлияли върху вероятността от неизпълнение.

Изчисленията на банката на очакваните кредитни загуби са резултат от комплексни модели, съдържащи набор от основополагащи допускания за избор на съответни входящи променливи и техните взаимовръзки. Елементите на моделите за очаквани кредитни загуби, които предполагат съществени допускания и преценки, са:

- Възприетите критерии за оценка дали е налице значително увеличение на кредитния риск и тяхното конкретно приложение, особено базиращите се на качествени характеристики;
- Сегрегацията на отделните финансови инструменти на отделни портфейли за целите на колективната обезценка;
- Разработването на самия модел на очаквани кредитни загуби, вкл. изборът и прилагането на конкретни формули и данни;

➤ Конкретното обвързване и усредняване на показателите за вероятностите на неизпълнение спрямо отделните вътрешни рисково групи (портфейли) от експозиции или индивидуални експозиции;

➤ Определянето на регресионните връзки между определени макроикономически сценарии и съответните показатели, като БВП, безработица, хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПЦ), индекс на цените на жилища и общ доход на глава от населението (ОДГН) и ефектът им върху PD, LGD и EAD, както и върху промените в стойностите на обезпеченията;

➤ Избор на прогнозни макроикономически показатели за участие във формулите за изчисление на очакваните кредитни загуби;

2.25.1.2.1. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с вземания от банки

Банката прилага общия подход установен от МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с вземанията от банки. Възприет е рейтинговият модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво отделен финансов инструмент-контрагент). Промяната в оценката на кредитния риск на финансовия инструмент е измервана чрез комплекс от критерии.

Банката обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на банките-контрагенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. Банката е усъвършенствала модела си в частта за финансови инструменти без присъдена кредитна оценка от Moody's, Fitch и Standard & Poor's. При тях се взима предвид и наличието на кредитната оценка на друга призната организация АВКО (БАКР за българските банки и др.). Това се извършва при спазване на изискванията съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1799 на комисията от 7 октомври 2016 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на съотнасянето на кредитните оценки на агенциите за външна кредитна оценка за кредитния риск в съответствие с член 136, параграф 1 и член 136, параграф 3 от Регламент (ЕС) 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета. В предходни години финансовите инструменти без такъв кредитен рейтинг се оценяваха в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията. При липса на кредитна оценка от АВКО се присъжда кредитното качество в следната последователност - първо на компанията - майка (когато има такава), а в останалите случаи се прилага експертна оценка от компетентното рисково звено на база индивидуален анализ и преглед на външна кредитна оценка на институции от същата юрисдикция, опериращи в същия икономически сектор със сходни финансови и риск показатели и сходен бизнес модел. За финансови инструменти, при които не е възможно да се определи кредитен рейтинг се използва PD за категория SG базирана на публичната информация на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's. Финансовите инструменти с определен външен кредитен рейтинг на банката-контрагент като „инвестиционен” се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби. През 2023 г. Банката въведе нов момент в Политика за обезценка на промени в кредитно качество, определяне на очаквани кредитни загуби, съгласно МСФО 9 и категоризиране на рисковите експозиции, съгласно Регламент(ЕС)№575/2013, а именно при спад в рамките на една година с повече от две степени на официалните външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody's, Standard & Poor's, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция

за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.), в резултат на което финансовия инструмент получи под инвестиционен рейтинг, може да бъде самостоятелен индикатор за завишен кредитен риск и за категоризиране във Фаза 2 или Фаза 3.

Приетите от банката критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водещ до вероятно евентуално неизпълнение; обявяване в несъстоятелност на банката-контрагент; и б) *допълнителен критерии* (активиращи се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официалния външен кредитен рейтинг на банката-контрагент спрямо първоначалния рейтинг, присъден от съответните международни рейтингови агенции.

Банката използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се разглеждат и претеглят различни сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по вземания от банки (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на вземания от банки за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

2.25.1.2.2. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени кредити и аванси на клиенти

Банката прилага общия подход на МСФО 9 за определянето на очакваните кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти на база вътрешно разработени политики, правила, модели и техники за изчисление. Ежемесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити за оценка на рисковите експозиции, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти.

Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално (експозиция и/или свързана група експозиции) и колективно ниво (подпортфейли). При изчисленията и анализите се вземат предвид наличието или отсъствието на обективни индикатори за значително нарастване (намаление) на кредитния риск и риска от неизпълнение. Такива индикатори са тези събития, които са възникнали след първоначалното признаване на експозицията и които оказват влияние върху очакваните бъдещи парични потоци по експозицията. Банката текущо наблюдава основно следните индикатори, за да оцени промяната в кредитния риск, като използва вътрешна и външна информация, а именно: дни просрочие, наличие на мерки по реструктуриране, анализ на финансови показатели на кредитополучателя, взаимоотношения с банката, наличие на задлъжнялост в други банки, наличие на запори, наличие на репутационен риск и т.н. През 2023 г. банката не е променила

набора си от критерии за оценка на промяната на кредитния риск, а по-скоро се е фокусирала върху повишаване на ефективността на управлението на риска и ранното индикиране на промените в поведението и обслужването от страна на клиентите. Банката следи представянето на клиентите независимо от сектора, в който те оперират и без предефинирана тежест върху оценката на риска на тези сектори. През 2023 г. банката продължи задълбочения прегледа на качеството на количествените критерии за кредитен риск, в това число наблюдаваше тенденции за влошаване на финансовите показатели в междинните финансови отчети на компаниите.

Приетите от банката критерии за измерване наличието на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на финансовия инструмент, са свързани със спецификата на продукта, респ. характеристиките на обособения подпортфейл при използване на достъпна, аргументирана и разумна информация. Приетите критерии от банката са обособени в две групи: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; мерки по реструктуриране и финансови показатели (където е приложимо) и б) *допълнителни критерии*: започнато принудително събиране от други контрагенти на кредитополучателя или от държавата; открита процедура за обявяване в несъстоятелност или ликвидация; наличие на съществена промяна в основни показатели и коефициенти за финансов анализ; установено просрочие по експозиции на кредитополучателя в други институции над 90 дни; неизпълнение на задължения за постигане на определени финансови показатели, съгласно първоначално одобрение на предоставения кредит. Банката не е променила набора от критериите си за завишен кредитен риск. Определянето на очакваните кредитни загуби по рисковите експозиции се извършва на колективна основа (на ниво подпортфейл с общи рискови характеристики) за кредитите, класифицирани във Фаза 1 и Фаза 2. Основните критерии при сегментирането на подпортфейлите за целите на колективната обезценка включват: съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; вътрешна клиентска сегментация, определена в зависимост от размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; начин на погасяване и вид обезпеченост; размер на обща експозиция на един клиент.

Кредитните експозиции, класифицирани във Фаза 3 се оценяват на индивидуална основа.

Основните рискови параметри при приложението на модела за определяне на очакваните кредитни загуби включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – експозицията при неизпълнение е приблизителна оценка на експозицията при бъдеща дата на неизпълнение, като се вземат предвид и се отчетат очакваните промени в експозицията след отчетната дата, включително погасявания на главница и лихви, усвоени суми и начислени лихви от пропуснати плащания;

➤ Дисконтов фактор - при определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци банката използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла й, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2023 год.

➤ Вероятност от неизпълнение (PD):

Определяне на 12 месечно PD

За определяне на 12 месечното PD при колективно оценявани експозиции във Фаза 1 за всеки отделен подпортфейл, банката поддържа историческа информация на коефициенти за миграцията на кредитните експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 към Фаза 3. Стойността на 12 месечното PD се

определя на ниво подпортфейл въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност за период, който обхваща 6 години.

Определяне на PD за целия живот на кредита (Lifetime PD).

За определяне на PD за целия живот при колективно оценявани експозиции във Фаза 2 за всеки отделен кредитен подпортфейл, банката извършва линейна екстраполация на 12 месечно PD на степен среден остатъчен матуритет за съответния подпортфейл.

При овърдрафтите и кредитните карти банката определя PDLifetime на база на направен анализ и предишен опит по отношение на средния остатъчен живот на кредитите в тези подпортфейли. За овърдрафтите и кредитните карти банката е приела, че този срок е 1080 дни.

За експозиции във Фаза 3 стойността на PD за целия живот на кредита е приета за 100%.

➤ Загуба при неизпълнение (LGD)

Параметърът LGD при кредитните експозиции се определя на индивидуално ниво, като отчита ефекта на полученото обезпечение, както и очакваните парични потоци, договорени с кредитополучателя по извънсъдебно споразумение, където е приложимо. За определяне стойността на LGD банката определя реализируемата стойност на обезпечението, за каквато приема неговата ликвидационна стойност.

➤ Макроикономически прогнозни показатели

За отразяване ефекта на икономическите прогнози при определянето на очакваните кредитни загуби, банката извършва допълнителна корекция за тригодишен период на изчислените исторически показатели за вероятност от неизпълнение (12 месечно PD и PD за целия живот на кредита). Това се постига чрез отчитане ефекта от влиянието на определени макроикономически показатели, за които е установена връзка и е изследвана регресионна зависимост с индикатора за неизпълнение.

Основните макроикономически показатели, включени в модела за обезценка на предоставените кредити на клиенти, са както следва:

- Индекси на потребителските цени (Harmonised Index of Consumer Prices)
- Коефициент на безработица (Unemployment rate)
- Брутен вътрешен продукт (GDP)

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по предоставени кредити и аванси на клиенти (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансов инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PDLifetime * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PDLifetime * LGD$$

2.25.1.2.2. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени кредити и аванси на клиенти

Банката прилага общия подход на МСФО 9 за определянето на очакваните кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти на база вътрешно разработени политики, правила, модели и техники за изчисление. Ежемесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити за оценка на рисковите експозиции, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти.

Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално (експозиция и/или свързана група експозиции) и колективно ниво (подпортфейли). При изчисленията и анализите се вземат предвид наличието или отсъствието на обективни индикатори за значително нарастване (намаление) на кредитния риск и риска от неизпълнение. Такива индикатори са тези събития, които са възникнали след първоначалното признаване на експозицията и които оказват влияние върху очакваните бъдещи парични потоци по експозицията. Банката текущо наблюдава основно следните индикатори, за да оцени промяната в кредитния риск, като използва вътрешна и външна информация, а именно: дни просрочие, наличие на мерки по реструктуриране, анализ на финансови показатели на кредитополучателя, взаимоотношения с банката, наличие на задължнялост в други банки, наличие на запори, наличие на репутационен риск и т.н. През 2023 г. банката продължи задълбочения прегледа на качеството на количествените критерии за кредитен риск, в това число наблюдаваше тенденции за влошаване на финансовите показатели в междинните финансови отчети на компаниите.

Приетите от банката критерии за измерване наличието на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на финансовия инструмент, са свързани със спецификата на продукта, респ. характеристиките на обособения подпортфейл при използване на достъпна, аргументирана и разумна информация. Приетите критерии от банката са обособени в две групи: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; мерки по реструктуриране и финансови показатели (където е приложимо) и б) *допълнителни критерии*: започнато принудително събиране от други контрагенти на кредитополучателя или от държавата; открита процедура за обявяване в несъстоятелност или ликвидация; наличие на съществена промяна в основни показатели и коефициенти за финансов анализ; установено просрочие по експозиции на кредитополучателя в други институции над 90 дни; неизпълнение на задължения за постигане на определени финансови показатели, съгласно първоначално одобрение на предоставения кредит.

Определянето на очакваните кредитни загуби по рисковите експозиции се извършва на колективна основа (на ниво подпортфейл с общи рискови характеристики) за кредитите, класифицирани във Фаза 1 и Фаза 2. Основните критерии при сегментирането на подпортфейлите за целите на колективната обезценка включват: съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; вътрешна клиентска сегментация, определена в зависимост от размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; начин на погасяване и вид обезпеченост; размер на обща експозиция на един клиент.

Кредитните експозиции, класифицирани във Фаза 3 се оценяват на индивидуална основа.

Основните рискови параметри при приложението на модела за определяне на очакваните кредитни загуби включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – експозицията при неизпълнение е приблизителна оценка на експозицията при бъдеща дата на неизпълнение, като се вземат предвид и се отчетат очакваните промени в експозицията след отчетната дата, включително погасявания на главница и лихви, усвоени суми и начислени лихви от пропуснати плащания;

➤ Дисконтов фактор - при определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци банката използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла ѝ, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2023 год.

➤ Вероятност от неизпълнение (PD):

Определяне на 12 месечно PD

За определяне на 12 месечното PD при колективно оценявани експозиции във Фаза 1 за всеки отделен подпортфейл, банката поддържа историческа информация на коефициенти за миграцията на кредитните експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 към Фаза 3. Стойността на 12 месечното PD се определя на ниво подпортфейл въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност за период, който обхваща 6 години.

Определяне на PD за целия живот на кредита (Lifetime PD).

За определяне на PD за целия живот при колективно оценявани експозиции във Фаза 2 за всеки отделен кредитен подпортфейл, банката извършва линейна екстраполация на 12 месечно PD на степен среден остатъчен матуритет за съответния подпортфейл.

При овърдрафтите и кредитните карти банката определя PDlifetime на база на направен анализ и предишен опит по отношение на средния остатъчен живот на кредитите в тези подпортфейли. За овърдрафтите и кредитните карти банката е приела, че този срок е 1080 дни.

За експозиции във Фаза 3 стойността на PD за целия живот на кредита е приета за 100%.

➤ Загуба при неизпълнение (LGD)

Параметърът LGD при колективно обезценяваните кредитни експозиции във Фаза 1 и Фаза 2 е определен на база историческа информация, включваща всички кредити, които имат поне веднъж първоначална дата на неизпълнение. Анализът изследва размерът на събраните суми, считано от първата дата на неизпълнение на кредитната сделка, като са изключени периодите в които кредита не е в статус неизпълнение. Параметърът се изчислява като съотношение между нетна настояща стойност на входящите парични потоци по кредити в неизпълнение от датата на първото неизпълнение. Във входящите парични потоци се включват погашения по главници, лихви, такси, реализация на обезпечение и разходи по изпълнение. Входящите парични потоци се дисконтират с ефективния лихвен процент по всяка кредитна сделка към датата на неизпълнение. LGD параметърът се определя за всеки подпортфейл.

Параметърът LGD при кредитните експозиции във Фаза 3 се определя на индивидуално ниво, като отчита ефекта на полученото обезпечение, както и очакваните парични потоци, договорени с кредитополучателя по извънсъдебно споразумение, където е приложимо. За определяне стойността на LGD банката определя реализируемата стойност на обезпечението, за

каквато приема неговата ликвидационна стойност.

➤ Макроикономически прогнозни показатели

За отразяване ефекта на икономическите прогнози при определянето на очакваните кредитни загуби, банката извършва допълнителна корекция за тригодишен период на изчислените исторически показатели за вероятност от неизпълнение (12 месечно PD и PD за целия живот на кредита). Това се постига чрез отчитане ефекта от влиянието на определени макроикономически показатели, за които е установена връзка и е изследвана регресионна зависимост с индикатора за неизпълнение.

Основните макроикономически показатели, включени в модела за обезценка на предоставените кредити на клиенти, са както следва:

- Индекси на потребителските цени (Harmonised Index of Consumer Prices)
- Коефициент на безработица (Unemployment rate)
- Брутен вътрешен продукт (GDP)

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по предоставени кредити и аванси на клиенти (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансов инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} - LV(Coll)$$

Към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г. банката няма закупени експозиции, които са закупени първоначално обезценени и са в неизпълнение (POCI – purchased originally credit impaired).

През 2023г. Банката актуализира политиката за определяне на очакваната кредитна загуба поотделно за обезпечената и необезпечената част от експозицията през 2023 год..

2.25.1.2.3. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по амортизирана стойност

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност. Възприет е рейтингов модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво финансов инструмент-контрагент). Промяната в кредитния риск на финансовия инструмент се измерва чрез комплекс критерии, приети от банката.

Банката обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на

съответните емитенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. През 2021 банката е усъвършенствала модела си в частта за финансови инструменти без присъдена кредитна оценка от Moody's, Fitch и Standard & Poor's. При тях се взима предвид и наличието на кредитната оценка на друга призната организация АВКО (БАКР за българските банки и др.). Това се извършва при спазване на изискванията съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1799 на комисията от 7 октомври 2016 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на съотнасянето на кредитните оценки на агенциите за външна кредитна оценка за кредитния риск в съответствие с член 136, параграф 1 и член 136, параграф 3 от Регламент (ЕС) 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета. В предходни години финансовите инструменти без такъв кредитен рейтинг се оценяваха в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията. От 2023 година при липса на кредитна оценка от АВКО се присъжда кредитното качество в следната последователност - първо на компанията майката (когато има такава), а в останалите случаи се прилага експертна оценка от компетентното рисково звено на база индивидуален анализ и преглед на външна кредитна оценка на институции от същата юрисдикция, опериращи в същия икономически сектор със сходни финансови и риск показатели и сходен бизнес модел. За финансови инструменти, при които не е възможно да се определи кредитен рейтинг се използва PD за категория SG базирана на публичната информация на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's.

Когато дадени инструменти са с определен външен кредитен рейтинг на емитента като „инвестиционен“, се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби. За тези с кредитен рейтинг по-нисък от инвестиционния се извършват допълнителни анализи, свързани с емитента на финансовия инструмент, характеристиките на финансовия инструмент, процеса на търговия на финансовия инструмент и други индикатори за наблюдение. През 2023 г. Банката въведе нов момент в Политика за обезценка на промени в кредитно качество, определяне на очаквани кредитни загуби, съгласно МСФО 9 и категоризиране на рисковите експозиции, съгласно Регламент(ЕС)№575/2013, а именно при спад в рамките на една година с повече от две степени на официалните външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody's, Standard & Poor's, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.), в резултат на което финансовия инструмент получи под инвестиционен рейтинг, може да бъде самостоятелен индикатор за завишен кредитен риск и за категоризиране във Фаза 2 или Фаза 3.

Приетите от банката критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водеща до вероятно неизпълнение и/или предлагане на нов или реструктуриран дълг или нов пакет от ценни книжа, които намаляват първоначалното задължение; обявяване в несъстоятелност на емитента; промяна в условията за плащане на договорно споразумение, наложено от суверена, водещо до намаляване на финансовото задължение и б) *допълнителен критерий* (активиращ се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официални външни кредитни рейтинги на емитента, присъдени от международни рейтингови агенции.

Банката използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). Коефициентът на възстановяване (Recovery Rates) при дългови финансови инструменти отразява степента, до която могат да бъдат възстановени главницата и начислената лихва по дългов инструмент в неизпълнение. Процентът на възстановяване позволява да се направи прогноза за загубата, която би възникнала в случай на неизпълнение, изчислена като 1 минус процент на възстановяване. За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се преценяват възможните сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции – дългови ценни книжа (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = PD * LGD * EAD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на съответната дългова ценна книга - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и

за експозиции по дългови ценни книжа с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PDLifetime * LGD$$

Същността на модела се основава на транзакционна матрица на рейтингите и на макроикономически времеви серии. Рейтингите са изградени на база макроикономически профил, финансов профил и качествени показатели. Макроикономически времеви серии включват показатели като безработица и спред спрямо безрискова доходност. Моделът е валидиран, чрез извършване на backtesting, изчисляване на коефициент на точност, стабилност на модела и др.

2.25.1.2.4. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Подходът, моделирането и рисковите параметри при определянето на очаквани кредитни загуби са аналогични на тези оповестени в Приложение № 2.25.1.2.3.

2.25.1.2.5. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с Други финансови активи

Банката прилага общият подход при определянето на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи.

2.25.1.2.6. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажменти

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставените финансови гаранции, акредитиви на клиенти и неусвоени ангажменти. Възприет е модел за оценка, идентичен на прилагания модел при предоставените кредити. При определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с неусвоените ангажменти се използва кредитен конверсионен фактор, изчислен на база вътрешна историческа информация, обхващаща период от десет години.

В банката ежемесечно се извършва преглед на издадените гаранции и акредитиви, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти след датата на издаването им.

Банката е приела стойност на LGD равно на нула, на база исторически петгодишен анализ за наблюдение на несъщественост на сумите на предявени и платени гаранции и акредитиви.

2.25.2. Определяне на справедлива стойност

2.25.2.1. Определяне на справедлива стойност на финансови инструменти

а) финансови инструменти, оценявани по справедлива стойност във финансовия отчет

Притежаваните от банката ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, представляващи: а) дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (корпоративни облигации и държавни ценни книжа) и б) корпоративни акции или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) се оценяват и представят в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Възприетата от банката политика на оценяване предвижда определяне на средна цена между котировки „купува“ и „продава“ за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като се елиминират най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

б) финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет

Банката категоризира финансовите инструменти, които се оценяват по амортизирана стойност във финансовия отчет, но за които се изисква оповестяване на справедливата стойност в следните категории: *парични средства и вземания от Централната банка; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа по амортизирана стойност; други финансови активи, задължения към банки, задължения към клиенти, други финансови пасиви.*

Банката определя справедливата стойност на тези групи финансови активи и пасиви, като са използвани следните техники и предположения:

Парични средства и вземания от Централната банка

Тази позиция включва парични средства в брой и наличности по разплащателни сметки в БНБ, включително минимални задължителни резерви.

Справедливата стойност *на паричните средства в брой* съвпада изцяло с тяхната балансова и номинална стойност. За тази позиция, банката класифицира справедливата ѝ стойност в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност.

Справедливата стойност *на наличностите по разплащателни сметки в БНБ, включително минималните задължителни резерви* е близка или съвпада с балансовата (амортизираната) им стойност. Банката класифицира тези позиции в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Вземания от банки

Вземанията от банки включват междубанкови депозити и ностро сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до 3 месеца*, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над 3 месеца* е определена чрез метода на дисконтираните парични потоци при прилагане

на осреднени актуални лихвени проценти, котиран на паричния пазар за инструменти с подобен риск и матуритет.

Банката класифицира *вземанията от банки* в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Предоставените кредити и аванси на клиенти са представени нетно, след приспадане на начислената обезценка. Определянето на справедливата стойност на *кредитите и аванси на клиенти* се базира на оценъчни модели, като техники на дисконтирани парични потоци и е класифицирана от банката в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Входящите данни за оценъчните техники включват очаквани парични потоци за живота на кредита и осреднени лихвени нива за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ. За кредити, класифицирани като загуба, банката признава за справедлива стойност дисконтираната балансова стойност на кредита.

Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност

Справедливата стойност на *ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност*, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати, се базира на осреднени пазарни котировки на активен пазар и е класифицирана в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност. Тя е определена от банката като средна цена между котировки „купува” и „продава” за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като са елиминирани най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

Други финансови активи

Другите финансови активи основно включват вземания по договор за наем и разплащания по картови транзакции.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови активи* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към банки

Задълженията към банки включват получени депозити и привлечени средства под формата на кредити.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до 3 месеца*, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над 3 месеца* се базира на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти, котиран на паричния пазар за инструменти с подобен риск, валута и матуритет.

За тези активи банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към клиенти

Задълженията към клиенти включват привлечени средства от физически, юридически лица

и общини под формата на срочни депозити и разплащателни сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет до 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност. Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет над 3 месеца е изчислена чрез използване на техниката на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ.

За тези задължения банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Други финансови пасиви

Другите финансови пасиви основно включват преводи за изпълнение, гаранции по договор за цесии и акредитиви, задължения по лизинг и начисления по приблизителни оценки.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови пасиви* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Таблицата по-долу представя балансовете и справедливите стойности на финансовите инструменти, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности.

Към 31.12.2023 г.				Справедлива стойност			
Приложение	Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност							
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	-	68,476	68,476	-	-	68,476
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност							
Парични средства и вземания от Централната банка	12	303,979	-	303,979	27,081	277,114	304,195
Вземания от банки	13	39,195	-	39,195	-	39,195	39,195
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	1,024,745	-	1,024,745	-	1,034,008	1,034,008
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	123,476	-	123,476	73,819	-	73,819
Други финансови активи	23	1,966	-	1,966	-	1,966	1,966
Общо		1,493,361	68,476	1,561,837	169,376	316,309	1,521,659
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност							
Задължения към банки	24	3,004	-	3,004	-	3,004	3,004
Задължения към клиенти	25	1,433,305	-	1,433,305	-	1,434,517	1,434,517
Други финансови пасиви*	28	7,844	-	7,844	-	5,785	5,785
Общо		1,444,153	-	1,444,153	-	5,785	1,443,306

Към 31.12.2022 г.				Справедлива стойност			
Приложение	Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност							
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	84,161	84,161	84,161	-	-	84,161
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност							
Парични средства и вземания от Централната банка	12	368,221	368,221	28,103	340,118	-	368,221
Вземания от банки	13	43,889	43,889	-	43,889	-	43,889
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	913,558	913,558	-	-	925,329	925,329
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	76,722	76,722	73,819	-	-	73,819
Други финансови активи	23	1,800	1,800	-	-	1,800	1,800
Общо		1,404,190	1,488,351	186,083	384,007	927,129	1,497,219
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност							
Задължения към банки	24	4,997	4,997	-	4,997	-	4,997
Задължения към клиенти	25	1,394,326	1,394,326	-	1,394,539	-	1,394,539
Други финансови пасиви*	28	9,495	9,495	-	-	5,785*	5,785*
Общо		1,408,818	1,408,818	-	1,399,536	5,785	1,405,321

*Справедливата стойност на другите финансови пасиви не включва задълженията по финансов лизинг съгл. МСФО 16.

2.25.2.2. Определяне на справедливата стойност на нефинансови активи

а) справедлива стойност на активи, държани за продажба

Справедливата стойност на активите, държани за продажба е определена от банката на база очаквана продажна цена на съответните активи, за които съществува висока степен на сигурност, че те ще бъдат реализирани в краткосрочен период (до 1 година). Активите за продажба са категоризирани в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

б) справедлива стойност на инвестиционни имоти

Справедливата стойност на инвестиционните имоти е изчислена със съдействието на външни за банката, независими лицензирани оценители. Категоризирана е като справедлива стойност от Ниво 3 на база входящите данни за използваната техника за оценяване. Определената справедлива стойност представлява сумата на претеглените стойности в резултат на прилагането на отделни методи за оценка. Използвани са следните техники и методи на оценка: пазарен подход, приходен подход и разходен подход. Значимите ненаблюдаеми входящи данни при определянето на справедливата стойност на инвестиционните имоти включват: разходи за стопанисване на имота, определен като процент от brutния му годишен приход; норма на възвръщаемост на приходите от имота; коригиращи коефициенти по отношение на аналогични пазарни сделки.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на нефинансовите активи, класифицирани в ниво 3 от йерархията на справедливите стойности:

Нефинансови активи	Приложение	Балансова стойност	Справедлива стойност	Балансова стойност	Справедлива стойност
		31.12.2023 BGN '000	Ниво 3 31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000	Ниво 3 31.12.2022 BGN '000
Инвестиционни имоти	18	1,140	5,775	5,568	7,609
Активи държани за продажба	21	-	72	22	72
Общо		1,140	5,847	5,590	7,681

2.25.3. Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема или преустановяване дейността на дружеството, в което е инвестирано; отчитане на загуби за по-продължителен период от време, както и отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен капитал.

Тестовите и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, включително осигуряване на позиции на българския пазар, очакванията за бъдещи продажби и пр.

В резултат на направените изчисления през 2023 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на инвестициите в дъщерни предприятия (2022 г.: няма).

2.25.4. Актюерски изчисления

За определянето на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани актюерски тип изчисления, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които ръководството е приело за разумни и адекватни за банката (*Приложение № 28*).

2.25.5. Лизинг

2.25.5.1. Определяне дали даден договор съдържа лизинг или лизингови елементи

При идентифициране и класифициране на лизинг или на лизингов елемент в даден договор, банката преценява дали договорът съдържа идентифициран актив и дали по силата на него се прехвърля правото на контрол над използването на същия актив за съответния по договора срок. Банката е идентифицирала договорите за наем на офисни помещения като съдържащи елементи на лизинг. Банката получава всички икономически изгоди от ползването на помещенията и определя начина, времето, мястото и степента на експлоатация на офисите.

2.25.5.2. Определяне на срока на лизингови договори с опции за подновяване и прекратяване - като лизингополучател

Банката определя срока на лизинга като неотменимий период на лизинга, заедно с а) периодите, по отношение, на които съществува опция за удължаване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че банката ще упражни тази опция и б) периодите, по отношение, на които съществува опция за прекратяване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че банката няма да упражни тази опция.

При определянето на срока на лизинговите договори, ръководството на банката взема предвид всички факти и обстоятелства, които създават икономически стимули за упражняване на опция за удължаване или за не упражняване на опция за прекратяване като значителни подобрения на основния актив, разходи, свързани с прекратяване на лизинговия договор като разходи за договаряне, преместване и определяне на друг актив, съответстващ на нуждите на банката, значението на основния актив за дейността на дружеството. Опциите за удължаване (или периодите, след опцията за прекратяване) се включват в срока на лизинга само, ако е достатъчно сигурно да бъдат удължени (или да не бъдат прекратени). Оценката на опциите се преразглежда, ако настъпи съществено събитие или съществена промяна в обстоятелствата, които да са под дискрецията на банката и същевременно да окажат влияние върху оценката.

След датата на стартиране на лизинга банката прави повторна оценка на срока на договора, при настъпване на важно събитие или съществено изменение в обстоятелствата, което е под нейния контрол и засяга това доколкото е достатъчно сигурно, че банката ще упражни опция, която не е била отразена при определяне на срока или няма да упражни опция, която преди това е била отразена при определяне на срока на договора.

Опциите за прекратяване на договора са включени като част от срока на лизинга, когато банката притежава разумна степен на сигурност, че няма да упражнява тези опции.

2.25.5.3. Тълкуване на неустойка при определяне на срока на договорите за лизинг

Банката отчита няколко договори (отменяеми), в които няма специфично определен срок на лизинга, като срокът продължава докато която и да е от страните – лизингополучател и лизингодател не заяви неговото прекратяване. В някои от договорите има включен и период в който следва да се заяви прекратяването – например не повече от три месеца и съответно договорът може да не изисква нито една от страните да заплаща суми при прекратяването, както и договори с опция за многократно предоговаряне – които включват първоначален период и неопределен брой предоговаряния, след края на първоначалния период, освен ако не се прекрати, от която и да е от страните. За тези два типа договори банката прилага презумпцията за по-широк смисъл на думата санкция, извън обхвата на описаните в договора такива, като се позовава на разумно обосновани икономически стимули или фактори, имащи възпиращ характер и играещ роля на санкция (като например: значителни разходи по намирането на алтернативен основен актив, съществени разходи по преместване и реалокиране, същественото значението на основния актив за дейността на банката). Целта на банката в тези два типа договори е срокът на лизинга да отговаря на неговата реалистична преценка за използването на основния актив.

2.25.5.4. Определяне на диференциален лихвен процент на договори за лизинг, в които

банката е лизингополучател

В случаите, в които банката е лизингополучател и не може непосредствено от договорите да определи лихвения процент, необходим ѝ за дисконтиране на задълженията по лизинг, то използва диференциалния лихвен процент, който би плащала в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда.

2.25.5.5. Преглед за индикатори за обезценка на активите „право на ползване“

Към датата на всеки отчет ръководството на банката извършва преглед за обезценка на активите „право на ползване“. Ако са налице индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност то последната се изписва до възстановимата стойност на активите.

Банката е направила преглед и е установила, че няма налице индикатори за обезценка към 31.12.2022 г.

2.26. Доверени активи на отговорно пазене

Банката съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Такива активи не се признават в отчета за финансовото състояние, защото банката не притежава контрол върху тях.

3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В хода на обичайната си стопанска дейност банката е изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: кредитен риск, пазарен риск (включващ лихвен и валутен риск) и ликвиден риск. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите на прогнозиране на финансовите пазари и за постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на банката. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на банковите услуги и видовете продукти и на привлечените от нея средства на клиенти, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от нея инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Банката управлява своите търговски операции според вида риск и на базата на различните категории притежавани търговски инструменти.

Структура за управление на рисковете

Основните звена, които са отговорни пряко за управление на рисковете в банката са следните:

Надзорен съвет – извършва общ надзор върху управлението на рисковете в това число, изпълняващ и функциите на комитет по риска;

Управителен съвет – отговаря за общият подход за управление на рисковете и одобрява стратегиите и принципите за управление на рисковете;

Комитет за управление на активите и пасивите – анализира текущото състояние на активите и пасивите на банката, наблюдава рисковете свързани с управление на ликвидността,

пазарен, лихвен и валутен риск на банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити;

Кредитен комитет и Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби – осъществява текущ анализ на кредитните сделки от гледна точка на управление на кредитния риск;

Комисия за оценка на рискови събития - взема решения за окончателно регистриране на настъпили събития, извършва оценка на загубите, анализира регистрираните данни;

Изпълнителни директори – осъществяват оперативен контрол на всички банкови операции от гледна точка спазване и текущо поддържане на определените лимити за конкретните видове риск.

Централната банка осъществява допълнителен надзор върху управлението на рисковете в банката чрез изискване на периодични отчети и последващ контрол по спазването на нормативно определените максимални нива за експозиция към определени видове рискове.

Измерване и управление на основните рискове

Ръководството на банката е приело различни вътрешни правила и методики за измерване на рисковете, които са основани на статистически модели и/или на емпирични наблюдения, анализи и преценки, базирани и на резултатите от исторически опит за тенденции и взаимовръзки между различни фактори и условия.

Контролът и управлението на рисковете е структуриран основно на базата на лимити по видове операции. Тези лимити рефлектират върху стратегията на банката и пазарната ѝ позиция, както и нивото на конкретния риск, който банката определя като приемлив за нейните операции.

Периодично се изготвят отчети за конкретните видове риск за извършване на последващ анализ и евентуална корекция на определените вече лимити по отделни видове операции и сделки.

3.1.Кредитен риск

Кредитен риск е рискът, при който клиентите/контрагентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на банката суми в предвидения срок.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

Вземания от банки

Банката управлява кредитния риск по отношение на банките-контрагенти чрез приемане на инвестиционна бенчмарк рамка, която определя лимити по отношение на експозициите в тях. Лимитите се формират посредством комплексна оценка, базирана на: 1) официални външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody's, Standard & Poor's, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.); 2) периодичен финансов анализ за състоянието на банката на базата на одитирани годишни отчети; 3) резултати от извършени стрес тестове от регулатори, теста за качеството на активите; 4) друга публична информация.

Предоставени кредити на клиенти

Рисковата експозиция на кредитния портфейл се управлява чрез редовен анализ на способността на кредитополучателите да спазват задълженията си по плащане на дължимите главници и лихви и чрез механизмите на определяне на подходящи кредитни ограничения. Кредитният риск се намалява частично и чрез изискване и получаване на различни видове обезпечения.

Процесът по наблюдение и преглед на качеството на кредитния портфейл е дефиниран в Инструкция за провеждане на периодичен (тримесечен) мониторинг в банката. Този мониторинг има за цел да установи дали са налице изменения в дейността и статуса на бизнес клиентите и доколко се спазват заложените изисквания при одобрението на сделката. Прегледът на качеството на кредитния портфейл се осъществява на месечна база.

Банката направи цялостна оценка на риска и счита, че включените в моделите на очакваната кредитна загуба, критерии за увеличение на кредитния риск съгласно МСФО 9 в достатъчна степен прогнозираят оценката на риска на клиентите поради следните причини:

Според промените в кредитното качество, кредитните експозиции се класифицират в три фази, така както са оповестени в *Приложение № 2.11.1.7*.

Политика и процес на оценяване на загуби от обезценка на предоставените кредити на клиенти

Посочените по-долу референции представят къде в настоящия индивидуален финансов отчет са оповестени политиките и процесът, установени в банката по оценката и обезценката на рисковите експозиции, свързани с предоставените кредити на клиенти съгласно МСФО 9 Финансови инструменти:

- Обяснение на системата на Банката за вътрешна оценка на рисковите експозиции - индивидуален и колективен подход за обезценка (*Приложение № 2.11.1.3.1* и *Приложение № 2.11.1.7*);
- Как банката определя, изчислява и следи значително нарастване на кредитен риск и риск от неизпълнение при индивидуално и колективно оценяването експозиции (*Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.25.1.2.2*);
- Подробности при калкулацията на очакваните кредитни загуби във всяка от фазите за обезценка (*Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.25.1.2.2*).

Определение на неизпълнение и възстановяване

Банката е приела, че е настъпило неизпълнение, когато:

1) Налице е малка вероятност длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения, освен ако не се предприеме поне едно от следните действия от страна на банката:

- принудителна реализация на обезпечението;
- непризнаване на лихвен приход;
- извършване на специфична кредитна корекция вследствие на констатирано съществено влошаване на кредитното качество, настъпило след като банката е поела експозицията към длъжника;

- продаване на кредитното задължение със съществена икономическа загуба във връзка с кредита;
- съгласие за принудително реструктуриране на кредитното задължение, което е вероятно да доведе до намаление на размера на финансовото задължение посредством съществено опрощаване или отлагане на плащането на главница, лихви или, където е приложимо, на такси;
- откриване на процедура за обявяване на длъжника в несъстоятелност или на подобна процедура във връзка с кредитно задължение на длъжника;
- длъжникът е поискал или е обявен в несъстоятелност или е потърсил друга подобна защита и това би довело до забавяне на погасяването или до неизпълнение на кредитното задължение към банката или някое от нейните дъщерни дружества.

2) Длъжникът е допуснал просрочие при обслужването на главница, лихва или такса над 90 дни.

Една експозиция престава да се категоризира като неизпълнение, след като е изпълнено всяко едно от условията:

- банката счита, че вече не съществуват предпоставки за продължаване на статуса в неизпълнение за експозиция, която преди това е била в неизпълнение, когато са минали най-малко 3 месеца от момента, в който са престанали да бъдат изпълнени условията за неизпълнение.
- банката взема под внимание поведението на длъжника през периода на наблюдение;
- Банката взема предвид финансовото състояние на длъжника през периода на наблюдение;
- След изтичане на срока на наблюдение следва да се извърши оценка и ако Банката все още счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло задълженията си, без да прибегва до реализиране на обезпечение, експозициите следва да продължат да бъдат класифицирани като експозиции в неизпълнение, докато Банката не отчете, че подобряването на кредитното качество е действително и постоянно;
- Условията трябва да бъдат изпълнени и по отношение на нови експозициите към длъжника, по-конкретно когато предишните експозиции в неизпълнение към този длъжник са били продадени или отписани;

Експозиция при неизпълнение

Експозицията при неизпълнение представлява брутната балансова стойност на финансовия инструмент обект на калкулация за обезценка. Банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. За да се калкулира EAD за кредит във Фаза 1, банката оценява възможността от събития по неизпълнение в следващите 12 месеца. За финансовите активи от Фаза 2, Фаза 3, банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. На база направеният от банката модел, за всяка от фазите се залагат изчисленията (PD).

Загуба при неизпълнение

Загубата при неизпълнение (LGD) е съотношението на загуба по експозицията, дължаща се на неизпълнение на контрагента, към размера на експозицията при неизпълнение. За определяне на параметъра LGD банката изчислява потенциалната загуба, която би възникнала ако дадена експозиция премине в неизпълнение и единствения източник за събиране на вземането е реализацията на обезпеченията. Загубата се измерва като разлика между размера на експозицията при неизпълнение (EAD) и реализируемата стойност на обезпечението и се представя като процент от EAD. Параметърът LGD се определя индивидуално за всяка експозиция във Фаза 3 на кредитния портфейл. По отношение на Фаза 1 и Фаза 2 банката прилага LGD на колективна база по стандартизирана рамка за оценка на LGD. Стойностите на LGD се преразглеждат най-малко веднъж годишно от специализиран отдел за кредитен риск в банката.

Значително увеличение на кредитния риск

Към всяка отчетна дата банката оценява дали кредитния риск се е увеличил значително след първоначалното признаване, съответно отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение чрез сравнение на неговото ниво към датата на финансовия отчет спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на кредитната експозиция.

Допълнително банката текущо извършва регулярен мониторинг и оценка нивото на кредитния риск за всички финансови активи в обхвата за обезценка на МСФО 9 при следните *задължителни критерии*: а) наличие на просрочие над 30 дни; б) приложени мерки по реструктуриране; в) наличие на влошени ключови за банката финансови критерии и *допълнителни критерии*: а) задлъжнялост над 90 дни в други институции, б) наличие на запори по сметки както и др. критерии по мониторингова форма на доклад.

Групиране на финансовите активи оценявани на колективна база

Банката извършва групиране на финансови активи, оценявани на колективна база чрез сегментация на подпортфейли с общи рискови характеристики. Основните параметри, които се отчитат в преценката за обособяване на „еднотипни” портфейли с общи рискови характеристики включват: а) съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; б) вътрешна клиентска сегментация, определена съобразно размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; в) начин на погасяване и вид обезпеченост и г) размер на обща експозиция на един клиент.

Към 31.12.2023 г. банката е разпределила експозициите в 17 подпортфейла със сходни рискови характеристики на база на предифинирани критерии. Текущо, на месечна база, банката наблюдава и анализира заложените критерии, определящи принадлежността към съответния подпортфейл на съществуващи и нововъзникнали кредитни експозиции.

Категоризация на кредитните експозиции – предоговорени и реструктурирани експозиции

Предоговорена експозиция за банката е инструмент по отношение, на който банката е направила промени в първоначалните условия на длъжника, които не водят до съществена промяна в паричните потоци по кредита и не облагодетелстват в по-силна степен длъжника, като кредита не се третира като реструктуриран по смисъла на Регламент за изпълнение 1278/2015 – чл. 163-183. Експозицията не е идентифицирана като влошена и няма основание да се счита, че банката няма да може да събере главницата и лихвата. Не са налице обстоятелства, показващи влошаване във финансовото състояние на длъжника, които биха довели до невъзможност за изплащане на

задълженията си към банката. Ръководството постоянно наблюдава предоговорените кредити, за да се гарантира, че всички критерии са изпълнени и че има вероятност бъдещите плащания да не се просрочват. Кредитите продължават да бъдат обект на индивидуална или колективна обезценка. След като условията са предоговорени, всяка обезценка се изчислява, като се използва оригиналният ефективен лихвен процент, както е изчислен преди промяната на условията. След предоговарянето на кредитите, те се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди предоговарянето.

Преструктурирана експозиция за банката е договор по отношение, на който са наложени мерки по преструктуриране. Мярка за преструктуриране е облекчение, предоставено от банката на неин длъжник, който изпитва или има вероятност да изпита затруднения при изпълнението на финансовите си задължения. Облекчението може да доведе до загуба за Банката и представлява едно от следните действия:

- промяна в условията на задължението по дълга, която не би била направена, ако длъжникът не срещаше затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- цялостно или частично рефинансиране на задължението по дълга, което не би било извършено, ако длъжникът не срещаше затруднения при изпълнението на своите финансови задължения.

Най-малко следните случаи се считат за мерки за преструктуриране на експозиции:

- новите договорни условия са по-благоприятни за длъжника от предходните, когато длъжникът среща или има вероятност да срещне затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- новите договорни условия са по-благоприятни за длъжника от договорните условия, които банката е предложила на длъжници със сходен рисков профил към момента, когато длъжникът среща или има вероятност да срещне затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- при първоначалните договорни условия експозицията е била класифицирана като необслужвана преди промяната на договорните условия или би била класифицирана като необслужвана, ако договорните условия не са променени.
- мярката води до пълна или частична отмяна на задължението по дълга;
- банката разрешава изпълнението на договорни клаузи, които дават на длъжника възможност да променя договорните условия, и експозицията е била класифицирана като необслужвана преди изпълнението на тези клаузи или би била класифицирана като необслужвана, ако тези клаузи не са изпълнени;
- към момента на предоставяне на дълга или приблизително към този момент длъжникът е извършил плащания по главницата или лихвата за друго задължение по дълг към банката, който е класифициран като необслужвана експозиция или би бил класифициран като необслужвана експозиция, ако тези плащания не са извършени;
- изменение в договорните условия включва погасителни плащания, извършени чрез реализиране на обезпечение, когато това изменение представлява облекчение.

Преструктурираните кредити са обект на индивидуална или колективна обезценка. За целите на изчисленията на индивидуалната обезценка се използва оригиналният ефективен лихвен процент по кредита.

Класифицирането като преструктурирана експозиция се преустановява, когато са изпълнени следните условия:

- преструктурираната експозиция се счита за обслужвана, включително когато е била прекласифицирана от категория „необслужвана“, след като анализът на финансовото състояние на длъжника показва, че вече не отговаря на условията, за да се счита за необслужвана;
- изтекъл е минималният две годишен изпитателен срок от датата, на която е било счетено, че преструктурираната експозиция е обслужвана;
- в рамките на най-малко половината от изпитателния срок са били извършвани редовни плащания на суми, които не са незначителни по размер, средно по главницата или лихвата;
- никоя от експозициите към длъжника не е в просрочие от повече от 30 дни в края на изпитателния срок.

Вътрешен процес за оценка и класификация на кредитни експозиции

Съгласно вътрешния процес за оценка и в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 26 юни 2013 г., банката разделя клиентския си портфейл на обслужвани кредити (тези, при които не е установено неизпълнение) и необслужваните кредити (тези, при които е установено неизпълнение). Обслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Длъжникът няма просрочия по кредитното си задължение към банката или ако са налице просрочия по главница, лихва или такса (която е лихвен приход), то те са не повече от 90 дни.
- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да не може да изплати изцяло своите кредитни задължения без последваща реализация на обезпечението.

Необслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения освен ако не се предприемат допълнителни действия от нейна страна;
- Длъжникът е в просрочие по главница, лихва или такса над 90 дни.

Дългови и капиталови ценни книжа

За управление на риска на експозициите по дългови и капиталови ценни книжа Търговска банка Д АД използва рейтинги от агенции за външна кредитна оценка като Standard&Poor's, Moodys, Fitch. Активното управление на рискът от инвестиции в ценни книжа се осъществява чрез въвеждане на инвестиционна рамка – Бенчмарк. Тя представлява система от лимити и

инвестиционни ограничения за портфейлите от ценни книжа и инвестиции в банки контрагенти за съответен времеви период. Бенчмаркът е оптималното решение на оптимизационна задача при зададените инвестиционни ограничения и направения избор. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията между пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигането на поставените пред банката инвестиционни цели.

Финансови гаранции, акредитиви и неусвоени кредити

Основната цел на инструментите под формата на гаранции и акредитиви е да се осигурят средства на клиента, съобразно появата на необходимост от тях. Гаранции и акредитиви, представляващи неотменяем ангажимент, че банката ще извърши плащания в случай, че клиент не може да изпълни задълженията си към трета страна, и носят същия кредитен риск, както и кредитите. Документарните и търговски акредитиви, представляващи писмено поемане на задължения от банката от името на клиент, оторизират трето лице да получи средства до определена сума при спазване на определени условия. Те са обезпечени с определено количество стоки, поради което са с по-нисък риск от прякото кредитиране.

Неусвоените средства по одобрени кредитни споразумения под формата на кредити, гаранции или акредитиви представляват ангажименти на банката. По отношение на кредитния риск банката е потенциално изложена на загуба в размер на общата сума на неусвоените кредити. Вероятният размер на загубата, обаче е по-нисък от всички неусвоени средства, тъй като повечето от този тип ангажименти предполагат изисквания за поддържане на определени кредитни стандарти от страна на клиента. Банката текущо следи сроковете за усвояване на кредитите, тъй като по-дългосрочните задължения обикновено са с по-висока степен на кредитен риск от краткосрочните.

Максимална експозиция на кредитен риск

Експозицията към кредитен риск, произтичащи от финансови активи, признати в отчета за финансовото състояние е както следва:

Финансови активи	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	303,979	368,221
Вземания от банки	39,195	43,889
Предоставени кредити и аванси на клиенти	1,024,745	913,558
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	68,476	84,161
Ценни книжа по амортизирана стойност	123,476	76,722
Други финансови активи	1,966	1,800
Общо финансови активи	1,561,837	1,488,351

Експозицията към кредитен риск, произтичащ от условни ангажименти, отчетени задбалансово е както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Банкови гаранции и акредитиви	19,397	16,083
Неусвоен размер на разрешени кредити	149,832	174,057
	169,229	190,140
Максимален кредитен риск	1,731,066	1,678,491

Към 31 декември максималната експозиция към кредитен риск, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност и нетната експозиция към кредитен риск по видове финансови активи, са представени както следва:

31.12.2023 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
	BGN'000	Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	303,979	-	-	-	-	303,979
Вземания от банки	39,195	-	-	-	-	39,195
Предоставени кредити и аванси на клиенти	1,024,745	13,825	636,267	22,173	672,265	352,480
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	68,476	-	-	-	-	68,476
Ценни книжа по амортизирана стойност	123,476	-	-	-	-	123,476
Други финансови активи	1,966	-	-	-	-	1,966
Общо	1,561,837	13,825	636,267	22,173	672,265	889,572

31.12.2022 г.

	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	368,221	-	-	-	-	368,221
Вземания от банки	43,889	-	-	-	-	43,889
Предоставени кредити и аванси на клиенти	913,558	11,504	639,992	17,404	668,900	244,658
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	84,161	-	-	-	-	84,161
Ценни книжа по амортизирана стойност	76,722	-	-	-	-	76,722
Други финансови активи	1,800	-	-	-	-	1,800
Общо	1,488,351	11,504	639,992	17,404	668,900	819,451

Вземания от банки

Таблицата по – долу представя вземанията от банки към 31.12.2023 г. и 31.12.2022 г., въз основа на рейтинга на контрагента, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

	31.12.2023 BGN'000	31.12.2022 BGN'000
Aa1 до A3	35,955	19,609
Baa1 до B3	3,112	23,900
Без рейтинг	128	380
	<u>39,195</u>	<u>43,889</u>

Съгласно Регламент № 575/2013 на Европейския парламент на съвета от 26 юни 2013 година експозиции към банкови институции без присъдена кредитна оценка от призната агенция за външна кредитна оценка /ABKO/ се приравняват към степента на кредитно качество на съответното централно правителство на юрисдикцията – в конкретния случай Република България с кредитен рейтинг - Baa2.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Таблицата по-долу представя информация за балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедливата стойност и нетната експозиция към кредитен риск към 31 декември, разпределени съгласно вътрешно рисковите групи на банката:

31.12.2023	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 към 31.12.2023 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Парични средства	Недвижи ми имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	987,869	910,356	77,513	-	13,718	600,026	21,663	635,407	352,462
Необслужвани експозиции	36,876	-	3,010	33,866	107	36,241	510	36,858	18
	1,024,745	910,356	80,523	33,866	13,825	636,267	22,173	672,265	352,480
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	802,604	693,653	75,808	33,143	13,060	457,709	22,173	492,942	309,662
Експозиции към физически лица	222,141	216,703	4,715	723	765	178,558	-	179,323	42,818

31.12.2022	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 към 31.12.2022 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	876,606	766,852	109,754	-	11,503	603,120	17,353	631,976	244,630
Необслужвани експозиции	36,952	-	2,514	34,438	1	36,872	51	36,924	28
	913,558	766,852	112,268	34,438	11,504	639,992	17,404	668,900	244,658
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	724,646	581,919	109,042	33,685	10,615	490,643	17,404	518,662	205,984
Експозиции към физически лица	188,912	184,933	3,226	753	889	149,349	-	150,238	38,674

Обезпечения

Банката приема като обезпечение различни видове недвижими имоти, като жилищни, търговски и административни, хотелски и др. имоти, както и в отделни случаи производствени сгради, незастроени парцели или земеделски земи. Стойността на ипотекирания имот в повечето случаи покрива изцяло размера на кредита. Приеманите обезпечения първоначално се оценяват по текущата им справедлива стойност, която се определя от независими лицензирани оценители по утвърден от ръководството на банката списък или от вътрешни оценители на банката. При периодичните прегледи на състоянието на кредитите, се извършва и преоценка на приетото обезпечение по същия ред. В случаите на жилищни имоти за клиенти граждани и малък бизнес, банката прилага годишна индексация на база на публична статистическа информация на НСИ за изменението на цените по градове и региони. Индексацията при жилищни имоти се прилага само, когато изменението в цените не индикира годишен спад по-голям от 10%.

Другите обезпечения включват залози върху движимо имущество, поръчителство и записи на заповед. Банката изисква процентът на покритие при обезпеченията от вида поръчителство и запис на заповед да бъде 100%, докато залозите върху движимо имущество се приемат като допълнителни към основното обезпечение.

Таблицата по-долу представя справедливата стойност на *всички видове обезпечения*, държани от банката към 31 декември 2023 г. и към 31 декември 2022 г.:

	Кредити и аванси на клиенти	
	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
По индивидуално и портфейлно провизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	185,292	1,450,440
Парични депозити	7,076	9,454
Други обезпечения	1,604,672	4,914,373
	1,797,040	6,374,267
По просрочени, но непровизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	89,543	40,579
Парични депозити	131	236
Други обезпечения	253,900	152,432
	343,574	193,247
По непросрочени и непровизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	1,332,829	36,439
Парични депозити	19,753	8,444
Други обезпечения	3,066,484	378,807
	4,419,066	423,690

Кредитни експозиции към предприятия

Кредитните експозиции към предприятия са предмет на колективна или индивидуална оценка за кредитен риск и тестване за обезценка. Кредитоспособността на дадено предприятие обикновено е най-подходящият показател за качеството на експозицията към него. Въпреки това, обезпечението осигурява допълнителна сигурност и банката изисква такова да бъде предоставено от клиентите си. Банката приема обезпечения във формата на първа по ред ипотека на недвижим имот, права върху всички техни активи, както и други гаранции и права на собственост.

Банката периодично анализира предоставените обезпечения от гледна точка на евентуални изменения в стойността им, дължащи се на промени в пазарната среда, нормативната уредба или вследствие разпоредителни действия на длъжника. В случай, че тези изменения водят до нарушаване на изискванията за достатъчност на обезпечението, банката изисква допълването му в определен срок.

Банката разглежда всички отделни случаи от страна на клиентите и преценява рисковете свързани с възможностите за предоговаряне на първоначалните условия по сключени договори при поискване от страна на контрагентите. Обичайно тези условия са свързани с: удължаване сроковете за усвояване на кредитите, поради нарушение в план-графика на строителните работи или инвестиционния проект, размера на отпуснатия кредит в посока на увеличение и респ. намаление,

лихвените равнища, особено на заемите с променлив лихвен процент или погасителните планове от гледна точка размерите на конкретни погасителни вноски и отделните падежи, както и в отделни случаи – промени в приетото обезпечение.

Кредитни експозиции към физически лица

Жилищно ипотечно кредитиране

Таблицата по-долу представя кредитните експозиции по ипотечни кредити към клиенти – физически лица - в зависимост от стойността на коефициента loan-to-value (LTV). LTV се изчислява като съотношение от брутната стойност на кредита към стойността на обезпечението. В брутната стойност не се включва начислената обезценка. Оценката на обезпечението не включва бъдещи разходи за придобиването и реализацията на обезпечението. Стойността на обезпечението по жилищните ипотечни кредити се основава на стойността на обезпечението при възникване на кредита, обновена на база оценка на промените в цените на жилищата

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Loan to value (LTV) коефициент		
По-малко от 50%	41,913	28,380
Над 50% до 70%	60,936	61,532
Над 70% до 90%	34,720	30,458
Над 90% до 100%	3,099	1,108
Повече от 100%	877	333
Общо	141,545	121,811

Вътрешно рискови групи на предоставените кредити и аванси на клиенти

Таблиците по-долу представят информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, очакваната кредитна загуба и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на банката и фази за обезценка:

31.12.2023 г.	Фаза 1 колективна база BGN'000	Фаза 2 колективна база BGN'000	Фаза 3 индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	914,628	79,557	-	994,185
Необслужвани експозиции	-	3,010	50,224	53,234
Очаквана кредитна загуба	(4,272)	(2,044)	(16,358)	(22,674)
Амортизирана стойност след обезценка	910,356	80,523	33,866	1,024,745
31.12.2022 г.	Фаза 1 колективна база BGN'000	Фаза 2 колективна база BGN'000	Фаза 3 индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	771,297	113,883	-	885,180
Необслужвани експозиции	-	2,534	47,264	49,798
Очаквана кредитна загуба	(4,445)	(4,149)	(12,826)	(21,420)
Амортизирана стойност след обезценка	766,852	112,268	34,438	913,558

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, начислената обезценка и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на банката и просрочия:

31.12.2023 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	480,492	-	492,323	21,370	994,185
Необслужвани експозиции	7,485	25,803	-	19,946	53,234
	-	(16,358)	(6,316)	-	(22,674)
<i>Очаквани кредитни загуби</i>					
Амортизирана стойност след обезценка	487,977	9,445	486,007	41,316	1,024,745

31.12.2022 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	3,353	-	881,444	383	885,180
Необслужвани експозиции	3,845	25,803	2,534	17,616	49,798
	-	(12,826)	(8,594)	-	(21,420)
<i>Очаквани кредитни загуби</i>					
Амортизирана стойност след обезценка	7,198	12,977	875,384	17,999	913,558

Балансовата стойност на *просрочените, но непровизирани кредити и аванси на клиенти* към 31 декември, разпределена по брой дни просрочие е както следва:

<i>Брой дни просрочие</i>	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
до 30 дни	21,827	10,466
30-60 дни	836	108
60-90 дни	10,033	1,080
90-180 дни	6,954	141
над 180 дни	1,666	6,204
Балансова стойност	41,316	17,999

Таблицата по-долу представя анализ на балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти с приложени мерки по реструктуриране:

31.12.2023 г.	Фаза 1 BGN '000	Фаза 2 BGN '000	Фаза 3 BGN '000	Общо BGN '000
Реструктурирани финансови активи	-	3,388	15,695	19,083
в т.ч. реструктурирани през 2023 год.	-	3,032	8,154	11,186
31.12.2022 г.	Фаза 1 BGN '000	Фаза 2 BGN '000	Фаза 3 BGN '000	Общо BGN '000
Реструктурирани финансови активи	278	2,575	9,497	12,350
в т.ч. реструктурирани през 2022 год.	-	2,479	2,024	4,503

Дългови и капиталови ценни книжа, оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Таблицата по – долу представя балансовата стойност на дългови и капиталови ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, групирани спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's към 31 декември 2023 г. и 31 декември 2022 г.:

	31.12.2023 BGN'000	31.12.2022 BGN'000
Aa1 до A3	-	-
Baa1 до Ba3	58,518	73,845
По-ниско от Ba3	9,685	10,100
Без рейтинг	273	216
	68,476	84,161

Дълговите ценни книжа, оценени по амортизирана стойност в размер на 74,963 х.лв. са с рейтинг Baa1 (31.12.2022 г.: 74,730 х.лв. са с рейтинг Baa2) и съответно 48,513 х.лв. са с рейтинг Aa2 (31.12.2022 г.: 1,992 х.лв. с рейтинг B2), определен спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

Кредитен риск - концентрация

Вземания от банки

Банката текущо следи риска от концентрация към отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени като следва:

✓ Общ лимит към банка-контрагент – определен на база официалния рейтинг на банката, присъден от международно признати агенции за кредитен рейтинг. Той включва лимити по следните видове сделки: депозитен лимит, форекс лимит, търговски/портфейлен лимит;

✓ Вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти - определен на база разработената в банката „Методика за определяне на вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти” чрез оценка на финансовото им състояние;

Определянето и контролът по изпълнение и спазване на лимитите към банки са част от общата система на „Търговска банка Д” АД за управление на риска. Концентрацията се следи чрез:

✓ Оценяване нивото на потенциалния риск от формиране на допустима рискова експозиция от необезпечени вземания към банки контрагенти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания към всяка банка контрагент в зависимост от степента на нейната кредитоспособност;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания - чуждестранни облигации емитирани от чуждестранни банки, финансови институции и чуждестранни корпорации, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

✓ Определяне на лимити за фиксиране на допустима рискова експозиция по видове финансови инструменти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от обезпечени вземания - предоставен ресурс срещу обезпечение държавни ценни книжа (репо сделки) на регистрирани в България банки, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

Концентрацията на риск от контрагента по вземания от банки е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2023	%	31.12.2022	%
	BGN '000		BGN '000	
Вземания от български банки	32,895	84%	23,456	53%
Вземания от чуждестранни банки	6,311	16%	20,454	47%
Общо преди обезценка	39,206	100%	43,910	100%
Обезценка за кредитни загуби	(11)		(21)	
Общо	39,195		43,889	

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Ръководството на банката текущо следи кредитния риск от концентрация на предоставените кредити и аванси на клиенти по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени, както следва:

✓ Лимит за максимални експозиции към едно лице или икономически свързани лица - определя се по отношение на кредитните експозиции на клиенти - нефинансови институции по смисъла на чл. 395 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

✓ Лимит по целеви отрасъл на кредитиране и основен предмет на дейност на кредитополучателите – определен на база анализ и констатации по отношение на специфичните отрасли, които „Търговска банка Д“ АД финансира съобразно стратегията си (състояние, перспективи, доходност, тенденции за развитие в краткосрочен и средносрочен план), и нивото на класифицираните кредити за съответния целеви отрасъл и съответния основен предмет на дейност на кредитополучателя;

✓ Лимити по срочност – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределение на кредити по срочност, матуритетната структура на пасива и очакванията на „Търговска банка Д“ АД за развитие на депозитната и дейност, и класифицираните експозиции;

✓ Лимити по размер – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределението на кредитите по размер, стратегия на „Търговска банка Д“ АД за развитие на пазарната ѝ позиция, и нивото на класифицираните експозиции.

✓ Лимити по валути – определени на база на статистически данни на БНБ за разпределението на кредити по валути, структурата на пасива по валути, и нивото на класифицираните кредити по валути.

Регулаторните лимити и вътрешнобанковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т.ч. към банки-контрагенти се оценяват и анализират периодично, като се докладват на Управителния Съвет на банката. Концентрацията на кредитен риск по целеви отрасъл на кредитиране е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2023	%	31.12.2022	%
	BGN '000		BGN '000	
Граждани и домакинства	224,295	21%	191,959	20%
Търговия и услуги	129,515	12%	136,444	14%
Агропроизводство и търговия	118,156	11%	109,591	12%
Строителство – сгради	94,219	9%	102,264	11%
Производство	84,250	8%	98,511	10%
Държавно и местно управление	83,137	8%	54,293	6%
Фармация, Здравеопазване	70,037	7%	51,794	6%
Търговия горива / енергоносители	63,469	6%	77,748	8%
Застраховане/Лизинг/Финанси	51,244	5%	23,680	3%
Туризм	33,573	3%	33,671	4%
ВЕИ - Фотоволтаични централи	30,718	3%	589	0%
Строителство - пътища, съоръжения, мрежи	29,764	3%	34,342	4%
Транспорт и комуникации	16,865	2%	8,649	1%
Търговия скрап	3,252	0%	3,134	0%
Други	14,925	1%	8,309	1%
Общо преди обезценка	1,047,419	100%	934,978	100%
Обезценка за кредитни загуби	(22,674)		(21,420)	
Общо	1,024,745		913,558	

Концентрацията на кредитен риск по основен предмет на дейност на клиентите е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2023	%	31.12.2022	%
	BGN '000		BGN '000	
Граждани и домакинства	223,715	21%	190,825	20%
Търговия	120,567	12%	101,990	11%
Строителство	111,839	11%	129,555	14%
Публични	99,203	9%	73,877	8%
Земеделие	83,623	8%	69,668	7%
Недвижими имоти/Лизинг	67,432	6%	63,206	7%
Здравеопазване/Фармация	57,152	5%	37,284	4%
Лека промишленост	54,796	5%	58,723	6%
Туризм	54,193	5%	46,312	5%
Застраховане/Финанси	49,763	5%	23,197	2%
Транспорт	31,170	3%	37,464	4%
Тежка промишленост	24,971	2%	21,845	2%
Издателска дейност	15,288	1%	16,967	2%
Енергетика	14,391	1%	22,183	2%
Отпадъци/Отпадни води	10,636	1%	13,065	4%
Транспортни средства	7,998	1%	4,976	0%
Телекомуникации	5,040	0%	-	0%
Услуги	4,860	0%	10,382	1%
Дърво/Хартия/Опаковане	1,729	0%	1,141	0%
Култура/Развлечения	1,109	0%	133	0%
Компютри и технологии	717	0%	572	0%
Други	7,227	1%	11,613	1%
Общо преди обезценка	1,047,419	100%	934,979	100%
Обезценка за кредитни загуби	(22,674)		(21,420)	
Общо	1,024,745		913,558	

Таблицата по-долу представя информация за концентрация в големите кредитни експозиции на банката към 31 декември:

	31.12.2023	% от	31.12.2022	% от
	BGN'000	капитала	BGN'000	капитала
Най-голяма обща кредитна експозиция*	24,506	13,53%	33,987	23,60%
Общ размер на петте най-големи кредитни експозиции*	145,550	80,38%	153,519	106,59%
Общ размер на всички кредитни експозиции * – над 10% от капитала	333,577	184,22%	400,154	277,82%

* С включени свързани клиенти - по брутна балансова стойност и задбалансов ангажимент

Голяма експозиция е всяка експозиция, която представлява 10 или повече процента от капиталовата база на банката, определена по смисъла на Регламент 575/2013.

Дългови и капиталови ценни книжа

За минимизиране концентрацията в портфейлите от ценни книжа банката е приела лимити, определени в зависимост от кредитния риск, вида, размера и емитента на финансовите инструменти.

Видовете ценни книжа, с които банката оперира, включват:

- ✓ Дългови инструменти на централно държавно управление (дългови инструменти емитирани от национални централни банки);
- ✓ Дългови инструменти на местни и регионални органи на управление (дългови инструменти на правителствени агенции и наднационални институции);
- ✓ Дългови инструменти на кредитни институции;
- ✓ Дългови инструменти на други емитенти
- ✓ Корпоративни акции;

За всеки от тях банката е приела лимити по отношение на тяхната максимална експозиция.

Концентрацията на притежаваните от банката видове дългови и капиталови ценни книжа, определена според емитента е представена в таблицата по-долу:

	31.12.2023	%	31.12.2022	%
	BGN '000		BGN '000	
Емитирани от правителството на Република България	127,599	66,47%	125,063	78%
Емитирани от чуждестранни правителства и правителствени агенции	54,394	28,34%	24,639	15%
Република Турция	-		12,093	
Република Румъния	5,881		12,546	
Република Хърватия	48,513		-	
Емитирани от кредитни институции	-		1,812	1%
Полша	-		-	
Великобритания	-		1,812	
Унгария	-		-	
Други – Република България	9,959	5,19%	9,369	6%
Общо	191,952	100%	160,883	100%

Обобщен анализ на експозициите за кредитен риск по вид финансов актив и задбалансов ангажимент, сегмент на индустрия, географски признак и фази за оценка на кредитния риск е представен в таблицата по-долу:

31.12.2023 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	68,476	-	-	-	-	68,476
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	123,476	-	-	-	-	123,476
Вземания от банки	39,195	-	-	-	-	39,195
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	910,356	-	80,523	33,866	1,024,745
Неусвоени ангажменти по кредитни договори	-	147,211	-	6,930	583	154,724
Гаранции и акредитиви	-	9,450	-	5,035	20	14,505
Сегмент на индустрия						
Финанси	39,469	50,645	-	4	-	90,118
Правителство	181,993	80,497	-	1,768	-	264,258
Граждани и домакинства	-	217,082	-	4,893	1,033	223,008
Търговия	9,685	96,283	-	17,802	16,992	140,762
Строителство	-	105,616	-	3,921	6,429	115,966
Горива	-	90,385	-	2,921	-	93,306
Производство	-	163,577	-	22,719	9,154	195,450
Услуги	-	106,271	-	26,495	258	133,024
Регион						
Наднационални	-	-	-	-	-	-
Европа	230,191	907,868	-	80,523	33,866	1,252,448
Америка	507	-	-	-	-	507
Азия	449	2,488	-	-	-	2,937

31.12.2022 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	84,161	-	-	-	-	84,161
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	76,722	-	-	-	-	76,722
Вземания от банки	43,889	-	-	-	-	43,889
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	776,852	-	112,268	34,438	913,558
Неусвоени ангажменти по кредитни договори	-	142,666	-	31,368	23	174,057
Гаранции и акредитиви	-	8,397	-	7,660	26	16,083
Сегмент на индустрия						
Финанси	45,918	23,526	-	-	-	69,444
Правителство	149,699	51,365	-	2,023	-	203,087
Граждани и домакинства	-	186,220	-	3,236	1,069	190,525
Търговия	9,155	96,741	-	27,697	12,233	145,826
Строителство	-	101,750	-	11,528	13,375	126,653
Горива	-	68,006	-	9,275	-	77,281
Производство	-	159,399	-	40,468	4,640	204,507
Услуги	-	79,845	-	18,041	3,121	101,007
Регион						
Наднационални	-	-	-	-	-	-
Европа	175,876	764,256	-	112,268	34,438	1,086,838
Америка	15,968	-	-	-	-	15,968
Азия	12,928	2,596	-	-	-	15,524

3.2.Пазарен риск

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и цените на капиталовите инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на банката.

Банката управлява притежаваните от нея портфейли от финансови инструменти отчитайки променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен риск се управлява в съответствие с лимитите за риск, определени от ръководството на банката посредством покупко-продажба на финансови инструменти или чрез откриване на компенсираща позиция за хеджиране на риска.

3.2.1 Лихвен риск

Банковата дейност води до непрекъснато поддържане на позиции, чувствителни спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото й състояние и динамиката на паричните потоци. Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж и пазарната стойност на собствения капитал, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, обичайно се определят на база на движението на основния лихвен процент, определян от БНБ. Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в евро, са базирани на котировките на Европейската

централна банка.

В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти, банката е изложена на риск от промени в основните лихвени пунктове, служещи за определяне на лихвените проценти, които се определят като разлика между характеристиките на променливите лихвени индекси, като например основния лихвен процент, шестмесечен LIBOR или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви и постигане на пазарни лихвени равнища, съответстващи на стратегията на банката.

Процедурите по управление на лихвения риск са свързани с текущото поддържане на разумен лихвен марж между приложимите лихвени проценти за привлечения ресурс и към активните банкови операции и се прилагат от гледна точка на чувствителността на банката спрямо промени в лихвените равнища.

Банката постоянно следи движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така текущо наблюдава промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Лихвеният риск се следи активно от отделите за анализ, управление на риска и ликвидност, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения. Комитетът за управление на активите и пасивите следи текущо лихвения риск, на който е изложена банката и взема решения за промяна на лихвените нива.

Таблицата по-долу обобщава лихвения риск на банката. В нея са включени финансовите активи и пасиви на банката по балансова стойност съгласно лихвените клаузи заложи в договорите и матуритетната им структура и чувствителността им спрямо поведението на лихвените проценти по периоди:

Анализ на лихвената чувствителност

31 декември 2023 г.	Финансови активи и пасиви						Безлихвени BGN '000
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години	
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	
Парични средства и вземания от Централната Банка	303,979	303,979	-	-	-	-	-
Вземания от банки	39,195	39,195	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	1,024,745	966,504	6,547	9,922	11,357	30,415	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	68,476	660	175	9,834	38,464	19,069	274
Ценни книжа по амортизирана стойност	123,476	20,012	28,960	10,091	64,413	-	-
Други финансови активи	1,966	-	-	-	-	-	1,966
Общо активи	1,561,837	1,330,350	35,682	29,847	114,234	49,484	2,240
Задължения към банки	(3,004)	(3,004)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(1,433,305)	(887,738)	(93,010)	(171,329)	(281,228)	-	-
Други финансови пасиви	(7,844)	(262)	(320)	(595)	(2,087)	(565)	(4,015)
Общо пасиви	(1,444,153)	(891,004)	(93,330)	(171,924)	(283,315)	(565)	(4,015)
Разлика	117,684	439,346	(57,648)	(142,077)	(169,081)	48,919	(1,775)

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2023 ГОДИНА
Анализ на лихвената чувствителност

31 декември 2022 г.	Финансови активи и пасиви						Безлихвени BGN '000
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години	
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	
Парични средства и вземания от Централната Банка	368,221	368,221	-	-	-	-	-
Вземания от банки	43,889	43,889	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	913,558	850,708	18,503	32,842	4,976	6,529	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	84,161	662	12,087	6,829	25,999	38,368	216
Ценни книжа по амортизирана стойност	76,722	502	1,993	2,197	72,030	-	-
Други финансови активи	1,800	-	-	-	-	-	1,800
Общо активи	1,488,351	1,263,982	32,583	41,868	103,005	44,897	2,016
Задължения към банки	(4,997)	(4,997)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(1,394,326)	(814,046)	(77,170)	(189,291)	(313,819)	-	-
Други финансови пасиви	(9,495)	(357)	(349)	(675)	(2,713)	(806)	(4,595)
Общо пасиви	(1,408,818)	(819,400)	(77,519)	(189,966)	(319,532)	(806)	(4,595)
Разлика	76,533	444,582	(44,936)	(148,098)	(216,527)	44,091	(2,579)

Чувствителност на финансовия резултат към промяна на лихвените нива

Таблицата по-долу показва чувствителността на банката при възможни промени с 0.10 и 0.20 пункта в лихвения процент, изчислени на база поддържана от банката средно месечна структура на лихвено чувствителни активи и пасиви и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	Ефект върху собствения капитал
		2023 BGN '000	2023 BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	553/(553)	553/(553)
други валути	10 bp/(10 bp)	241/(241)	241/(241)
Лева	20 bp/(20 bp)	1,105/(1,105)	1,105/(1,105)
други валути	20 bp/(20 bp)	482/(482)	482/(482)

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	Ефект върху собствения капитал
		2022 BGN '000	2022 BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	411/(411)	411/(411)
други валути	10 bp/(10 bp)	252/252)	252/252)
Лева	20 bp/(20 bp)	731/(731)	731/(731)
други валути	20 bp/(20 bp)	448/(448)	448/(448)

3.2.2. Валутен и ценови риск

Валутен риск

Валутният риск е риск от влиянието на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката в резултат на открити валутни позиции. Нетната позиция във всяка валута се следи постоянно от ръководството на банката и Дирекция "Финансови пазари и инвестиции", както и от членовете на Комитета за управление на активите и пасивите. Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута. След въвеждането на Валутен борд в Република България, българският лев е фиксиран към еврото, поради което не съществува открит валутен риск, свързан с еврото като влияние върху показателите в отчетите оказват движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън Еврозоната. Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката. Политика на банката е основната част от активите и пасивите да са деноминирани в евро или левове. Допълнително банката не извършва съществени сделки и не държи открити позиции във валути различни от евро.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" управлява активите и пасивите на банката в рамките на определените лимити за постигане на заложените цели и показатели за възвращаемост на инвестициите. Ежедневно се следи размера на откритата валутна позиция на банката по отделни валути и се предприемат необходимите действия за минимизиране на евентуалните загуби за банката от промяна на валутните курсове. Анализите показват, че банката е изложена на минимален валутен риск, тъй като поддържа ежедневно лимитирани открити позиции по отделните видове валута, различна от еврото, което е с фиксиран курс спрямо българския лев. Следващата таблица обобщава експозицията на банката към валутен риск. В нея са включени финансовите инструменти и условните задължения и ангажименти на банката по балансова стойност, категоризирани по вид валута.

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2023 ГОДИНА

31 декември 2023 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
Финансови активи	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	2,149	90,879	210,703	248	303,979
Вземания от банки	30,746	5,053	1,099	2,297	39,195
Кредити и аванси на клиенти	2,539	283,944	738,262	-	1,024,745
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	68,236	240	-	68,476
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	64,900	58,576	-	123,476
Други финансови активи	550	1,035	381	-	1,966
Общо финансови активи	35,984	514,047	1,009,261	2,545	1,561,837
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	3,004	-	3,004
Задължения към клиенти	35,521	414,973	980,376	2,435	1,433,305
Други финансови пасиви	443	1,230	6,167	4	7,844
Общо финансови пасиви	35,964	416,203	989,547	2,439	1,444,153
Нетна балансова валутна позиция	20	97,844	19,714	106	117,684
Задбалансова валутна позиция	-	58,810	(58,675)	(135)	-
Открита валутна позиция	20		-	(29)	(9)
Условни задължения и ангажменти	-	44,461	124,768	-	169,229
31 декември 2022 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
Финансови активи	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,759	59,668	306,361	433	368,221
Вземания от банки	33,976	3,606	3,291	3,016	43,889
Кредити и аванси на клиенти	2,631	306,975	603,952	-	913,558
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	83,979	182	-	84,161
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	16,584	60,138	-	76,722
Други финансови активи	569	232	999	-	1,800
Общо финансови активи	38,935	471,044	974,923	3,449	1,488,351
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	4,997	-	4,997
Задължения към клиенти	37,669	399,444	953,800	3,413	1,394,326
Други финансови пасиви	1,286	4,114	4,044	51	9,495
Общо финансови пасиви	38,955	403,558	962,841	3,464	1,408,818
Нетна балансова валутна позиция	(20)	67,486	12,082	(15)	79,533
Задбалансова валутна позиция	-	29,337	-	-	29,337
Открита валутна позиция	(20)		-	(15)	(35)
Условни задължения и ангажменти	-	27,141	162,999	-	190,140

По отношение на паричните активи и пасиви в чуждестранна валута, които не са хеджирани, банката поддържа приемлива нетна експозиция като купува и продава чуждестранна валута на спот курсове, когато определи за подходящо.

Анализ на валутната чувствителност

Валутната чувствителност се определя от промяната във валутните курсове на валутите, в които банката поддържа открити позиции. Към отчетната дата това е основно щатския долар. Анализът на чувствителността на банката спрямо промените във валутните курсове е направен на база състоянието и структурата на валутните активи и пасиви и откритата валутна позиция към 31 декември. Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Влиянието на щатския долар и другите валути при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на банката (след облагане).

Ръководството е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на банката през годината.

Ценови риск на ценните книжа

Ценовият риск е един от пазарните рискове, който е свързан с намаляване стойността на инвестицията в резултат на неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени. Основните фактори, оказващи влияние върху цените са макроикономически, отразяващи цялостното състояние на емитента, политическата конюнктура, особеностите на дадения отрасъл, очакванията на местния и международния пазар и участниците на него базирани както на реална информация, така и на чисто субективни обстоятелства. Рязкото понижение на цената на ценните книжа, би било неблагоприятно в няколко отношения, както реализиране на финансови загуби, така и евентуално влошаване на ликвидността, загуба на пазарни позиции. Банката управлява този вид риск като включва в портфейла различни видове ценни книжа и само ценни книжа на първокласни емитенти, със средно и високо кредитно качество. При всяко решение за покупка на финансови инструменти, както и периодично след това, задължително се изследват формалните критерии за ликвидност на финансовите инструменти, съгласно вътрешните правила на банката.

3.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск е риска, при който банката не може да посрещне своите задължения, когато те са дължими като резултат от тегления от депозанти, парични изисквания от ангажименти по договори или други парични изходящи потоци. Подобни изходящи парични потоци биха намалили наличните парични средства на банката за предоставяне на кредити на клиенти, търговски дейности и инвестиране. При извънредни обстоятелства липсата на ликвидност може да рефлектира в

намаления в отчета на финансовите позиции и продажба на активи или в потенциалната невъзможност от страна на банката да изпълни заемните си ангажименти. Рискът от невъзможността на банката да посрещне своите задължения е присъщ на всички банкови операции и може да бъде повлиян от различни специфични за институцията или по-обща пазарни събития включително, но без да се ограничават, до кредитни събития, системни шокове и природни бедствия.

Процесът по управление на ликвидността на банката, се осъществява под надзора на управление “Финансови пазари и инвестиции” и включва:

- ежедневно осигуряване на средства чрез контрол на бъдещите парични потоци, за да бъдат посрещнати нуждите от ресурс. Това включва привличане на средства при падежиране на наличните ресурси или при заемане от клиенти.
- контрол на ликвидните коефициенти от отчета за финансовото състояние срещу вътрешни или регулаторни изисквания; и
- управление на концентрацията и профила на падежиране на задълженията на банката.

Мониторингът и отчитането се осъществява под формата на измерване и прогнозиране на паричния поток към следващия ден, седмица или месец, тъй като това са ключови периоди за управление на ликвидността. Изходната точка за тези преценки е анализ на договорения падеж на финансовите пасиви и очакваната дата за събиране на финансови активи.

Банката разработва подходящи политики, които да осигуряват следното:

- поддържане на достатъчно ликвидни активи, които да покрият съответните пасиви;
- разумно съотношение на средносрочни активи, финансирани със средносрочни пасиви; и
- ежедневен контрол на ликвидността.

Управителният съвет на банката определя Комитета за управление на активите и пасивите (КУАП) като отговорен орган за управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск.

КУАП е постоянно действащ колективен орган, който отговаря за управлението на активите и пасивите, както и за разработването и използването на системата за управление на ликвидността на Търговска Банка Д АД. В качеството си на орган за управление на ликвидността, е компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях. КУАП анализира всички отчети по ликвидността, стрес-тестовете и сценариите при ликвидна криза в съответствие с изискванията на банковото законодателство и Правилата за управление на ликвидността. Комитетът следи отчетите за валутните структури по активи и пасиви, отчетите за открити позиции и рисковата структура на портфейла от ценни книжа.

Изискванията за ликвидност във връзка с издадени гаранции са значително по-малки в сравнение със сумата на ангажиментите, тъй като банката обичайно не очаква трето лице да изтегли средствата по договора. Общата непогасена договорена сума на тези ангажименти не винаги представлява бъдещи потребности от парични средства, тъй като срокът на голяма част от тези ангажименти ще изтече или ще бъде прекратен без да бъдат финансирани.

Дирекция “Финансови пазари и инвестиции” контролира непокрытите средносрочни активи,

нивото и типа на неусвоените кредитни ангажименти, използването на овърдрафти и влиянието на задбалансовите пасиви като гаранции и стенд-бай акредитиви.

Източниците на финасиране се наблюдават редовно с цел поддържане на разнообразие по валути, географско местонахождение, доставчици, продукт и срок.

В таблицата по-долу са представени стойностите в проценти на съотношението за краткосрочна ликвидност

	2023	2022
	%	%
Към 31 декември	258,92%	271,13%
Средна стойност за периода	397,01%	425,98%
Най-високо за периода	727,42%	685,07%
Най-ниско за периода	221,90%	256,74%

Таблицата по-долу представя матуритетната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност и задбалансовите ангажименти на банката към 31 декември по остатъчен матуритет:

31 декември 2023 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	303,979	303,979	-	-	-	-
Вземания от банки	39,195	39,195	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	1,024,745	17,145	41,202	220,931	448,722	296,745
Ценни книжа на разположение за продажба	68,476	274	-	9,810	39,299	19,093
Ценни книжа държани до падеж	123,476	-	-	58,604	64,872	-
Други финансови активи	1,966	-	1,966	-	-	-
Общо активи	1,561,837	360,593	43,168	289,345	552,893	315,838
Задължения към банки	3,004	-	16	1,992	996	-
Задължения към клиенти	1,433,305	1,078,716	77,987	219,371	51,581	5,650
Други финансови пасиви	7,844	26	4,250	916	2,087	565
Общо пасиви	1,444,153	1,078,742	82,253	222,279	54,664	6,215
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	169,229	89,300	12,288	45,185	21,871	585

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2023 ГОДИНА

31 декември 2022 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	368,221	368,221	-	-	-	-
Вземания от банки	43,889	43,889	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	913,558	29,040	36,483	174,055	422,972	251,008
Ценни книжа на разположение за продажба	84,161	216	-	18,651	26,394	38,900
Ценни книжа държани до падеж	76,722	-	-	4,155	72,567	-
Други финансови активи	1,800	-	1,800	-	-	-
Общо активи	1,488,351	441,366	38,283	196,861	521,933	289,908
Задължения към банки	4,997	-	17	1,992	2,988	-
Задължения към клиенти	1,394,326	1,070,200	57,470	225,010	40,261	1,385
Други финансови пасиви	9,495	122	4,830	1,024	2,713	806
Общо пасиви	1,408,818	1,070,322	62,317	228,026	45,962	2,191
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	190,140	93,283	1,934	29,205	65,696	22

По-долу са представени финансовите активи и пасиви и задбалансовите ангажименти на банката, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви за балансовите позиции, а неусвоените ангажименти по кредити и условни ангажименти са представени по задбалансовата стойност на ангажимента.

31 декември 2023 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната банка	303,979	-	-	-	-	303,979
Вземания от банки	51,062	-	-	-	-	51,062
Предоставени кредити и аванси на клиенти	61,972	53,183	255,675	524,081	355,266	1,250,177
Ценни книжа на разположение за продажба	274	194	10,267	43,244	19,272	73,251
Ценни книжа държани до падеж	58	36	59,154	66,910	-	126,158
Други финансови активи	-	1,966	-	-	-	1,966
Общо активи	417,345	55,379	325,096	634,235	374,538	1,806,593
Задължения към банки	-	36	2,098	1,055	-	3,189
Задължения към клиенти	1,095,130	78,530	215,588	47,061	-	1,436,309
Други финансови пасиви	120	8,080	900	2,046	571	11,717
Общо пасиви	1,095,250	86,646	218,586	50,162	571	1,451,215
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	89,300	12,288	45,185	21,871	585	169,229

31 декември 2022 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната банка	368,221	-	-	-	-	368,221
Вземания от банки	56,546	-	-	-	-	56,546
Предоставени кредити и аванси на клиенти	57,067	27,813	187,131	487,630	328,651	1,088,292
Ценни книжа на разположение за продажба	216	191	19,315	31,242	39,763	90,727
Ценни книжа държани до падеж	60	36	4,766	75,784	154	80,800
Други финансови активи	-	1,800	-	-	-	1,800
Общо активи	482,110	29,840	211,212	594,656	368,568	1,686,386
Задължения към банки	-	35	2,098	3,189	-	5,322
Задължения към клиенти	1,087,768	59,917	222,070	29,568	-	1,399,323
Други финансови пасиви	125	6,026	1,046	2,766	816	10,779
Общо пасиви	1,087,893	65,978	225,214	35,523	816	1,415,424
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	93,283	1,934	29,205	65,696	22	190,140

3.4. Доверени активи на отговорно пазене

Банката е регистрирана като инвестиционен посредник и извършва операции за клиенти в съответствие с изисквания на Наредба 38 на КФН. Банката има одобрена политика, във връзка с доверителните си операции за клиенти, която е изготвена на база изискванията на чл.28-31 на Наредба 38 на КФН.

Банката поддържа отчетност и условия относно държането на финансови инструменти и парични средства по начин, който ѝ позволява във всеки момент незабавно да разграничи държаните за един клиент активи от активите на останалите клиенти и от собствените активи на банката. Банката като инвестиционен посредник полага дължимата грижа при:

- избора на депозитарна институция, в която да съхранява финансовите инструменти на своите клиенти, и при определяне на условията по договора с нея;
- извършване на периодичен преглед и оценка на депозитарната институция и на условията по сключения договор с нея във връзка със съхранението на финансовите инструменти на своите клиенти, най-малко веднъж годишно.

3.5. Управление на собствения капитал

От 2014 година е в сила пакет ДКИ IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013), който включва изисквания за изчисляване и отчетност във връзка с капиталовите изисквания и финансовата информация. Обхватът, честотата и сроковете за предоставяне на тази информация пред регулаторния орган са въведени чрез Регламент (ЕС) № 680/2014 от 16 април 2014 г. В резултат на това регулаторните изисквания за капитал на Търговска Банка Д АД са базирани на разпоредбите на пакет ДКИ IV, Отчетни изисквания по Регламент(ЕС) №680/2014 – Собствен капитал и капиталови изисквания – COREP.

(1) Регулаторен капитал

Собственият капитал за регулаторни цели на банката се състои от следните елементи:

- Капитал от първи ред (цялата сума се класифицира като базов собствен капитал от първи ред), който се състои от емитиран капитал, премийни резерви и общи резерви намалени със следните отбиви – положителна репутация, нематериални активи и други регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.
- Капитал от втори ред: резервите от преоценка на недвижимите имоти, използвани за банкова дейност, намалени с регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

Отношението на общата капиталова адекватност не може да бъде по-малко от 16.25% (минимален процент на обща капиталова адекватност – 8%, предпазен капиталов буфер - 2,5%, буфер за системен риск - 3%, антицикличен капиталов буфер, приложим за кредитни рискови експозиции в Република България - 2%, допълнително капиталово изискване от процес по надзорен преглед и оценка – 0,75%).

Капиталови показатели

Собствен капитал (капиталова база)	Базел III 31.12.2023 BGN '000	Базел III 31.12.2022 BGN '000
Базов собствен капитал от първи ред		
Изплатени капиталови инструменти	90,064	90,064
Резерви	85,129	70,441
Натрупан друг всеобхватен доход	(7,050)	(10,639)
Приемлива печалба или загуба	17,816	-
Намаления на базовия собствен капитал от първи ред:		
Нематериални активи	(4,567)	(4,555)
Други преходни корекции на Базов собствен капитал от първи ред	(318)	(32)
(-) Недостатъчно покритие за необслужвани експозиции	(1)	(2)
Общо	181,073	145,277
Капитал от втори ред	-	-
Собствен капитал	181,073	145,277
Рисково претеглени активи	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Размер на балансова рисково претеглена експозиция	757,399	731,834
Размер на задбалансова рисково претеглена експозиция	49,187	60,488
Общо рисково претеглени активи за кредитен риск	806,586	792,322
Общ размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск	-	-
Общ размер на рисковите експозиции за операционен риск	80,113	69,775
Общ размер на рисковите експозиции	886,699	862,097

Капиталови съотношения	31.12.2023	31.12.2022
Отношение на обща капиталова адекватност	20,42%	16,85%
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	20,42%	16,85%

Политиката на Търговска Банка Д АД по управление и разпределение на капитала се определя от Управителния съвет на банката. Разпределението на капитала между различните операции и дейности има за задача да оптимизира доходността от алокирания капитал. Процесът се осъществява под ръководството на Комитета за управление на активите и пасивите, като се прави преглед на нивата на поетия от банката кредитен, пазарен и оперативен риск.

4. НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ

Нетният доход от лихви, включва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Приходи от лихви		
Предоставени кредити и аванси на клиенти	54,340	33,731
Ценни книжа по амортизирана стойност	1,770	870
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	795	1,060
Депозити в банки	9,391	872
Други пасиви	-	3
	66,296	36,536
Разходи за лихви		
Депозити от клиенти	(2,689)	(1,152)
Депозити в банки*	(252)	(453)
Текущи сметки в други банки*	(164)	(712)
Лихви по лизингови договори	(34)	(32)
	(3,139)	(2,349)
Нетен доход от лихви	63,157	34,187

*Сумите представляват начислени лихви върху свободни парични средства по сметки в БНБ и/или други кореспондентски банки

5. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ

Нетният доход от такси и комисионни, включва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Приходи от такси и комисионни		
Касови операции и парични преводи	4,876	4,383
Такси за комуникации	3,684	3,619
Обслужване на клиентски сметки	3,369	2,834
Такси и комисионни по кредитни сметки	329	649
Такси по банкови гаранции и акредитиви	240	225
Други	108	1,175
	12,606	12,885

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Разходи за такси и комисионни		
Такси по електронни дебитни карти	(1,769)	(1,530)
Обслужване на ностро сметки в други банки	(299)	(276)
Операции с ценни книжа	(49)	(68)
Освобождаване от касови наличности	(29)	(38)
Други	(44)	(50)
	<u>(2,190)</u>	<u>(1,962)</u>
Нетен доход от такси и комисионни	<u>10,416</u>	<u>10,923</u>

6. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ

Нетният доход от търговски операции, включва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Нетна печалба от преценка на валутни активи и пасиви	14	2,662
Нетна печалба от операции в чуждестранна валута	2,762	1,975
Нетна печалба/(загуба) от операции с ценни книжа	-	-
	<u>2,776</u>	<u>4,637</u>

7. НЕТНА ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ

Нетната загуба от обезценка на финансови активи, включва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Начислена обезценка на предоставени кредити и аванси	9,044	7,281
Възстановена обезценка на предоставени кредити и аванси	(7,665)	(7,012)
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени кредити и аванси	<u>1,379</u>	<u>269</u>
Нетна загуба/(възстановена) обезценка за очаквани кредитни загуби по ностро сметки и междубанкови депозити	206	(6)
Нетна /(възстановена) обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(64)	(26)
Нетна (възстановена) обезценка за очаквани кредитни загуби по други финансови активи	(1)	(45)
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по амортизирана стойност	36	-
	<u>1,556</u>	<u>192</u>

Нетната загуба от обезценка за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Обезценки за кредитни загуби по кредити на индивидуален принцип (специфични), нетно	3,227	2,058
Възстановяване на обезценки за кредитни загуби по кредити, свързани с общ кредитен риск, на портфейлен принцип (колективни), нетно	(1,848)	(1,789)
	1,379	269

8. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА

Другите доходи от дейността на банката включват:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Приходи от продажба на нефинансови услуги	105	370
Приходи от наеми на инвестиционни имоти	417	116
<i>Приходи от продажба на инвестиционни имоти</i>	2,378	4,344
<i>Балансова стойност на продадени инвестиционни имоти</i>	(1,897)	(3,427)
Печалба от продажба на инвестиционни имоти	481	917
<i>Приходи от продажба на други активи</i>	4,101	3,050
<i>Балансова стойност на продадени други активи</i>	(3,821)	(1,240)
Печалба от продажба на други активи	280	1,810
<i>Приходи от продажба на активи държани за продажба</i>	44	589
<i>Балансова стойност на продадените активи държани за продажба</i>	(22)	(451)
Печалба от продажба на активи държани за продажба	22	138
Други оперативни приходи	7,017	1,213
	8,322	4,564

9. АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Административните разходи за дейността включват:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Разходи за персонал	18,071	14,848
Разходи за амортизации	3,748	3,672
Други административно-оперативни разходи	12,294	11,485
	34,113	30,005

Разходите за персонала включват:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Текущи възнаграждения	14,781	12,368
Вноски по социалното осигуряване	2,712	2,040
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (Приложение № 28)	105	87
Начислени суми за неизползвани отпуски	473	353
Общо	18,071	14,848

Другите административно-оперативни разходи включват:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Комуникации и ИТ услуги	2,702	2,489
Други данъци и такси	2,184	2,435
Годишна вноска във Фонд за гарантиране на влоговете в банки	1,776	1,651
Охрана и инкасова дейност	1,043	988
Материали	882	1,088
Консултантски, одит и правни услуги	843	585
Реклама и представителни мероприятия	705	486
Поддръжка на офис, офис техника, автомобили	541	490
Наем	213	211
Застраховки	126	115
Провизии/(реинтегриране на провизии) по съдебно дело	120	(36)
Членство	59	49
Командировки	71	45
Други разходи	236	370
Почистване на офиси	298	276
SMS известяване	235	168
Спонсорство и дарение	155	12
Оценителски услуги	105	63
Общо	12,294	11,485

Фондът за гарантиране на влоговете в банките определя дължимите премийни вноски за всяка банка, като отчита рисковия ѝ профил и сумата на гарантираните влогове в банката за предходната година, изчислена като средна стойност от размера на гарантираните влогове към края на всяко тримесечие. Премийните вноски могат да бъдат годишни, извънредни, годишни премийни вноски в намален размер.

Начислените суми през 2023 г. за предоставените услуги от регистрираните одитори за задължителен съвместен независим финансов одит са 167 хил. лева без ДДС.

През 2023 г. Банката е начислила суми за други услуги, предоставени от регистрираните одитори са 45 хил. лева без ДДС.

Начислените суми през 2022 г. за предоставените услуги от регистрираните одитори за

задължителен съвместен независим финансов одит са 144 хил. лева без ДДС.

През 2022 г. Банката е начислила суми за други услуги, предоставени от регистрираните одитори са 6 хил. лева без ДДС.

Договорите за независим финансов одит за 2023 г. и докладване съгласно изискванията на чл. 76, ал. 7, т. 1 и ал. 8 от Закона за кредитните институции и чл. 5 от Наредба 14 на БНБ от 4 февруари 2010 г. за съдържанието на одиторския доклад за надзорни цели, относно организацията на системите за вътрешен контрол на „Търговска Банка Д“ АД за годината, завършваща на 31 декември 2023 г. са сключени в края на 2023 г.

10. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък за периодите, завършващи на 31 декември са:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	52,319	10,289
Текущ разход за данък върху печалбата за годината – 10% (2022 г.: 10 %)	(5,232)	(2,214)
Възникване и обратно проявление на временни разлики	346	(212)
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(4,886)	(2,426)

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
<u>Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат</u>		
Счетоводна печалба за годината	49,001	24,113
Данъци върху печалбата – 10% (2022 г.: 10%)	(4,900)	(2,412)

От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:

увеличения – 414 х. лв. (2022 г.: 140 х. лв.)	(41)	(15)
намаление – 560 х. лв. (2022 г.: 10 х. лв.)	55	1
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(4,886)	(2,426)

11. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Другият всеобхватен доход включва:	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход:		
Печалби/(Загуби) възникнали през годината	3,649	(11,521)
	3,649	(11,521)
Нетна промяна в коректива за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(64)	(25)
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи (Приложение № 28)	5	(9)
	3,590	(11,555)
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	-	-
Общ всеобхватен доход за годината	3,590	(11,555)

12. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА

Паричните средства и вземания от Централната банка включват:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Парични средства в каса (Приложение № 30)	27,081	28,103
Вземания от Централната банка (Приложение № 30), в т.ч.:	276,898	340,118
Разплащателна сметка	131,122	227,028
Минимален задължителен резерв в лева	145,776	113,090
	303,979	368,221

Българската народна банка може да начислява лихва в левове върху задължителните минимални резерви и свръхрезервите в размер, определен от Управителния съвет на БНБ. Лихвата върху свръхрезервите може да бъде отрицателна величина, освен ако свръхрезервите са наложени в резултат на надзорна мярка.

13. ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ

Брутната балансова стойност, корективът за кредитни загуби и амортизираната стойност на вземанията от банки, по видове, към 31 декември са както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Срочни депозити	32,174	20,741
Разплащателни сметки и депозити на виждане	7,032	23,169
Местни банки	1,149	3,549
Чуждестранни банки	5,883	19,620
Очаквани кредитни загуби	(11)	(21)
	39,195	43,889

Към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г. вземанията от банки са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са калкулирани на индивидуална основа (*Приложение № 7*).

Движението в коректива за *очаквани кредитни загуби* на вземанията от банки е както следва:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо на 1 януари	(21)	(27)
Увеличение на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	(321)	(584)
Намаление на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	331	590
Салдо на 31 декември	(11)	(21)

14. ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ

Към 31 декември балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти включва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Кредити	1,040,439	924,978
Вземания по финансов лизинг	6,980	10,000
	1,047,419	934,978
<i>Коректив за кредитни загуби</i>	<i>(22,674)</i>	<i>(21,420)</i>
	1,024,745	913,558

Таблицата по-долу представя брутната балансова стойност на предоставените кредити и вземания по финансов лизинг по вид клиент:

Анализ по видове клиенти	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Предприятия	813,903	736,724
Физически лица		
- потребителски	81,861	68,534
- жилищни ипотечни кредити	141,559	121,838
Общо физически лица	223,420	190,372
Земеделски производители	10,096	7,882
	1,047,419	934,918

Движението на коректива за кредитни загуби по предоставените кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг е както следва:

	Фаза 1 (колективна обезценка)	Фаза 2 (колективна обезценка)	Фаза 3 (индивидуална обезценка)	2023 общо	2022 общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	(4,445)	(4,149)	(12,826)	(21,420)	(21,296)
Начислена обезценка	(2,426)	(1,623)	(4,995)	(9,044)	(7,281)
Възстановена обезценка	2,599	3,728	1,350	7,677	7,012
Отписани	-	-	113	113	145
Салдо на 31 декември	(4,272)	(2,044)	(16,358)	(22,674)	(21,420)

Към 31 декември салдото на коректива за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг, включва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Кредитни загуби на индивидуална основа (специфични)	16,358	12,826
Кредитни загуби на портфейлна основа (колективна)	6,316	8,594
	<u>22,674</u>	<u>21,420</u>

Лизинг

Нетната инвестиция във финансов лизинг представлява разликата между брутната инвестиция във финансов лизинг, намалена с нереализирания финансов приход и начислената обезценка и е както следва:

Нетна инвестиция във финансов лизинг	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Брутна инвестиция във финансов лизинг	10,905	15,048
Нереализиран финансов доход	(3,743)	(4,765)
Нетни минимални лизингови плащания	<u>7,162</u>	<u>10,283</u>
Коректив за кредитни загуби	(182)	(283)
Нетна инвестиция във финансов лизинг	<u>6,980</u>	<u>10,000</u>

Нетната инвестиция във финансов лизинг се разпределя, както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Нетна инвестиция във финансов лизинг		
С падеж до 1 година	-	-
С падеж от 1 до 5 години	-	1,645
С падеж над 5 години	6,980	8,355
	<u>6,980</u>	<u>10,000</u>

Концентрацията на банката в десетте най-големи групи експозиции към клиенти е както следва:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Обща брутна балансова стойност на десетте най-големи експозиции към клиенти *	257,572	260,096
Процент от сумата на brutните кредити и задбалансовите ангажименти (Приложение № 31)	21,17%	23,12%

* С включени свързани клиенти, балансов и задбалансов ангажимент

15. ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към 31 декември 2023 г., са както следва:

	номинална стойност 31.12.2023 BGN '000	справедлива стойност 31.12.2023 BGN '000	лихвен процент (купон) 31.12.2023 BGN '000	ефективен лихвен процент 31.12.2023 BGN '000	падеж 31.12.2023 BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	3,929	2.95%	0.79%	септември 2024
Дългосрочни облигации, деноминирани в евро	52,690	48,707	0.375% - 3.00%	0.21% - 0.48%	март 2027 - септември 2030
	56,602	52,636			
Корпоративни облигации					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	9,685	-	3.07%	Юни 2025
Корпоративни акции					
Акции деноминирани в лева	20	240	-	-	-
Акции деноминирани в евро	-	34	-	-	-
	20	274			
Държавни облигации – Румъния					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	5,868	5,881	-	-	Октомври 2024
Общо	72,269	68,476			

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2022 BGN '000	31.12.2022 BGN '000	31.12.2022 BGN '000	31.12.2022 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	3,944	2.95%	0.79%	септември 2024
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	52,690	46,390	0.375% - 3.00%	0.21% - 0.48%	март 2027 - септември 2030
	56,602	50,334			
Държавни облигации – Република Турция					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	10,100	4.125%	3.62%	април 2023
Държавни облигации – Румъния					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	6,845	6,737	1% - 2.875%	0.15% - 0.23%	декември 2023 - октомври 2024
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	5,868	5,809	1% - 2.875%	0.15% - 0.23%	декември 2023 - октомври 2024
	12,713	12,546			
Корпоративни акции					
Акции деноминирани в лева	20	182	-	-	-
Акции деноминирани в евро	-	34	-	-	-
	20	216			
Корпоративни облигации					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	1,662	1,812	6.00 %	4.69%	април 2023
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	9,153	3.50%	3.07%	юни 2025
	11,441	10,965			
Общо	90,555	84,161			

Движението в справедливата стойност на ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо на 1 януари	84,161	105,104
Увеличение (покупки)	-	-
Намаление (продажби и/или падежиране)	(18,795)	(7,398)
Нетно ефект от преоценки до справедлива стойност	4,055	(12,705)
Изменение в начислените лихви	(945)	(840)
Салдо на 31 декември	68,476	84,161

Към 31.12.2023 г. и към 31.12.2022 г. дълговите ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са определени на индивидуална основа (*Приложение № 7*)

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо на 1 януари	(174)	(227)
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа, призната в друг всеобхватен доход	(8)	(17)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби при дългови ценни книжа, призната в друг всеобхватен доход	34	70
Салдо на 31 декември	(148)	(174)

Към 31.12.2023 г. банката има блокирани ценни книжа, предоставени като обезпечение на бюджетни сметки с балансова стойност в размер на 52,636 хил.лв. (31.12.2022г.: 50,331 хил.лв.).

16. ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ

Към 31 декември 2023 година балансовата стойност на дълговите ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, включва:

	номинална стойност	брутна балансирана стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000	31.12.2023 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>								
Държавни облигации – Република България - в лева	60,000	58,635	(46)	58,589	58,085	0.01% - 2,25%	0.15%-4.18%	януари 2025- юли 2026
Държавни облигации – Република България - в евро	15,762	16,386	(13)	16,374	15,635	2.625 % - 2.95 %	0.75 % -1,33%	септември 2024-март 2027
Държавни облигации – Република Турция – в евро	48,896	48,513	-	48,513	48,538	-	3,22%-3,71%	януари 2024- май 2024
	<u>124,658</u>	<u>123,534</u>	<u>(59)</u>	<u>123,476</u>	<u>122,258</u>			

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2023 ГОДИНА

	номинална стойност	брутна балансова стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
<i>Държавни облигации</i>								
Държавни облигации – Република България - в лева	62,115	60,162	-	60,162	58,351	0.01% - 4.00%	0.15%-4.18%	юли 2023- юли 2026
Държавни облигации – Република България - в евро	13,691	14,568	-	14,568	13,506	2.625 % - 2.95 %	0.75 % -1.03%	септември 2024-март 2027
Държавни облигации – Република Турция – в евро	1,956	2,015	(23)	1,992	1,962	4.125 %	3.91%	април 2023
	77,762	76,745	(23)	76,722	73,819			

Движението в брутната балансова стойност на ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност е както следва:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо на 1 януари	76,722	67,035
Придобити през годината	50,459	32,593
Падежирали през годината	(4,182)	(22,841)
Изменение на обезценката за кредитни загуби	(36)	-
Изменение на текущо начислена лихва	513	(65)
Салдо на 31 декември	123,476	76,722

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по амортизирана стойност е както следва:

	2023 BGN'000	2022 BGN'000
Салдо на 1 януари	(23)	(23)
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	(61)	(1)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	25	1
Салдо на 31 декември	(59)	(23)

Към 31.12.2023 г. инвестициите отчитани по амортизирана стойност на обща стойност 74,963 х.лв. (31.12.2022 г.: 74,730 х.лв.) са блокирани за обезпечаване на бюджетни средства.

17.ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Балансовата стойност на *инвестициите в дъщерни дружества* към 31 декември включва инвестиции в следните дружества:

Дъщерно дружество	Държава	31.12.2023 BGN '000	Участие %	31.12.2022 BGN '000	Участие %
Д Имоти ЕООД	България	19,400	100%	19,400	100%
Д Инвест парк ЕООД (Предишно наименование Д Парк ЕООД)	България	17,554	100%	7,099	100%
Д Лизинг ЕАД	България	2,200	100%	2,200	100%
Д Застрахователен брокер ЕООД	България	24	100%	24	100%
		<u>39,178</u>		<u>28,723</u>	

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Д Лизинг ЕАД - предоставяне на финансови услуги, без застраховане и допълнително пенсионно осигуряване. Дата на създаване 29.07.2014 г.;
- Д Застрахователен брокер ЕООД - спомагателна дейност във финансовите услуги и застраховането. Дата на придобиване 09.07.2013 г.;
- Д имоти ЕООД - сделки с недвижимо имущество. Дата на придобиване 14.10.2013 г.
- Д Инвест Парк ЕООД - изграждане на индустриална зона, създаване и регистриране на индустриален парк по смисъла на Закона за индустриалните паркове, експлоатиране, управление и развитие на индустриалния парк. Дата на учредяване 15.11.2021 г.

Движението на инвестициите в дъщерни дружества е представено по-долу:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Цена на придобиване		
Салдо на 1 януари	28,723	19,523
Увеличени на капитала на Д Инвест Парк ЕООД	10,455	200
Увеличение на капитала на Д Имоти ЕООД		9,000
Салдо на 31 декември	39,178	28,723

На 22.11.2023 г. Управителния съвет на Търговска банка Д АД е взел решение за увеличение на основния капитал на Д Инвест Парк ЕООД с 10,455х.лв. чрез апорт на инвестиционни имоти. На 30.11.2023 г. по партидата на Д Инвест Парк ЕООД в Търговския регистър е вписано увеличение на основния капитал, като размерът на регистрирания и внесен капитал към тази дата е 17,554 х.лв.

Към 31 декември 2023 г. Банката е извършила преглед за наличие на индикатори за обезценка на инвестициите в дъщерни дружества като не бяха установени такива, при които балансовата стойност на инвестициите надвишава тяхната възстановима стойност.

18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Отчетна стойност		
Салдо към 1 януари	6,934	11,109
Придобити	-	8
Отписани	(5,581)	(4,183)
Салдо към 31 декември	1,353	6,934
Амортизация и загуби от обезценка		
Салдо към 1 януари	1,366	2,056
Амортизация за периода	102	167
Отписани	(1,196)	(840)
Обезценка	(59)	(17)
Салдо към 31 декември	213	1,366
Балансова стойност към 1 януари	5,568	9,053
Балансова стойност към 31 декември	1,140	5,568

Към 31.12.2023 г. справедливата стойност на инвестиционните имоти е 5,775 х.лв. (2022 г.: 7,609 х.лв.) (Приложение № 2.25.2.2).

19.ИМОТИ, ОБОРУДВАНЕ И АКТИВИ С ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ

	Земя и сгради		Информационно оборудване		Стопански инвентар		Други		В процес на придобиване		Активи с право на ползване		Общо	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Отчетна стойност														
Салдо на 1 януари	42,788	42,538	5,653	5,153	3,368	3,155	3,668	3,489	396	980	7,207	6,071	63,080	61,386
Придобити	113	250	532	544	19	227	370	285	613	(584)	369	2,485	2,016	3,207
Отписани	-	-	(252)	(44)	(20)	(14)	(119)	(106)	(3)	-	(438)	(1,349)	(832)	(1,513)
Салдо на 31 декември	42,901	42,788	5,933	5,653	3,367	3,368	3,919	3,668	1,006	396	7,138	7,207	64,264	63,080
Амортизация и загуби от обезценка														
Салдо на 1 януари	4,261	3,622	4,622	4,292	2,970	2,877	3,346	3,377	-	-	2,332	2,185	17,531	16,353
Начислена амортизация за годината	642	639	398	374	108	105	93	75	-	-	1,472	1,496	2,713	2,689
Отписани	-	-	(252)	(44)	(20)	(12)	(78)	(106)	-	-	(438)	(1,349)	(788)	(1,511)
Салдо на 31 декември	4,903	4,261	4,768	4,622	3,058	2,970	3,361	3,346	-	-	3,366	2,332	19,456	17,531
Балансова стойност														
Балансова стойност на 31 декември	37,998	38,527	1,164	1,031	309	398	558	322	1,006	396	3,772	4,875	44,808	45,549
Балансова стойност на 1 януари	38,527	38,916	1,031	861	398	278	322	112	396	980	4,875	3,886	45,549	45,033

Към 31.12.2023 г. дълготрайните материални активи на банката включват: земи на стойност 2,464 х.лв. (31.12.2022 г.: 2,463 х.лв.) и сгради с балансова стойност 35,534 х.лв. (31.12.2022 г.: 36,064 х.лв.).

Към 31.12.2023 г. в състава на дълготрайните материални активи са включени активи с отчетна стойност в размер на 9,850 х.лв. (31.12.2022 г.: 9,530 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в дейността на банката.

Към 31.12.2023 активите с право на ползване са свързани с лизингови договори за ползване на офисни помещения.

20. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуер и аванси за закупуване на софтуер	
	2023	2022
	BGN '000	BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>		
Салдо на 1 януари	7,785	6,120
Придобити	946	1,363
Отписани	(112)	(145)
Салдо на 31 декември	8,619	7,785
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>		
Салдо на 1 януари	3,230	2,559
Начислена амортизация за годината	935	816
Отписани	(113)	(145)
Салдо на 31 декември	4,052	3,230
<i>Балансова стойност на 1 януари</i>	4,555	3,561
<i>Балансова стойност на 31 декември</i>	4,567	4,555

21. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА

Движението на активите, държани за продажба за двата периода е както следва:

	2023	2022	20
	BGN '000	BGN '000	BGN '0
Към 1 януари	22	78	1
Придобити	-	414	2
Отписани	(22)	(470)	(30)
Към 31 декември	-	22	1

22. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Текущите данъчни вземания включват:

	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
Данък върху добавена стойност	-	-
Корпоративен данък върху печалбата	-	471
Общо	-	471

23. ДРУГИ АКТИВИ

<i>Другите активи включват:</i>	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
<i>Активи придобити от обезпечения</i>	7,666	8,651
<i>Коректив за обезценка</i>	(744)	(744)
	<u>6,922</u>	<u>7,907</u>
Предплатени разходи	636	1,305
Гаранционни депозити при доставчици	1,099	654
Други активи	1,810	1,223
Общо	<u>10,466</u>	<u>11,089</u>

<i>От които:</i>	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
Нефинансови активи	8,500	9,289
Финансови активи	1,966	1,800
Общо	<u>10,466</u>	<u>11,089</u>

24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ

Задълженията към банки представляват привлечени средства, свързани с кредитни линии с балансова стойност към 31 декември 2023 г.: 3,004 х.лв. (31.12.2022 г.: 4,997 х.лв.). Вземанията по кредити, които са отпуснати на клиенти на банката по програма на ББР са заложени в полза на ББР.

Договорените условия по задълженията към банки са както следва:

	Размер	Валута	Падеж	31.12.2023	31.12.2022
				BGN '000	BGN '000
Българска банка за развитие АД	15,000	BGN '000	31.05.2025	3,004	4,997
Общо				<u>3,004</u>	<u>4,997</u>

Промени в пасивите, произтичащи от финансова дейност

В следващата таблица е представено равнението между началните и крайните салда в отчета за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност за годината, приключваща на 31 декември 2023 г.:

	<i>01.01.2023</i>	<i>Изплатен и главници и лихви</i>	<i>Плащания по банкови заеми</i>	<i>Начисления по метода на ефективен лихвен процент</i>	<i>Други непарични промени</i>	<i>31.12.2023</i>
Задължения към банки	4,997	(219)	(1,992)	218	-	3,004
Задължения по лизинг	4,900	(1,476)	-	34	371	3,829
Общо пасиви от финансова дейност	9,897	(1,695)	(1,992)	252	371	6,833

	<i>01.01.2022</i>	<i>Изплатен и главници и лихви</i>	<i>Плащания по банкови заеми</i>	<i>Начисления по метода на ефективен лихвен процент</i>	<i>Други непарични промени</i>	<i>31.12.2022</i>
Задължения към банки	6,980	(108)	(1,992)	117	-	4,997
Задължения по лизинг	3,913	(1,527)	-	32	2,482	4,900
Общо пасиви от финансова дейност	10,893	(1,635)	(1,992)	149	2,482	9,897

25.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Физически лица		
- срочни	363,661	312,929
- спестовни	105,820	107,525
- безсрочни	169,286	177,034
	638,767	597,488
Частни предприятия и други финансови институции		
- срочни	56,269	80,573
- безсрочни	738,269	716,265
	794,538	796,838
	1,433,305	1,394,326

Към 31 декември 2023г. от общата сума на задълженията към клиенти 2% (31.12.2022 г.: 3%) представляват средства на акционера-едноличен собственик и на свързани с него лица.

В депозитите от клиенти са включени блокирани от банката средства на клиенти: за обезпечение на кредити и на издадени банкови гаранции в размер на 26,961 х.лв. (31.12.2022 г.: 18,134 х.лв.), както и сметки при по-специални условия: набирателни сметки в размер на 720 х. лв. (31.12.2021 г.: 1,978 х. лв.).

26.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Текущите данъчни задължения, включват:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Данък върху добавената стойност за внасяне	114	221
Данък при източника	32	30
Корпоративен данък	1,232	-
Окончателен данък върху доходите	-	-
Еднократни данъци върху разходите	28	19
Удържан данък върху доходите на физически лица	11	5
	1,417	275

До датата на издаване на настоящия отчет са извършени ревизии и проверки както следва:

- ревизия по ДДС – до 31.12.2023 г.; проверка – за периода 01.01.2022 г.– 31.08.2023 г.
- корпоративен данък до 31.12.2022 г.
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2009 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2015 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно

данъчното задължение на данъчно задълженото лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

27. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

	<i>временна разлика</i>	<i>Данък</i>	<i>временна разлика</i>	<i>Данък</i>
	<i>31.12.2023</i>	<i>31.12.2023</i>	<i>31.12.2022</i>	<i>31.12.2022</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(9,585)	(959)	(8,927)	(893)
Активи с право на ползване(обратно проявление)	(17)	(1)	-	-
Общо пасиви по отсрочени данъци	(9,602)	(960)	(8,927)	(893)
Начисления за неизползван отпуск на персонала и бонуси	692	69	572	57
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	648	64	588	59
Други активи (придобити обезпечения)	587	59	647	65
Активи с право на ползване	-	-	14	2
Провизии по съдебни дела	182	20	204	20
Други	-	-	-	-
Общо активи по отсрочени данъци	2,109	212	2,025	203
Нетни активи по отсрочени данъци върху печалбата	(7,493)	(748)	(6,902)	(690)

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на банката да генерира достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2023 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2023</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба и друг всеобхватен доход</i>	<i>31.12.2023</i>
	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(892)	(68)	(960)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	57	12	69
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	59	6	65
Други активи (придобити обезпечения)	65	(6)	59
Провизии по съдебни дела	20	(1)	19
Активи право на ползване	1	(1)	-
Общо	(690)	(58)	(748)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2022 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2022</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба и друг всеобхватен доход</i>	<i>31.12.2022</i>
	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(755)	(137)	(892)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	48	9	57
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	55	4	59
Други активи (придобити обезпечения)	66	(1)	65
Провизии по съдебни дела	19	1	20
Други	87	(87)	-
Активи право на ползване	2	(1)	1
Общо	(478)	(212)	(690)

28. ДРУГИ ПАСИВИ*Другите пасиви включват:*

	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
<i>Задължения по договори за лизинг</i>	3,829	4,900
<i>Преводи за изпълнение</i>	1,473	2,215
<i>Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране</i>	649	590
<i>Текущи задължения към персонала и социалното осигуряване</i>	687	544
<i>Гаранции по договори за цесии и акредитиви</i>	506	542
<i>Получени аванси по продажба на активи, придобити от обезпечения</i>	3	130
<i>Предплатени такси за управление на кредитни сметки</i>	76	28
<i>Други задължения</i>	2,074	1,737
	9,297	10,686
<i>От които:</i>		
	31.12.2023	31.12.2022
	BGN '000	BGN '000
Финансови пасиви	7,844	9,495
Нефинансови пасиви	1,453	1,191
	9,297	10,686

Промяната на задълженията по договорите за лизинг през 2023 г. е представена в следващата таблица:

	2023	2022
	BGN '000	BGN'000
Към 1 януари 2023 г.	4,900	3,913
Придобити	670	3,537
Начислена лихва за периода	34	32
Плащания	(1,476)	(1,527)
Прекратени	(299)	(1,055)
Към 31 декември 2023 г.	3,829	4,900

Текущите задължения към персонала включват начисления по неползвани отпуски и свързаните с тях социалните осигуровки.

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на банката за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи. (Приложение № 2.20).

За определяне на тези задължения банката е направила актюерска оценка към 31.12.2023 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	590	540
Разход за лихви	16	15
Разход за текущ трудов стаж	88	63
Плащания през годината	(40)	(37)
Ефекти от последващи оценки за годината	(5)	9
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	649	590

Начислените суми в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Разход за текущ стаж	88	63
Разход за лихви	16	15
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 9)	104	78
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
<i>Актюерски (печалби) / загуби от промени във финансовите предположения</i>	13	(29)
<i>Актюерски (печалби) от промени в демографските предположения</i>	(33)	(11)
<i>Актюерски печалби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	15	49
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 11)	(5)	9
Общо	99	87

При определяне на стойността към 31.12.2023 г. са направени следните актюерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението в България за периода 2020 г. - 2022 г. (31.12.2022 г.: 2019 г. - 2021 г.);
- темп на текучество – приложена е вероятност за предсрочно напускане преди пенсиониране в размер на 7,50% годишно (2022 г.: 6,50 %).
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент 0,50%

(31.12.2022 г.: 0.50 %). Той се основава на доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 11 години, дисконтовата норма е определена чрез екстраполация;

- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на банката и е в размер на 3 % годишен ръст за 2023 г. за първите три години и 2 % за целия останал период (2022 г.: 3 %).

29. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2023 г. регистрираният акционерен капитал на Търговска банка Д АД възлиза на 90,064 х.лв. (31.12.2022 г.: 90,064 х.лв.), разпределени в 90,064 обикновени поименни безналични акции с право на глас с номинална стойност хиляда лева за акция.

Структурата на основния акционерен капитал е както следва:

Акционер	Притежавани акции към 31.12.2023	Процент	Притежавани акции към 31.12.2022	Процент
Фуат Гювен	50,000	55.52%	50,000	55.52%
Фортера АД	40,064	44.48%	40,064	44.48%
Общо	90,064	100%	90,064	100%

През 2023 година и 2022 година няма изменение в основния капитал на банката.

Резерви

Резервите на банката са обобщено представени в таблицата по-долу:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Законови резерви (Фонд резервен)	85,130	70,440
Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(7,051)	(10,636)
Общо	78,079	59,804

Законови резерви (Фонд Резервен)

Законът за кредитните институции не предвижда специални правила относно формирането на *Законови резерви (Фонд Резервен)*. Банката формира този вид резерв по общия ред на Търговския закон, а именно: да заделя най-малко една десета от печалбата след данъци, средствата платени над номинална стойност при емитиране на капитал, сумата на допълнителните плащания направени срещу предоставени им предимства за придобитите акции, други източници предвидени в устава или по решение на общото събрание, докато средствата на фонда не достигнат до 1/10 от определения по устав капитал. Също така съгласно Закона за кредитните институции банките не могат да изплащат дивиденди преди да са акумулирали изисквания по закон или устав минимален размер на резервите им, или при условие, че с изплащането на дивидентите ще се наруши спазването

на регулаторните съотношения за обща капиталова адекватност.

Банката може да използва средствата от *Законовите резерви (Фонд Резервен)* за покриване на текущи загуби или за покриване на загуби от предходни периоди като не могат да бъдат използвани за разпределяне на дивиденди без разрешение на БНБ.

Към 31.12.2023 г. *Законовите резерви (Фонд Резервен)* на банката са в размер на 85,130 х.лв. (31.12.2022 г.: 70,440х. лв.) като минимално изискваната сума по Търговския закон е достигната.

Движението на *Законовите резерви (Фонд резервен)* е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Салдо на 1 януари	70,440	51,853
Разпределение на печалбата	21,690	18,587
Разпределен дивидент	(7,000)	-
Салдо на 31 декември	85,130	70,440

Резервът от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от ефектите при последваща оценка на ценните книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. При отписване на дълговите ценни книжа, формираният резерв се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода). При отписване на капиталовите ценни книжа, формираният резерв не се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода).

Към 31.12.2023г. резервът от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е в размер (7,051) х. лв. (31.12.2022 г.: (10,636) х.лв.).

Движението на *резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Салдо на 1 януари	(10,636)	910
Печалби / (Загуби) от преоценката до справедлива стойност възникнали през годината	3,649	(11,521)
Нетна промяна в обезценката за очаквани кредитни загуби на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(64)	(25)
Салдо на 31 декември	(7,051)	(10,636)

Към 31 декември 2023 г. *неразпределената печалба* е в размер на 44,116 х.лв. (31.12.2022 г.: 21,686 х.лв.).

Движението на неразпределената печалба е както следва:

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Салдо на 1 януари	21,686	18,594
Нетна печалба за годината	44,116	21,688
Разпределение на печалбата за резерви	(21,691)	(18,587)
Актюерски загуби от последващи оценки	5	(9)
Салдо на 31 декември	44,116	21,686

30. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За целите на отчета за паричните потоци, паричните средства и паричните еквиваленти включват следните салда с оригинален срок до 3 месеца:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Парични средства в каса (<i>Приложение № 12</i>)	27,081	28,103
Разплащателни сметки при Централната банка (<i>Приложение № 12</i>)	131,122	227,028
Минимален задължителен резерв (<i>Приложение № 12</i>)	145,776	113,090
Вземания от банки с оригинален матуритет до 90 дни (<i>Приложение № 13</i>)	39,195	43,889
Парични средства и парични еквиваленти посочени в отчета за паричните потоци	343,174	412,110

31. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Финансови гаранции и акредитиви

Банката предоставя финансови гаранции и акредитиви, с цел гарантиране за изпълнението на ангажименти на свои клиенти пред трети страни. Тези споразумения имат фиксирани лимити и обикновено имат период на валидност до една година.

Сумите по сключени споразумения за поети ангажименти и условни задължения са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2023 BGN '000	31.12.2022 BGN '000
Условни задължения		
Банкови гаранции и акредитиви		
- в лева	18,026	14,472
- в чуждестранна валута	1,371	1,611
	19,397	16,083
Неотменяеми ангажименти		
Неусвоен размер на разрешени кредити		
- в лева	106,742	148,527
- в чуждестранна валута	43,090	25,530
	149,832	174,057

169,229

190,140

Към 31.12.2023 г. и 31.12.2022 г. сумата на очакваните кредитни загуби, свързана с предоставените гаранции, акредитиви и неотменяеми ангажименти е несъществена по размер и не е отчетена в настоящия финансов отчет.

Характер на инструментите и кредитен риск

Тези ангажименти с условен характер са носители на задбалансов кредитен риск, тъй като само таксите за ангажимент и провизиите за евентуални загуби се отразяват в отчета за финансовото състояние до момента на изтичане срока на поетия ангажимент или неговото изпълняване. Сумите, отразени в таблицата по-горе като гаранции, представляват максималната счетоводна загуба, която би била призната към датата на индивидуалните финансовите отчети, ако контрагентите не изпълнят изцяло договорните си задължения. Срокът на много от условните задължения ще бъде изтекъл без същите да бъдат частично или изцяло авансирани. Ето защо, сумите не представляват очаквани бъдещи парични потоци. Обезпеченията за издаване на банкови гаранции и акредитиви е 100% и представлява основно блокирани депозити в банката, ипотекирана недвижима собственост, банкови гаранции от други банки и записи на заповед.

При възникване условия за активиране на издадена гаранция банката преценява възможността за регресно вземане към контрагента и евентуално реализиране на предоставените обезпечения.

Съдебни производства

Към 31 декември 2023 г., респ. към 31 декември 2022 г., няма предявени съществени съдебни иски срещу Търговска банка Д АД, които биха могли да имат значителни последици за банката и/или за финансовото ѝ състояние.

32. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружества, които са свързани с Търговска Банка Д АД и вида на тяхната свързаност са както следва:

Свързани лица

г-н Фуат Гювен
Фортера АД
Д Застрахователен Брокер ЕООД
Д Лизинг ЕАД
Д Имоти ЕООД
Д Инвест Парк ЕООД
Емелда Текстил Санай Дъш Тиджарет
Лимитед Ширкетирест АД
Елкабел АД
Аидатур АД
Магазин Шипка Фуат Гювен-Турция
Магазин Шипка Фуат Гювен ООД
Емелда ЕООД
Тракия -97 ЕООД
Стил-93 ООД
Елефорс ООД
Гама Инвест АД
Кърджали – Табак АД

Вид на свързаност

Основен акционер
Акционер със значително влияние
Дъщерно дружество
Дъщерно дружество
Дъщерно дружество
Дъщерно дружество
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Свиленград – Газ АД

Шипка – Ойл ЕООД

Братя Василеви ООД

Шипка – Фуат – Гювен - Варна ООД

Иванчов стан

Иванчов хан

Адвокатско дружество Борисов и Борисов

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Предприятие под общ контрол чрез основен акционер

Ключов управленски персонал

1.2. Физическите лица, част от ключовия управленски персонал, са оповестени в *Приложение*

Вид сметка	Вид на свързаност	31.12.2023	31.12.2022
		BGN '000	BGN '000
Депозити, разплащателни и набирателни сметки	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	14,494	21,995
Депозити и разплащателни сметки	Акционер	14,403	17,734
Депозити и разплащателни сметки	Дъщерни дружества	1,517	2,624
Депозити и разплащателни сметки	Ключов управленски персонал	1,705	1,498
		<u>32,119</u>	<u>43,851</u>
Предоставени кредити	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	2,719	3,042
Предоставени кредити	Дъщерни дружества	23,785	17,924
Предоставени кредити	Ключов управленски персонал	2,770	2,905
Предоставени кредити	Акционер	-	-
		<u>29,274</u>	<u>23,871</u>
Издадени гаранции и акредитиви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	520	440
		<u>520</u>	<u>440</u>

(б) Сделки със свързани лица

Вид приход/разход	Вид на свързаност	2023	2022
		BGN '000	BGN '000
Приходи от лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	163	161
Приходи от лихви	Дъщерни дружества	1,133	355
Приходи от лихви	Ключов управленски персонал	61	30
		<u>1,357</u>	<u>546</u>
Приходи от комисионни	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	43	45
Приходи от комисионни	Дъщерни дружества	7	3
Приходи от комисионни	Ключов управленски персонал	1	1
Приходи от комисионни	Акционер	1	1
		<u>52</u>	<u>50</u>

Други доходи от дейността	Дъщерни дружества	18	9
Разходи за лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	11	17
Разходи за лихви	Акционер	8	1
Разходи за лихви	Ключов управленски персонал	1	1
Разходи за лихви	Дъщерни дружества	-	1
		20	20
Приходи от дивиденди	Дъщерни дружества	539	-

(в) Възнаграждения на ключов управленски персонал

	2023 BGN '000	2022 BGN '000
Краткосрочни доходи на ключов управленски персонал	3,004	2,602

Съставът на ключовия персонал е оповестен в Приложение № 1.

33.ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Информация за оповестяване, съгласно изискванията на чл.70 ал.6 от ЗКИ.

Предоставените данни за Банката и дъщерните ѝ дружества са към 31 декември 2023 г. и не включват консолидационни елиминации:

Наименование	Търговска банка Д АД	Д Лизинг ЕАД дъщерно дружество*	Д Имоти ЕООД дъщерно дружество*	Д Застрахователен Брокер ЕАД дъщерно дружество*	Д Инвест Парк ЕООД дъщерно дружество*
Описание на дейността	Банкова дейност	Лизингова дейност	Операции с недвижими имоти	Застрахователно посредничество	Операции с недвижими имоти
Седалище	София	София	София	София	София
Оперативен доход	74,793	963	598	447	-
Брой служители	387	5	-	2	-
Печалба/(загуба) преди данъци	49,002	314	(97)	298	(49)
Начислен данък	(4,886)	(31)	10	(30)	5
Доходност на активите	2,66%	1,09%	-0,34%	94,81%	(-0,25%)
Получени държавни субсидии	няма	няма	няма	няма	няма

*Данните за дъщерните дружества са предварителни и неаудирани

34. СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

На 27 февруари 2024 г. банката е уведомила БНБ, че е готова да стартира процеса на надзорен диалог във връзка с капиталовите планове и планиране на извършване на разпределение на дивидент в размер на 12 000 000 лева от реализирана печалба след данъци за 2023 год.

Не са възникнали коригиращи събития или други значителни некоригиращи събития между датата на индивидуалния финансов отчет и датата на оторизирането му за издаване.

